

RIBIČ

GLASILO SLOVENSKEGA RIBIŠTVA

6

LETO 2017
LETNIK LXXVI
ISSN 0350-4573

Mladi mnuharji - udeleženci muharskega tabora na Kolpi (foto: Hany Bany)

V SKLOPU PRAZNOVANJA DNEVA SLOVENSkih RIBIČEV 2017 IN 60-LETNICE RD PESNICA LENART VAS NA VABIMO NA 15. srečanje funkcionarjev RD, Rd, ZRD, RZS in ZŠRMS in 11. Državno prvenstvo v ribiški kulinariki,

ki bo v soboto, 17. junija 2017, z začetkom ob 6.30 na Poleni v Lenartu v Slovenskih goricah.

Slovenski ribiči postajamo prepoznavni ne samo kot varuhi narave in njene življenjske pestrosti, marveč tudi kot vrhunski kuharji. Zato si želimo, da se ob našem srečanju v počastitev *Dneva slovenskih sladkovodnih ribičev* in v počastitev 60 let delovanja RD Pesnica Lenart prijateljsko pomerimo v ribolovu in kuharskih spretnostih. Svoje znanje pri pripravi jedi bomo dali v presojo strokovni komisiji in prijateljem.

A) Program srečanja:

- od 6.30 do 7.30: prihod udeležencev, vpis tekmovalcev, postavitve senčnikov, priprava opreme in ribiški zajtrk;
- od 7.30 do 8. ure: žrebanje startnih mest za tekmovalce v lovu rib s plovcem; predstavitev tekmovalnega programa in pravil tekmovanja ter odhod na tekmovalna mesta,
- ob 9. uri: tekmovalci bodo dobili znak za začetek tekmovanja v lovu rib s plovcem; kuharji bodo dvignili naročene ribe in začeli pripravljati jedi;
- ob 12. uri: konec tekmovanja v lovu rib s plovcem in tehtanje ulova; kuharji bodo končali jedi in jih predali v ocenjevanje;
- od 14.30 naprej: kosilo iz pripravljenih ribjih jedi;
- ob 16. uri: razglasitev rezultatov v vseh kategorijah ter podelitev priznanj.

B) Tekmovalna pravila

Pravico nastopa na tekmovanju imajo: Ribiška zveza Slovenije, ribiške družine, ribiška društva, Zveze ribiških družin, Zveza za športni ribolov na morju Slovenije ter njene članice in društva ali organizacije, katerih glavna dejavnost je ribolov ali promocija ribiškega turizma.

Tekmovalci bodo lahko *samo popolne ekipe, sestavljene iz treh ribičev - tekmovalcev in kuharja - tekmovalca*. Tekmovanja na tem srečanju bodo potekala v naslednjih kategorijah in po naslednjih pravilih:

1. tekmovanje v lovu rib s plovcem

- vsaka tekmovalna ekipa bo šela tri tekmovalce in vodjo ekipe,
- zaželena sestava: funkcionarji RD,
- tekmovanje bo potekalo po tekmovalnem pravilniku RZS in pravilih o tekmovanjih v LRP,
- količina hrane za privabljanje skupaj z vabami je omejena na skupno maso 2 kg suhe hrane in vab,
- za shranjevanje živih rib je obvezna uporaba mrež iz mehkega materiala,
- trajanje tekmovanja: *tri ure*,
- izračun rezultatov: sektorski izračun po pravilniku in pravilih RZS.

2. tekmovanje kuharjev v pripravi ribjih jedi

- Kuharji – tekmovalci bodo pripravili jedi izključno iz sladkovodnih rib:
- »na vilico!« (pečene, ocvrte, na žaru ...) ali »na žlico!« (juhe, obare, paprikaši ...),
 - čas za pripravo jedi: *tri ure*,
 - kuhar bo lahko imel pomočnika,
 - količina pripravljenih jedi bo vsaj petnajst standardnih obrokov (pribl. 8 l juhe ali 5 kg pečenih rib),
 - izračun rezultatov: točkovanje – seštevek točk, najvišje število zbranih točk bo prineslo eno točko v zbir ekipnega zmagovalca, naslednje število zbranih točk tri točke v zbir ekipnega zmagovalca, nadalje 5, 7, 9 ...;

3. postopek oddaje jedi v ocenjevanje

Po končanem kuhanju bo komisija ocenila jedi. Ocenjevanje bo potekalo v posebnem prostoru.

- Tekmovalci bodo oddali *eno porcijo jedi* v ocenjevanje odgovornemu za sprejem jedi v ocenjevanje *izključno na krožniku, ki bo na pladnju*.
- Komisija bo jedi ocenila po naslednjih merilih:
 - a) *glavno delo* – 40 % točk (mehanska in toplotna obdelava živil; težavnost predpriprave in priprave jedi; gospodarna izraba sestavin, upoštevanje sodobnih smernic v kulinariki, higiena delovnega procesa, čas za pripravo jedi),

b) *vonj in okus* – 40 % točk (prijetnost in skladnost vonja in okusa, sočnost, mehkoča, griznost jedi, občutek v ustih, aroma),

c) *urejenost delovnega prostora* – 10 % točk (kuharjeva osebna urejenost, urejenost delovnega prostora, izbira živil glede na recept; ustreznost posode in orodja za pripravo jedi glede na normative),

d) *postrežba* – 10 % točk (izbira krožnika, skladnost jedi na krožniku, estetski videz);

4. rezultati

Vodstvo tekmovanja bo po končanem sektorskem izračunu in ocenjevanju jedi izračunalo vrstni red ekip in posameznikov – seštevek sektorskih točk in končnih točk ocen kuharjev. Rezultate bo objavila na panoju na vidnem mestu! Pritožb na ocene rezultatov ni, mogoč bo le ugovor na matematično napako;

5. nagrade in priznanja

- Zmagovalne ekipe in posamezniki bodo prejeli naslednje nagrade:
- *tekmovanja kuharjev v pripravi ribjih jedi*: v vsaki kategoriji bodo kuharji prejeli zlato, srebrno ali bronasto odličje,
 - *tekmovanje v lovu rib s plovcem*: prvi trije po teži ulovljenih rib v vsakem sektorju bodo prejeli medalje,
 - *skupna – ekipna vrstitev*: prve tri ekipe bodo prejele pokale,
 - *ribič tekmovalci z največjo težo ulova in najbolje ocenjen kuhar*: prejela bosta posebni priznanji.

C) Obveznosti organizatorja

- Organizator bo zagotovil naslednje vrste že očiščenih sladkovodnih rib: *krapa, soma, amurja, šarenko*.
- Organizator bo zagotovil ribe po prehodnem pisnem zahtevku kuharja.
- Organizator bo pripravil dovolj kruha, vina, piva in brezalkoholnih pijač, kozarcev, skodelic, papirnate konfekcije, servirnih krožnikov in pladnjev za oddajo jedi v ocenjevanje ter jedilnega pribora.

D) Obveznosti udeležencev

- Dogajanje bo v naravnem okolju na športno-rekreacijskem centru Polena in ob ribniku Radehova, zato udeleženci - tekmovalci, prinesite s seboj vrtni šotor – senčnik, mizo in stole (klopi).
- Ribiči bodo prinesli s seboj ribolovni pribor in vabe.
 - Kuharji bodo prinesli s seboj: opremo in pribor za pripravo jedi, priloge in začimbe.
 - S prijavo bodo kuharji naročili vrsto in količino rib. Druge vrste sladkovodnih rib si morajo tekmovalci zagotoviti sami. Prinesene ribe ne smejo biti predhodno začinjene, tekmovalci pa jih mora pred začetkom kuhanja pokazati komisiji (*doma začinjene ali na pol pripravljene ribe bodo sodniki izločili iz ocenjevanja*).

Vsak kuhar mora nahraniti svojo tekmovalno ekipo in spremljevalce ter oddati eno porcijo v ocenjevanje, preostanek hrane pa nameniti drugim udeležencem in obiskovalcem.

E) Prijave

Vsaka ribiška družina, društvo ali združenje sme prijaviti več ekip. Pisno prijavo (dobite jo pri organizatorju) pričakujemo do vključno 12. junija 2017. Kuharji morajo obvezno sporočiti vrsto in količino rib, ki jih bodo rabili za pripravo jedi. **Skupna zahtevana količina rib ne sme presežati 6 kg.**

Prispevek za tekmovalno ekipo (kuhar in ribiči) je **60 evrov**, v kar je všteto: živila za pripravo jedi, hrana, pijača za tekmovalca in enega njegovega gosta ter nagrade in priznanja. Prispevek za udeležbo nakažite na TR ZRD Maribor: SI56 0451 5000 0438 851 ali z gotovinskim plačilom ob prihodu, če ste predhodno prijavili ekipo.

Dodatne informacije lahko dobite na telefonskih številkah: 051 418 200 (Marjan Gaber), 041 699 582 (Bojan Javornik) ali 040 552 590 (Boris Vogrin).

Geslo tega dne je:

Dober prijem, dober tek in na zdravje!

Za organizatorja:
Bojan Javornik,
predsednik ZRD Maribor

RIBIČ

GLASILO SLOVENSKEGA RIBIŠTVA

Ribič je z odločbo Ministrstva za kulturo, št. 61510-42/2014/3, izdano 16. 5. 2014, vpisan v razvid medijev pod zaporedno številko 1880.

ISSN 0350-4573
UDK 632

Izdaja

Ribiška zveza Slovenije,
1001 Ljubljana, p. p. 2974.
Izhaja vsak prvi teden v mesecu, razen številki
1-2 in 7-8, ki so združene.

Uredništvo in uprava:
Tržaška cesta 134
1000 Ljubljana

Telefon:
uredništvo:
(01) 256 12 97
tajništvo:
(01) 256 12 94
041 738 849
telefaks:
(01) 256 12 95
www.ribiska-zveza.si

NASLOVI ELEKTRONSKE POŠTE
RIBIŠKE ZVEZE SLOVENIJE:
Ribiška zveza Slovenije
info.rzs@ribiska-zveza.si
sekretar RZS
sekretar.rzs@ribiska-zveza.si
tajništvo RZS
tajnistvo.rzs@ribiska-zveza.si
računovodstvo RZS
racunovodstvo.rzs@ribiska-zveza.si
uredništvo glasila Ribič
glasiloric.rzs@ribiska-zveza.si

Transakcijski račun:
02010-0017838266

UREDNIŠTVO:
odgovorni urednik:
Igor Holy

UREDNIŠKI ODBOR:
predsednik:
Jože Kuzma

Člani:

Miran Habe, Borut Jerše,
Robert Skrbinek, Jože Vrhunc

ČASOPISNI SVET:
predsednik:
dr. Tomo Korošec

Člana:
dr. Jože Ocvirk, dr. Božidar Voljč

Lektoriranje:
Marjetka Šivic

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost se
od glasila obračunava davek na dodano vrednost.

Naklada: 11.100 izvodov

Priprava za tisk in tisk:
Tiskarna SCHWARZ PRINT, d. o. o.

Vsebina

DOGODKI

15. srečanje funkcionarjev RD, Rd, ZRD RZS in ZŠRMS in
11. Državno prvenstvo v ribiški kulinariki
Bojan Javornik 162

AKTUALNO

Problematika slovenskega ribištva obravnavana na
visoki državni ravni
Mag. Igor Miličič 164

OHRANIMO NARAVO

Koliko rib je v naših vodah?
Marijan Govedič 165
Šoštanjno (Družmirsko) jezero
Milan Štraus 166

RIBIŠTVO

Cepljenje postrvi
Prof. dr. Vlasta Jenčič, dr. vet. med. 169
Izberite si najuspešnejši dan za ribolov 170

ALI JIH POZNAMO

Številni prijemi potočnih postrvi
Jure Ušeničnik 171

ČUDOVITI RIBIŠKI DNEVI

Ukrivljeni užitki
Lenart Levičar Bahtijari 174

RIBIŠKI INFORMATOR

Dolgoročni program za zmanjševanje vpliva kormorana
na ribje vrste v celinskih vodah (2017–2027) 177

MEDNARODNA PRVENSTVA

Okrogla obletnica proslavila Argentince
Mag. Saša Erlih 185

DRŽAVNA PRVENSTVA

Dober začetek tekmovalne sezone
Drago Ornik 188

RIBIČI PIŠEJO

Prvomajski lov ščuke na Blejskem jezeru
Rajko Zajc 189

Ribič v vrtcu
Rajko Zajc 190

EN DAN Z RIBIČI

Made in Slovenia 2
Lenart Levičar Bahtijari 191

MUHARSKI KOTIČEK

Muhe za vse izmene
Tomaž Modic 152

V SPOMIN

Milan Cvilak - Žila 196
Štefan Szöke 197

OBVESTILA

Povabilo na praznovanje Dneva slovenskih ribičev
Kamniška Bistrica 2017
Upravni odbor RD Bistrica Domžale 197
Natečaj RZS za največ poslanih fotografij za projekt
Dr. Miroslav Žaberl 197

RIBIČI KUHAJO

Prekajena marinirana postrv v solati in ribja čorba
»po moje«
Borut Jerše 198

ZA RAZVEDRILO 199

V posameznih prispevkih izražena stališča ne predstavljajo nujno tudi stališč uredništva.

Obvestilo dopisnikom Ribiča

Dopisnike prosimo, da svoje prispevke pošiljajo na e-naslov:

glasiloric.rzs@ribiska-zveza.si,

izpis prispevka pa z običajno pošto na naslov uredništva.

Prispevke za glasilo Ribič je treba poslati uredništvu trideset (30) dni pred izidom, nujna obvestila pa dvajset (20) dni pred izidom.

Poslanih prispevkov ne vračamo, razen na avtorjevo željo. Izvirnike hranimo 15 dni od objave v glasilu. Po sklepu predsedstva RZS z dne 18. oktobra 2003 ne honoriramo:

- pisem bralcev,
- kapitalnih ulovov,
- obvestil,
- poročil o delu strokovnih delovnih teles RZS.

Nenaročene prispevke bomo objavljali skladno z razpoložljivim prostorom in njihovo aktualnostjo. Da bi se izognili neobjavam, občasnim dopisnikom svetujemo predhodni posvet z odgovornim urednikom, da bi skladno s programsko zasnovo zagotovili tematsko uravnoteženost vsebine Ribiča.

Uredništvo

Problematika slovenskega ribištva obravnavana na visoki državni ravni

Kot odziv na protestni pismi RZS, z vsebino katerih ste se bralci našega stanovskega glasila lahko seznanili v prejšnjih številkah, je bila izpostavljena ribiška problematika najprej obravnavana na ravni Odbora za kmetijstvo Državnega zbora RS 29. marca, nato pa še 5. aprila letos na sestanku z ministrom za kmetijstvo mag. Dejanom Židanom, ministrico za okolje Ireno Majcen ter z njunima strokovnima ekipama in vodstvom RZS.

Osrednja točka dnevnega reda sestanka Odbora za kmetijstvo DZ je bila zaščita domorodnih vrst rib pred povečanim plenjenjem kormoranov, razpravljavci pa so spregovorili tudi o problematiki dvojne finančne obremenitve RD (plačevanje koncesije za ribiško upravljanje in plačevanje vodnega povračila). Člani parlamentarnega odbora in prisotni vabljeni deležniki v zadevi kormorani – ribe so se najprej seznanili z glavnimi poudarki medresorsko usklajenega predloga Ministrstva za okolje in prostor o dolgoročnem programu za zmanjševanje vpliva kormorana na ribje vrste v celinskih vodah v obdobju od 2017 do 2027. V razpravi, ki je sledila tej predstavitvi, smo bili predstavniki RZS veseli dejstva, da so vsi v razpravo prijavljeni poslanci izrazili svoje strinjanje o nujnosti čim prejšnjega ukrepanja za zaščito rib v slovenskih vodah. Sama seja odbora se je sicer končala brez sprejetja predlaganih sklepov, ki so se nanašali na dinamiko izvajanja dolgoročnega programa, vseeno pa je vsebina razprave nakazala zavedanje nosilcev državne oblasti o pomembnosti in obsegu problematike kormorani – ribe ter nujnosti, da jo je treba premakniti z mrtve točke, na kateri smo obtičali.

Na sestanku vodstva RZS z obema ministroma, v katerih ministrstvu spadamo ribiči, in na katerem je bilo tudi vodstvo Zavoda za ribištvo Slovenije, sta bili obe temi podrobneje predstavljeni. Tako je RZS jasno izpostavila vprašanje možnosti oprostitve plačevanja koncesij RD, ki so zaradi dveletne neaktivnosti države pri plašenju kormoranov in posledično zaradi njihovega plenjenja utrpeli škodo na ribjem življu. V razpravi so prisotni ugotovili, da je osnutek dolgoročnega programa upravljanja s kormoranom argumentirana strokovna podlaga, zrela za obravnavo na eni od prihodnih sej Vlade RS, kjer bi program lahko potrdili. Na tak način bi dolgoročni program postal vzvod državnim organom, konkretno Agenciji RS za okolje, da bi po uradni dolžnosti vložil večletno vlogo za plašenje kormorana z odstrelom določenega števila primerkov. Tako bi se prekinila dosedanja (zamudna) praksa vsakoletnega oddajanja vloge RZS za plašenje in odstrel, kjer je mogoče zaradi zakonskih določil izvajanja upravnega postopka izkoristiti možnost pritožbe in izdajo končne pravnoomočne odločbe zavleči v čas, ko večji del kormoranov odleti s slovenskih voda. Predstavniki RZS smo izrazili previden optimizem, da je po (pre)dolgem

Sprejet je Dolgoročni program za zmanjševanje vpliva kormorana na ribje vrste v celinskih vodah

Vlada je sprejela Dolgoročni program za zmanjševanje vpliva kormorana na ribje vrste v celinskih vodah. Dolgoročni program vključuje specifične ukrepe (plašenje in odstrel kormorana), ki jih Zakon o ohranjanju narave (ZON) in Zakon o sladkovodnem ribištvu (ZSR) ne vključujeta ter ju tako dopolnjuje. Cilj programa je zagotoviti zmanjšanje vpliva povečanega plenjenja kormorana za doseganje ugodnega stanja pegunice, platnice in soške postrvi ter na populacijska nihanja (vključno s številčnostjo in gostoto) in starostno strukturo lipana in podusti do ravni, ki še omogoča preživetje posamične ribje populacije. Program določa ukrepe za ohranjanje naravnih vodotokov, aktivno varovanje ključnih odsekov vodotokov ter spremljanje učinkovitosti aktivnosti varovanja vodotokov in stanja populacij. Dolgoročni program namenja poudarek aktivnemu varovanju in določa ključne odseke vodotokov, ki naj bi jih aktivno varovali s plašenjem in odstrelom kormoranov.

Podatki o stanju rib v slovenskih vodah kažejo zmanjšanje nekaterih najbolj ogroženih ribjih populacij. V obdobju 1986–2007 se je populacija lipana zmanjšala za 90 %, podusti za 80 %, zmanjšuje pa se tudi populacije pegunice, platnice in soške postrvi. Eden bistvenih razlogov za številčno zmanjševanje navedenih vrst rib je povečano kormoranovo plenjenje teh rib od septembra do marca. ZON določa varstvo območij Natura in potencialnih območij Natura, ki zajema varstvo ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov. To zajema varstvo pegunice, platnice in soške postrvi. ZSR ureja sladkovodno ribištvo kot upravljanje ribolovnih virov. Njegovi cilji so predvsem upravljanje rib na določenih zaokroženih območjih in omogočanje trajnostne rabe rib ter ohranjanje in varovanje naravnih populacij rib, njihove vrstne pestrosti, starostne strukture in številčnosti. Slednje se nanaša tudi na lipana in podust.

Besedilo Dolgoročnega programa je objavljeno v Ribiškem informatorju te številke.

Uredništvo

času neaktivnosti le videti napredek pri reševanju problematike kormorani – ribe, ki nas pesti vse od pojava kormoranov na slovenskih vodah v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja.

Seveda bo že letošnja jesen pokazala, ali bo takrat večletno odločbo dejansko že mogoče izvrševati ali ne.

Glede vprašanja predloga možnosti oprostitve koncesije prizadetih RD zaradi neaktivnosti države pri izdajanju dovoljenj za plašenje so se na sestanku dogovorili za ustanovitev delovne skupine uradnikov MKGP, ki bo v roku enega meseca pregledala podatke o plačevanju koncesij po RD in o tem poročala ministru. Dokončna odločitev o možnosti oprostitve plačevanja koncesijskih dajatev za prizadete RD bo zato sprejeta naknadno.

Dvojna finančna obremenitev posameznih RD lahko zaradi višine zneskov obeh dajatev (v posameznih primerih tudi še zamudnih obresti) pomeni njihov stečaj. To dejstvo in negativno stališče ribičev do načina obračunavanja vodnega povračila za RD smo predstavniki RZS predstavili ministrici za okolje in njeni ekipi. Predstavniki

kmetijskega ministrstva so izrazili jasno podporo stališčem RZS o neprimernosti takega stanja že predhodno v pisni obliki, nato pa tudi v sami razpravi – smiselno je namreč, da ribiči plačujemo le eno dajatev državi, to je koncesijo za ribiško upravljanje. Ob koncu je obveljal dogovor, da bodo uradniki Ministrstva za okolje do sestanka v juniju pripravili pregled podatkov o vseh vodnih povračilih za RD. Z RZS smo državnim uradnikom obljubili, da bomo do takrat prek kolegov iz članic Evropske ribiške zveze (EAA) pridobili primerljive podatke o praksi plačevanja vodnih povračil za umetna vodna telesa v drugih državah EU. Na ponovnem sestanku v isti sestavi letos jeseni bomo lahko hitro ugotovili, kje in kako daleč smo napredovali pri reševanju te težave.

Glede na ugodne dogovore na najvišji ravni in vidnimi ustreznimi nastavki za reševanje ključnih težav slovenskega sladkovodnega ribištva se je vodstvo RZS odločilo, da do zaključkov pogovorov z vsemi državnimi uradniki ne bomo izvajali drugih aktivnosti za rešitev opisanih težav slovenskega ribištva.

Mag. Igor Miličič, sekretar RZS

Koliko rib je v naših vodah?

Dokopati se do odgovora na naslovno vprašanje je mnogo zahtevnejše, kot pri kateri drugi skupini živali. Ne glede na metode terenskega dela, ki jih pričujoči prispevek ne obravnava, sta prva rezultata vzorčenja rib naseljenost (gostota) rib (št. rib/ha) in masa rib na površino (kg/ha).

Za oceno naseljenosti na širšem območju potrebujemo več vzorčnih mest, končni izračun pa je povprečje posameznih vzorčnih mest. Ugotovljeno naseljenost množimo le še s površino vode (habitata). Na tak način izračunamo številčnost in biomaso rib oziroma velikost populacije posamezne vrste v danem trenutku vzorčenja v določeni reki. Iz teh vrednosti seveda ne moremo soditi, ali je to število ugodno, neugodno, dobro, ali zadostno. To lahko sklepamo šele iz primerjave z drugimi vrednostmi, kot je primerjava z izhodiščnim stanjem in vrednostmi med leti.

Vendar pa je izračun velikosti populacije v isti reki različen glede na to, katere vrednosti površine habitata upoštevamo: tiste od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) ali Ministrstva za okolje in prostor (MOP) oziroma Zavoda za ribištvo Slovenije (ZZRS) ali Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN). Razlika nastane zaradi neusklajenosti podatkov med organizacijami.

Uradni podatki na strani MKGP oziroma ZZRS so v ribiškogojitvenih načrtih, najdemo jih pri površini ribiških revirjev. Sam sem jih za namene primerjave povzel iz Načrta ribiškega upravljanja v soškem ribiškem območju za obdobje od 2017 do 2022.

Uradni podatki na strani MOP izvirajo iz statistike območij Natura 2000. Vlada je leta 2015 sprejela Operativni program – Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020). Sestavni del Programa upravljanja je tudi Priloga 6.1: Cilji in ukrepi, ki za večino vrst iz programa Natura 2000 – tudi rib – predvideva določitev velikosti populacije, »velikost habitata« pa je podana zelo natančno v hektarjih. »Velikost habitata« je po navadi enaka površini t.i. cone za vrsto, cone oziroma digitalne podlage Programa upravljanja pa so javno dostopne na spletni strani ZRSVN. Za primerjavo sem uporabil cone za soško postrv. Za soško postrv je v Prilogi 6.1 velikost habitata enaka površini cone. Zato sem lahko za primerjavo površine revirja in cone

slednjo skrajšal na točne meje revirja in ugotovil novo vrednost površine habitata, ki se sklada z mejami revirja.

Revir Idrijca 4. Razlike v površini revirja so zelo velike in nerazločljive, posledice pa lahko drage in katastrofalne. (Foto: I. Holi)

Zakaj vse opisano je sploh težava? Če so površine habitata (reke) podcenjene, je pri enaki naseljenosti dejansko več rib, kot smo izračunali. Ribolov manj vpliva na populacije rib, ribiškimi družinam (RD) pa je lahko naloženo preveliko in nepotrebno porabljanje. Verjetno bi RD lahko imele tudi drugačne omejitve pri ribolovnih dnevih. Prav tako so lahko nekateri posegi v vode in njihov vpliv na populacije rib prikazani kot čezmerni, pa čeprav to sploh niso.

Še bolj katastrofalne pa so posledice, če so površine habitata precenjene. Najprej izračunamo, da je rib v reki več, kot jih je dejansko, saj smo gostoto množili s preveliko vrednostjo. Vpliv ribičev na ribje populacije je večji, odvzem morebiti celo prevelik, predvidena vlaganja pa premajhna. Vpliv poginov je podcenjen. Enako velja pri ocenah vpliva plenilcev (npr. kormoranov). Še usodnejše je na področju ocenjevanja vplivov posegov. Posegi, ki lahko bistveno vplivajo, so predhodno lahko napačno označeni kot zanemarljivi. Takšna neurejena državna statistika v času informacijske tehnologije je nesprejemljiva. Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020)

Ime revirja	Odsek	RGN	Natura 2000 (conacija)	Raba tal
Idrijca 4	jez Kolektor – most Stopnik	47,4 ha	127,1 ha	70 ha
Idrijca 5	most Stopnik – izliv Bače	60,4 ha	90,8 ha	49 ha
Soča 5	most Čezsoča – izliv Tolminke	272 ha	204,5 ha	247 ha

Preglednica: primerjava površine habitata (reke) revirjev glede na podatke v Ribiškogojitvenih načrtih (RGN), conaciji za potrebe upravljanja Natura 2000 območij in rabi tal.

Razlike v površini habitata so zelo velike in nerazločljive, posledice pa lahko drage in katastrofalne. Uradno naj bi bili upravljanje območij Natura 2000 in Ribiško gojitveni načrti (RGN) usklajeni. Torej tudi podatki o površinah v obeh načrtih. Za primerjavo sem preveril stanje v uradnem sloju evidence dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (stanje 2017). Pri tem velja omeniti, da gre za daljinski zajem podatkov oziroma izris po zračnih posnetkih, obseg vodne površine pa je lahko odvisen od vodostaja v času zračnih posnetkov.

določa, da mora ZZRS kar 217-krat določiti velikost populacije rib. Ampak katere podatke o površini vode/revirja/habitata naj uporabi za izračun? Za primerjavo, zgolj v teoretičnem primeru: če bi bila naseljenost rib 100 kg/ha, bi bilo v revirju Soča 5 po RGN 27,2 tone rib, po podatkih conacije pa 20,4 tone. Na primeru Idrijce v obeh revirjih skupaj po RGN 10,8 tone rib, po podatkih conacije pa 21,8 tone. Koliko rib je potem v naših vodah?

Marijan Govedič

Center za kartografijo favne in flore
marijan.govedic@ckff.si

Šoštanjsko (Družmirsko) jezero

Premogovništvo spreminja podobo Šaleške doline. Zaradi intenzivnega rudarjenja prihaja do usedanja površja in nastajanja ugrezninskih jezer. Nastanek prvega sega v leto 1895. Jezera so se skozi ta čas širila, zasipavala, pregrajevala in preimenovala (Kališnikov teiht, Pesjansko jezero, Špičkov ribnik, Cigance, Mali ribnik, Mladinsko jezero, Turistično jezero, Plevelovo jezero, Kukenberško jezero, ...). Danes govorimo še samo o treh: Škalsko, Velenjsko in Šoštanjsko jezero. Njihova zadnja izmerjena površina presega 230 ha in bo še naraščala, dokler bo v dolini prisotno premogovništvo.

Najmlajše Šaleško jezero je Šoštanjsko jezero. Nastalo je leta 1975 z usedanjem Družmirskega polja in naselja Družmirje. Polni ga potok Velunja s Črnim potokom in ima s tem ugreznina tudi značaj pretočnega jezera.

Šoštanjsko jezero ob nižjih pretokih reke Pake predstavlja glavni vir tehnološke vode Termoelektrarne Šoštanj. Se pa ob njem in na njem razvijajo športno-rekreativne dejavnosti, od katerih še posebej izstopa ribištvo.

Geografski podatki jezera

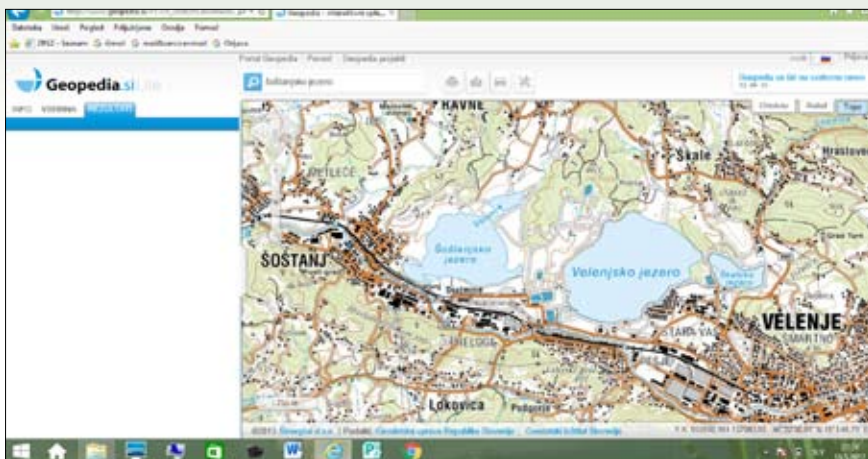
Šoštanjsko jezero je, z izjemo sifona Divjega jezera (160 m), trenutno najgloblje jezero v Sloveniji. Pod jezerom so še vedno aktivni premogovniški rovi, ki se poseda. Globina in površina se bosta še večali. Po nekaterih izračunih bo slednja leta 2020 znašala približno 170 ha in bo s tem postalo največje v nizu Šaleških jezer.

Nadmorska višina gladine jezera je 360,19 m.

Upravljanje jezera in vodne infrastrukture

Šoštanjsko jezero ni vpisano v Seznam obstoječe javne vodne infrastrukture za varstvo pred škodljivim delovanjem voda, je pa potencialni zadrževalnik poplavnih voda padavinskega območja potoka Velunja in s tem sploščanja visokovodnega vala reke Pake. Seveda je za takšen ukrep nujna izgradnja pregrade in predhodno dogovorjeno dopustno nihanje vode, ki pa ne bi smelo biti v škodo prisotnih vodnih organizmov.

V času priprave sestavka nisem uspel ugotoviti, kdo je upravitelj in vloge ter pristojnosti Direktorata RS za vode na Šoštanjskem jezeru. Po postavljenih številnih ličnih informacijskih objektih (tablah) gre soditi, da je lastnik zemljišč Rudnik lignita Velenje. Verjetno me bodo v tem delu in pode-

Šoštanjsko jezero v prostoru Šaleške doline (spletni atlas Geopedia)

Malo Šoštanjsko jezero

Malo Šoštanjsko jezero že zaraščajo makrofiti.

ljenih vodnih pravicah še dopolnili. Sicer pa je jezero sestavni del Šoštanjskega ribiškega okoliša, ki je s koncesijsko pogodbo številka 3420-156/2008/1 za trideset let dan v upravljanje RD Paka Šoštanj.

Vodnatost in kakovost vode pritokov ter jezera

Srednji pretok Velunje je v letih od 1965

do 1980 znašal 758 l/s (HMZ), v letih od 1986 do 2003 pa še samo 624 l/s (ARSO), kar na letni ravni znaša približno 20 mio. m³ za enkratni obrat vode. Seveda pa pri tem ne smemo prezreti intenzivnosti večanja prostornine jezera, izhlapevanja in črpanja tehnološke vode ter s tem občutnega podaljševanja časa menjave vode v njem, kar neposredno vpliva tudi na kakovost jezerske vode.

ERICO Velenje od leta 1978 izvaja kontrolo kakovosti pomembnejših fizikalnih, kemijskih in bioloških parametrov vode, od leta 2009 pa občasno še Direktorata RS za vode (Agencija RS za okolje) z vključitvijo Šoštanjskega jezera v državno spremljanje imisij kakovosti površinskih voda. Iz vpogleda v te podatke se stanje kakovosti vode poslabšuje. Presežene so mejne vrednosti molibdena, narašča vsebnost fosforja in dušika ter stopnja eutrofikacije. Zaradi velike globine ni zadovoljivega kroženja vode in pod dvaj-

Geografski podatki jezera

DINAMIKA RASTI ŠOŠTANJSKEGA JEZERA SKOZI ČAS							
Leto	1978	1980	1988	1990	2000	2009	2015
Površina v ha	11,40	19,70	37,00	38,57	51,99	71,62	81,23
Prostornina v mio. m³	0,70	2,05	5,11	5,95	10,85	19,21	21,75
Povprečna globina v m	5,90	10,40	13,20	15,40	21,70	26,28	26,78
Maksimalna globina v m	19,50	30,00	52,00	58,80	69,10	85,90	85,53

setimi metri pade vsebnost kisika pod 1 mg/l. Rezultati še niso kritični, pa vendar bi bilo nujno pristopiti k pripravi načrta upravljanja jezera z izvajanjem preventivnih in sanacijskih ukrepov dviga kakovosti vode oziroma zmanjševanja stopnje rasti eutrofikacije.

Rezultati fizikalno kemijskih raziskav potoka Velunja (ERICO 2010) na vtoku v

- izgradnja prelivnih stopenj za mehansko usedanje plavajočih delcev ter povečanje prezračeniosti in samočistilne sposobnosti vode na potoku Velunja in drugih brezimnih pritokih, kjer to dopuščajo hidrološke in geomorfološke razmere;

- ohranjanje samonikle zarasti na kroni brežine in zasaditev makrofitov (trstika,

da med potokom in jezerom ni naravne ali umetne prepreke, ki bi preprečevala selitve rib.

Pred letom 1975 je na območju Družmirskega polja vijugal potok Velunja, ki ga naseljujejo naslednje vrste piškurjev in reofilnih ter oligoreofilnih vrst rib:

Piškurji (*Petromyzontidae*):

- donavski piškur (*Eudontomyzon vladykovi*).

Postrvi (*Salmonidae*):

- potočna postrv (*Salmo trutta m. fario*);
- šarenka (*Oncorhynchus mykiss*), naseljena vrsta.

Lipani (*Thymallidae*):

- lipan (*Thymallus thymallus*) naseljena vrsta.

Krapovci (*Cyprinidae*):

- pohra (*Barbus balcanicus*);
- podust (*Chondrostoma nasus*);
- platnica (*Rutilus virgo*);
- klen (*Squalius cephalus*);
- zelenka (*Alburnus alburnus*);
- rdečeočka (*Rutilus rutilus*);
- pisanec (*Phoxinus phoxinus*).

Kaplji (*Cottidae*):

- kapelj (*Cottus gobio*).

Pravi ostrži (*Percidae*):

- navadni ostrž (*Perca fluviatilis*).

Z nastankom zaprtega Šoštanjskega jezera pa so se bistveno spremenili biotični in abiotični dejavniki, ki so pogojevali spremembo biocenoz in s tem ihtiofavne. Prvotne reofilne in oligoreofilne vrste rib so z vlaganjem zamenjale predvsem limnofilne ribe. Kot sem že uvodoma poudaril, ihtiološka inventarizacija, ki bi predstavila celovito stanje vrst in populacij rib v jezeru, ni narejena. Vsi navedeni podatki izvirajo iz prvotne poselitve Velunje in zapisnikov vlaganj ter statistike ulova rib v jezeru:

Piškurji (*Petromyzontidae*):

- donavski piškur (*Eudontomyzon vladykovi*).

Postrvi (*Salmonidae*):

- potočna postrv (*Salmo trutta m. fario*): domorodna reofilna vrsta, v jezeru občasno prisotni posamezni primerki iz stalne poselitve Velunje;

- šarenka (*Oncorhynchus mykiss*): naseljena tujerodna reofilna vrsta;

- jezerska postrv (*Salmo trutta m. lacustris*): verjetno nekoč naseljena reofilna vrsta, verodostojnosti podatka pa ni bilo mogoče preveriti.

Lipani (*Thymallidae*):

- lipan (*Thymallus thymallus*): verjetno v Velunji naseljena reofilna vrsta, ki pa se v jezeru ne seli;

Krapovci (*Cyprinidae*):

- krap (*Cyprinus carpio*): prisotna gojena oblika, ki ga redno vlagajo;

- srebrni koreselj (*Carassius gibelio*): tujerodna naseljena vrsta;

- linj (*Tinca tinca*): naseljena domorodna limnofilna vrsta;

- mrena (*Barbus barbus*): domorodna oligoreofilna vrsta, ki v jezeru nima življenjskih pogojev;

- pohra (*Barbus balcanicus*);

Šoštanjsko jezero iz zraka leta 2014 (*Atlas okolja*)

Veliko Šoštanjsko jezero

Najmlajši ugrezajoči del velikega Šoštanjskega jezera z Velenjskim jezerom v ozadju

jezero izkazuje obremenitve agrarnega okolja in fekalnih voda (*povišane vrednosti neraztopljenih snovi, BPK5, KPK, ...*). So pa bistveno boljši rezultati na iztoku. Jezero namreč deluje kot usedalnik in čistilna naprava obremenjenih voda pred njihovim nadaljnjim odvajanjem v reko Pako.

Ne glede na zahtevnost reševanja kakovosti vode Šoštanjskega jezera pa si dovolim javno razmišljati, da bi bilo umestno pristopiti k uvedbi nekaterih cenenih in v praksi preizkušenih ukrepov kot so:

- sanacija kritičnih točkovnih virov onesnaževanja neposrednega padavinskega območja (ureditev gnojišč, izgradnja lokalnih čistilnih naprav in triprekatnih greznic, ureditev mokrišč z zasaditvijo trstike in drugih makrofitov, nadzorovano gnojenje kmetijskih površin, ...);

- prekinitev vzdrževanja potoka Velunja z izravnavo korita in zaščito brežin z lomljencem ter ponovno vzpostavljanje vijugajoče naravne struge;

širokolistni rogoz, vodna perunika, ...) v pretočnem profilu korita potoka Velunja;

- zasaditev srednje visokega in visokega rastlina na brežinah jezera, ki niso več predmet ugrezavanja in na golih površinah, ki bodo po zaključku posedanja terena predstavljale brežino jezera. Tako bi dosegli upočasnitev odtoka padavinskih voda (bogatenje podtalnice), podaljšanje časa razlivanja ter prestrežanje in enakomernejše odlaganje naplavin s prisotnimi, okolju nevarnimi in škodljivimi snovmi.

Ribe in ribištvo

Podatki iz literature, spleta in izjave naključno vprašanih ribičev o vrstah prisotnih rib ter rakov v potoku Velunja ter Šoštanjskem jezeru se nekoliko razhajajo. Prav tako na nobeni od teh voda še niso izvajali ihtioloških in astakoloških raziskav. Zgolj iz objektivnosti povzeman podatke ribiškega katastra s poudarkom,

- podust (*Chondrostoma nasus*): verjetno prisoten iz časa prvotne poselitve Velunje;
- platnica (*Rutilus virgo*): naseljena domorodna oligoreofilna vrsta, ki v jezeru nima pogojev razmnoževanja;
- ploščič (*Abramis brama*): naseljena domorodna vrsta;
- androga (*Blicca bjoerkna*): naseljena domorodna vrsta;
- zelenka (*Alburnus alburnus*);
- klen (*Squalius cephalus*);

Liziv potoka Velunja v Šoštansko jezero

predvsem pa s stalnim vlaganjem rib ter ribolovom.

Za učinkovitejšo trajnostno upravljanje rib in drugih vodnih organizmov ter razvoj ribolovnega turizma si dovolim ribiški družini predlagati, da ob pomoči strokovnih institucij, upravnih organov, upravitelja jezera in drugih deležnikov pristopi k:

- celoviti ihtiološki in astakološki raziskavi potoka Velunja in jezera za pripravo programa trajnostnega upravljanja z vodnimi organizmi Šoštanskega jezera,

Črpališče tehnološke vode Termoelektrarne Šoštanj

potoka Velunje (umetna prodišča nad koto načrtovanega ugrezanja);

- uvedbi preventivnih ukrepov preprečitve vdora rjavega somiča (*Ameiurus nebulosus*) iz sosednjih jezer in ugreznin ter vnosa črnega somiča (*Ameiurus melas*), signalnega raka (*Pacifastacus leniusculus*), potujoče trikotničarke (*Dreissena polymorpha*) ter drugih invazivnih vrst;
- pripravi ukrepov postopne humane odstranitve tujerodnih kompeticijskih vrst rib (beli amur, sončni ostriž, ...);

Lični opozorilni objekti upravitelja jezera

- bolen (*Aspius aspius*): naseljena domorodna vrsta;
- pisanec (*Phoxinus phoxinus*);
- rdečeperka (*Scardinius erythrophthalmus*): naseljena domorodna vrsta;
- rdečeočka (*Rutilus rutilus*);
- beli amur (*Ctenopharyngodon idella*): naseljena tujerodna vrsta;
- sivi tolstolobik (*Hypophthalmichthys nobilis*): naseljena tujerodna vrsta;

Pravi somi (*Siluridae*):

- som (*Silurus glanis*): naseljena domorodna vrsta;

Pravi ostriži (*Percidae*):

- navadni ostriž (*Perca fluviatilis*);
- smuč (*Sander lucioperca*): naseljena domorodna vrsta;

Sončni ostriži (*Centrarchidae*):

- sončni ostriž (*Lepomis gibbosus*): naseljena tujerodna vrsta;

Ščuke (*Esocidae*):

- ščuka (*Esox lucius*): naseljena domorodna vrsta;

Kapljji (*Cottidae*):

- kapelj (*Cottus gobio*): v jezeru ga verjetno ni;

Raki desetersonožci (*Astacidae*):

- jelševac (*Astacus astacus*).

Sestava domorodnih in tujerodnih vrst rib je pestra, ni pa stalna. Neprenehoma se spreminja s spremembami abiotičnih in biotičnih dejavnikov Šoštanskega jezera,

Ribiški dom

s poudarkom na domorodnih limnofilnih vrstah rib, rakov ter školjk;

- strokovni preučitvi možnosti vzpostavljanja večje pestrosti (in količine) rib z naselitvijo nekaterih drugih domorodnih posebnežev med oligoreofilnimi (jez, ...) ter limnofilnimi vrstami (navadni koreselj, ...) rib.
- izboljšanju prezačenosti in samočistilne sposobnosti vode potoka Velunja (nad koto načrtovanega ugrezanja) z izgradnjo prezračevalnih stopenj, kjer to dopuščajo hidrološki ter geomorfološki pogoji za izboljšanje življenjskih razmer prisotnih reofilnih in oligoreofilnih vrst rib ter s tem posredno tudi dviga kakovosti vode jezera;
- pripravi ukrepov izboljšanja naravnih razmnoževalnih pogojev limnofilnih vrst rib na jezeru (selektivna zasaditev neagresivnih obrežnih, plavajočih in podvodnih makrofitov za fitofilne drstnice) in oligoreofilnih vrst rib v izlivnem delu

- zmanjševanju vnosa hranil v jezero s čezmernim hranjenjem rib;
- sodelovanju z ornitologi (*Društvom za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije*) za ukrepe zaščite gnezdišč in drstišč ter vzpostavljanja in ohranjanja ravnovesja med naraščajočo populacijo ribojedih ptic (siva čaplja, veliki kormoran, veliki žagar, ...) in domorodnimi vrstami rib;
- sprejemu takšnega ribolovnega režima, ki bo zagotavljal trajno varstvo domorodnih vrst rib, razvoj ribolovnega turizma in zadovoljstvo članstva;
- uskladitvi interesov splošne in posebne rabe vode z vidika razvoja ribištva za pripravo poslovnika upravljanja ter vzdrževanja Šoštanskega jezera, s katerim bodo določene vse pravice ter dolžnosti vseh obstoječih in potencialnih deležnikov v času ter prostoru.

Rekreacija, gostinstvo in turizem

Zaradi še trajajočega ugrezanja površja je razvoj rekreacije, gostinstva in turizma na Šoštanskem jezeru omejeno. RD Paka Šoštanj je na stabilnem zemljišču zgradila ribiški dom. To je edini objekt neposredno ob jezeru s solidno gostinsko ponudbo, vzorno vzdrževana okolica pa omogoča tudi druge rekreacijske dejavnosti. Vodstvo RD se zaveda ekološke ranljivosti Šoštanskega jezera in možnosti nadaljnjega razvoja ribištva ter ribolovnega turizma. Seveda pa bo za dosegto načrtovanih ciljev potrebno še veliko ur amaterskega in profesionalnega dela.

Besedilo: Milan Straus, fotografije: Anđelina Polutnik

Na avtorjevo željo prispevek ni lektoriran.

Cepljenje postrvi

V intenzivni vzreji rib je cepljenje učinkovita dolgoročna rešitev za dobrobit rib, varovanje potrošnika in okolja ter zmanjševanje odpornosti bakterij za antibiotike. Zanimivo je, da je cepljenje (vakcinacija) rib zaenkrat najbolj dodelano in učinkovito v vzreji postrvi, ki v globalnem svetu zavzemajo manjši delež vzreje.

Vzreja rib in tudi akvakultura širše pomenita pravo ekonomsko revolucijo, razvoju pa še ni videti konca in pričakovati je, da se bo v nekaj desetletjih proizvodnja podvojila. Pri takem hitrem razvoju so edina ovira kužne bolezni, ki jih povzročajo bakterije, virusi, plesni in zajedavci. Za okolju prijazno, za potrošnika varno, za preprečevanje tveganja za nastanek na antimikrobne pripravke odpornih povzročiteljev ter za biološko in ekonomsko vzdržno vzrejo je za vnaprejšnjo zaščito rib pred kužnimi boleznimi idealna rešitev cepljenje. Čeprav potekajo številne raziskave na tem področju, tako za izboljšanje obstoječih načinov cepljenja kot za razvoj povsem novih cepiv, je videti, da so pri nekaterih povzročiteljih bolezni, na primer plesnih in zajedavcih, še povsem na začetku. V bližnji prihodnosti je mogoče pričakovati razvoj novih cepiv – poleg tradicionalnega načina priprave cepiv iz oslabljenih in mrtvih povzročiteljev – tudi na cepivih, pridobljenih na podlagi genskega inženiringa.

Zanimivo je, da so dandanes najbolj dodelana in učinkovita cepiva za zaščito postrvi proti nekaterim bakterijskim boleznim.

Na prvem mestu je furunkuloza, ki prizadene prostoživeče postrvi in nekatere druge vrste rib; posebej je treba omeniti za nas pomembnega lipana, ki je za furunkulozo sploh ena najdovznetnejših vrst. Furunkuloza je tudi ena najdlje znanih bakterijskih bolezni rib, saj je po vsej verjetnosti obstajala že mnogo prej, preden so jo leta 1894 prvič opisali. Dandanes je furunkuloza prisotna povsod, kjer živijo postrvi, vzrok za to pa je verjetno v tem, da bolezen ni bila nikoli uvrščena na seznam bolezni svetovne organizacije za zatiranje kužnih bolezni O.I.E in se je tako lahko neovirano širila. Zaradi njene resnosti so jo v preteklosti nekatere države, med njimi je bila tudi Slovenija, uvrstile na sezname tistih bolezni, ki jih je treba evidentirati, zatirati in preprečevati. O furunkulozi, ki je ena najbolj raziskovanih bolezni rib in je o njej menda napisanih toliko znanstvenih prispevkov in knjig kot o

vseh drugih boleznih skupaj, pa vendarle še vedno ne vemo vsega. Razlog, da furunkulozi znanstveniki namenjajo toliko raziskav, je tudi v tem, da je bolezen ena najnevarnejših v vzreji lososa. Zato so po vsej verjetnosti za furunkulozo razvili tudi enega prvih komercialnih cepiv, saj si intenzivne vzreje lososa, ne da bi ga pred preselitvijo iz sladke vode

Cepljenje rib je učinkovito, ko so v ribogojnici vzpostavljene primerne razmere.

v slano cepili proti furunkulozi, sploh ne moremo predstavljati. Klub temu pa na tržišču dostopna cepiva ne dajejo idealne, dovolj dolge zaščite cepljenih rib, kot je le-ta denimo proti jersiniozi in vibriozi. Vzrok zato je v biološki raznolikosti bakterije *Aeromonas salmonicida subsp. salmonicida*, ki povzroča furunkulozo, katerih sevi se na različnih lokacijah in v različnih ribogojnicah razlikujejo po patogenosti. Za patogenost so namreč pomembni njeni zunajcelični encimi, kot so amilaze, sulfataze, glukozidaze, esteraze in lizofosfolipaze ter predvsem površinski protein, ki tvori A-proteinsko ovojnico. Le-ta skupaj z lipopolisaharidi in polisaharidi tvori močan obrambni ščit, ki bakterijo varuje pred obrambnimi mehanizmi ribe. Od teh komponent in njenih različnih kombinacij so odvisne biološke lastnosti in patogenost bakterij ter posledično lastnost cepiva in kakovost zaščite rib s cepljenjem. Cepivo, pripravljeno iz izolata bakterije, pridobljenega denimo na Norveškem, Škotskem ali kje drugje, ne zagotavlja nujno stoddotne zaščite rib npr. v Sloveniji. Seveda pa to ne pomeni, da cepljenje ni smiselno tam,

kjer se furunkuloza pojavlja endemično, je sezonsko pogojena in pričakovana. Furunkuloza namreč povzroča tolikšno obolevnost in smrtnost rib, da je tudi (le) 80-odstotna zaščita rib uspeh.

V raziskavi, ki smo jo pred leti opravili na Inštitutu, je bil odstotek preživetja (RPS – Relative Percent of Survival) potočnih zlatovčic in šarenk pri komercialnem cepivu od 63 % do 72 %, pri cepivu, ki smo ga pripravili iz domačega izolata bakterije *Aeromonas salmonicida subsp. salmonicida*, s katerim smo po cepljenju ribe tudi okužili, pa je bil RPS od 80 % do 100 %.

Furunkuloza se pojavlja v več kliničnih oblikah, potek pa je odvisen od starosti rib, kužnosti bakterije, temperature vode in razmer vzreje. Subakutna in kronična oblika furunkuloze, kjer se pojavljajo tako imenovani »furunkli«, po katerih je dobila bolezen neposrečeno ime, saj furunkli niso podobni tistim, ki jih ugotavljamo v humani medicini, sta tudi precej redki. Mnogo pogostejše se furunkuloza po-

javlja v akutni obliki. Lahko sicer zbolijo ribe vseh starosti, najpogosteje pa mladice. Potek bolezni je buren, le v nekaj dneh pogine veliko rib. Poleg akutne oblike poznamo še perakutno, pri kateri je potek še hitrejši, pogin rib pa še številčnejši. Navadno za to obliko oboli zarod, ki nima dovolj razvitih obrambnih mehanizmov. Poznamo tudi intestinalno obliko furunkuloze, za katero sta značilna vnetje črevesja in inverzija anusa, pogini rib pa niso veliki. Dandanes furunkulozo ugotavljamo v glavnem pri potočni zlatovčici in lipanu, ki sta med slovenskimi ribami za furunkulozo najbolj dovzetni vrsti. Zbolijo vse starostne kategorije v ribogojnici, še najbolj pa so dovzetni lipani v času drsti. V naših razmerah lahko bolezen izbruhne že pri temperaturi 10 °C, zlasti še v stresnih situacijah, kot so sortiranje, transport, smukanje in podobno, ali pa pri običajnih delih v ribogojnici, kot je čiščenje bazenov. Pogosto je za izbruh furunkuloze dovolj že kalna voda po običajni nevihti. Poleg seva *Aeromonas salmonicida subsp. salmonicida* so atipični še izolati *Aeromonas*, zlasti *A. salmonicida subsp. achromogenes* in *A. salmonicida subsp.* ▶

masoucida, ki so v določenih razmerah lahko prav tako nevarni in pogosto cepiva proti tipični furunkulozi vsebujejo tudi te bakterije.

Še učinkovitejše od cepljenja proti furunkulozi je cepljenje proti jersiniozi postrvi (*Yersiniosis salmonis*), ki jo zaradi krvavitev po ustih kot najbolj prepoznavnega znaka mnogo bolje poznano pod imenom *bolezen rdečih ust*. Bolezen s takimi znaki so prvič ugotovili v petdesetih letih prejšnjega stoletja v dolini Hagerman v Ameriki, zato jo ponekod imenujejo tudi *Hagermanova rdeča usta*. Kmalu po prvi ugotovitvi jersinioze postrvi v ameriški dolini se je bolezen hitro razširila ali pa je bila morda prisotna že prej in so jo začeli zatem šele ugotavljati. Zdaj je jersinioza, ki jo povzročata bakterija *Y. Ruckeri*, razširjena po vsem svetu, kjer vzreajo postrvi, in tudi pri nas. Po nekaterih izračunih naj bi letna izguba zaradi te bolezni v Evropi znašala okoli dvajset milijonov evrov. Za jersiniozo zbolijo vse postrvje vrste, ki jih vzrejamo v sladki vodi ali v morju in tudi nekatere druge vrste rib, na primer jegulja, krap, koreselj, tolstolobik, amur, pa tudi morske ribe, kot sta orada in brancin. Ločimo več tipov bakterije, ki se med drugim razlikujejo po biokemijski lastnosti fermentacije sladkorja sorbitol. Sev bakterije *Y. ruckeri*, kot so jo kultivirali in določili iz bolnih postrvi v dolini Hagerman v Ameriki, ne fermentira sorbitola in so jo poimenovali tip I, da bi jo razlikovali od *Y. ruckeri* tip II, ki so jo ugotovili kasneje in fermentira sorbitol. Kasneje so ugotovili še najmanj pet različic bakterije *Y. ruckeri*, vendar je v praksi ostalo pri razdelitvi bakterije *Y. ruckeri* na tip I in tip II, ki sta tudi najbolj patogeni in iz njih tudi proizvajajo cepiva.

Jersinioza se pojavlja pri vseh temperaturah vode, po navadi pri temperaturi od 8 °C do 18 °C, najpogosteje pa od 15 °C do 18 °C. Dovzetne so vse starostne kategorije, najbolj ranljive pa so ribe,

težke od 50 g do 200 g, po nekaterih virih mladice, velikosti okrog 7,5 cm.

Pojav bolezni je povezan s stresom, na prvem mestu je to slaba kakovost vode. Zlasti kritičen je prehod iz pomladi v poletje, ko se temperatura vode zviša, vodostaj pa zmanjša. Na izbruh bolezni lahko vplivata tudi organsko onesnaženje vode in slab režim prehrane. Četudi bolezen zdravimo, doseže smrtnost rib od 15 % do 25 %, če pa ne ukrepamo, lahko v posameznih primerih pogine tudi 90 % rib; viri navajajo smrtnost od 30 % do 70 %. Kjer se jersinioza postrvi pojavlja stalno, jo je smiselno preprečevati s cepljenjem. Jersinioza postrvi je bila sploh ena prvih bolezni rib, za katero so izdelali in tudi v praksi uporabili komercialno cepivo za ribe. Na začetku so bila v uporabi le takšna, ki jih damo v vodo, v katero ribe potopimo za določen čas (po navadi 30 sekund), da cepivo prek škrg vstopi v telo. Najbolje je cepiti ribe, težke več kot 4 g, ko so že sposobne za imunski odgovor, in pri temperaturi vode, višji od 10 °C, saj pri nižjih temperaturah ribe počasneje ali pa sploh ne razvijejo imunosti. Pri načrtovanju cepljenja je treba upoštevati tudi sezonsko pojavljanje bolezni, ker pridobljena zaščita traja le določeno obdobje in jo je zato treba načrtovati za čas, ko v ribogojnici pričakujemo izbruh bolezni. V nekaterih primerih je zato treba cepiti večje ribe ali pa cepljenje ponoviti. Tako opravljeno cepljenje daje v praksi razmeroma dobre rezultate. Mogoče je tudi injiciranje cepiva v trebušno votlino (i/p), ki pa je precej zamudno. Dandanes so v uporabi tudi cepiva, ki jih damo ribam s hrano. Cepljenje proti jersiniozi je bistveno zmanjšalo izgube v intenzivni vzreji in vplivalo na boljšo rast rib.

Cepljenje rib je proti vsem boleznim, posebnost je proti jersiniozi, ki je pogojena z mnogimi zunanji dejavniki, ki za ribe pomenijo neugodje, le zaključno dejanje, ko smo v ribogojnici postorili

tudi vse drugo, da bi preprečili bolezen. Pri neprimerni tehnologiji vzreje ali če so ribe v času cepljenja v inkubaciji, s cepljenjem lahko še poslabšamo zdravstveno stanje rib.

V zadnjem času so v nekaterih ribogojnicah v Angliji ugotovili nove različice *Y. ruckeri*, ki so odporne proti znanim komercialnim cepivom, ki so trideset let dajala dobre rezultate, tako da intenzivno proučujejo učinkovitost novih cepiv, pri raziskavah pa se poslužujejo zlasti sodobnih molekularnih tehnik. Na Norveškem postrvi relativno uspešno cepijo tudi proti vibriozni hladne vode, ki jo povzročata *Vibrio salmonicida*, in je bilo tudi eno prvih cepiv, narejenih po vzoru cepiv proti vibriozni, ki jo povzročajo *Vibrio anguillarum*. V resnici je najučinkovitejše cepivo sploh, ki ga uporabljamo za zaščito vibrioze pri morskih ribah. Zaradi načina vzreje vibrioze pri postrvih ni več. Ponekod postrvi razmeroma učinkovito cepijo še proti bakterijskemu nefritisu (*Renibacterium salmoninarum*). Nestrpno pa na tržišču pričakujemo učinkovita cepiva za preprečevanje sindroma zaroda šarenke (*Flavobacterium psychrophilum*), ki je nočna mora evropskega postrvje ribogojstva.

Prof. dr. Vlasta Jenčič, dr. vet. med.

Literatura

Dadar, M. in sod. (2016) Advances in Aquaculture Vaccines Against Fish Pathogenes: Global Status and Current Trends.

<http://www.tandfonline.com/eprint/66r9RbByUWnPB3G5ccf9/full>

Hçsten, T., Gudding, R., Evensen Š-Bacterial Vaccines for Fish – An Update of the Current Situation Worldwide. (2005). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15962470>

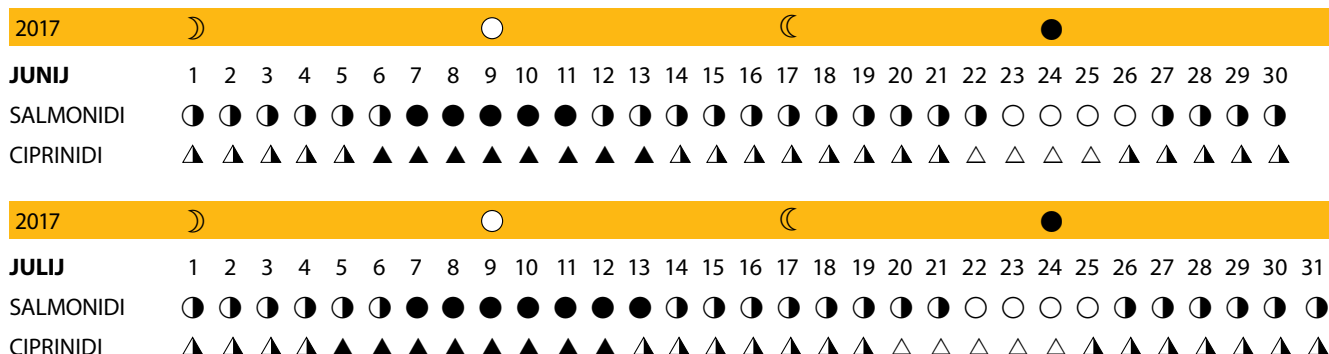
Jenčič, V. (2011). Bakterijske bolezni rib (2. del: furunkuloza postrvi in druge okužbe Aeromonas. *Ribič* 7/8: 188–189.

Jenčič, V. (2011). Bakterijske bolezni rib (3. del): jersinioza postrvi. *Ribič*, 9: 227–228.

Prof. dr. Vlasta Jenčič, Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Gerbičeva 60, Ljubljana, vlasta.jenicic@vf.uni-lj.si

IZBERITE SI NAJUSPEŠNEJŠI DAN ZA RIBOLOV

NA OSNOVI HERSCHLOVEGA VREMENSKEGA KLJUČA VAM SVETUJEMO NAJPRIMERNEJŠE DNI ZA USPEŠEN RIBOLOV:

LEGENDA: SALMONIDI ● DOBER ULUV ○ SREDNJI ULUV ○ SLAB ULUV CIPRINIDI ▲ DOBER ULUV ▲ SREDNJI ULUV △ SLAB ULUV

MUHARJENJE NA DRETI

Številni prijemi potočnih postrvi

Ob deževnih dneh sanjarimo o ribolovu v manjših ali manj znanih revirjih. Takšne vode so nam zelo pri srcu. Navadno so to vodotoki, na katerih ribari manj ribičev. Drobni revirji z bujnim okoliškim rastlinjem, množično rojenje žuželk in divje ribe so razlogi, zaradi katerih se tako radi vračamo v naravo. Čeravno so večji vodotoki zelo vabljivi, saj v njih nedvomno živijo tudi kapitalne ribe, nudijo manjše reke in potoki marsikatero presenečenje in bogat ribolov večinoma divjih rib. Kadar gre za potočne postrvi in lipane, še toliko bolje. Ena od takih manjših rečic, ki je ne gre izpustiti s seznama za ribolov, je tudi Dreta. Prikupna kot je, bo zlezla pod kožo vsakemu muharju, ki jo bo obiskal.

Dreta izvira pod Črničcem med Kamnikom in Gornjim Gradom. Sprva je to potoček, ki se mu kmalu pridružijo številni pritoki in oblikujejo prav lepo in za ribolov izjemno zanimivo rečico. Majhnost revirja naj vas nikar ne zavede. V njegovih skritih kotičkih se skrivajo velike ribe, zlasti potočne postrvi in šarenke, ki pogosto dosežejo kapitalne mere. Curke in tolmune poseljujejo tudi številni lepi lipani.

Širše porečje Drete geografsko sodi med Kamniško-Savinjske Alpe, zgodovinsko pa v deželo Štajersko. Predalpsko hribovje, v katerem izvira Dreta, zaznamujejo vrhovi, katerih višina le redko preseže 1500 m. Kljub vsemu imamo vtis, da smo v povsem alpskem okolju, ki je izredno vodnato in ribičem ponuja ogromno ribolovnih možnosti. To potrди tudi pogled na podrobnejši zemljevid širšega območja reke. Le nekaj kilometrov zahodno od njenega povirja teče potok Črna, ki se izliva v bolj znano Kamniško Bistrico. Na severnem delu 1557 m visokega Velikega Rogatca, ki se pne nad Gornjim Gradom, teče Lučnica (o tem čudovitem revirju, s katerim upravljajo v RD Ljubno ob Savinji, morda v kateri od prihodnjih številkih Ribiča), na vzhodnem delu pa je široko alpsko dolino pomagala oblikovati Savinja.

Bližnja okolica Drete bo zanimiva tudi za obiskovalce, ki niso ribiči. V Gornjem Gradu si lahko ogledajo znamenito katedralo ljubljanskih škofov, pri naselju Bočna je bogato nahajališče oligocenskih fosilov, južno od zaselka Šmartno ob Dreti pa je zanimivo brezno, ki so ga pomenljivo poimenovali Brezno presenečenj. Seznam znamenitosti je dolg, zato se raje vrnimo k ribolovu.

Podatki o revirju

S celotnim tokom Drete skrbno upravljajo v RD Mozirje. Reka je dolga približno 20 km, zato jo bo ribič v enem samem

Položaj odseka na Dreti, kjer smo lovili.

dnevu le stežka temeljito prelovil. Manjša rečica meri v širino od 5 do 15 metrov, povprečna globina je dober meter. Pretok, ki je za ribolov še ugoden, je do okoli 5 m³/s. Pogosto je nižji, takrat so okoliščine za ribolov zahtevnejše in

terjajo več ribičeve zbranosti. Rečico poseljujejo potočne postrvi, šarenke, lipani, sulci, kleni in mreje.

Ribolov je mogoč le na način ujemi in spusti. Dnevno dovolilnico, ki stane 40 evrov, lahko kupimo na fizičnih prodajnih mestih (za več informacij obiščite www.rd-mozirje.si) ali na spletu. Ribolov je dovoljen od 1. marca do 30. novembra. Dovoljena je uporaba umetnih muh brez zalusti ali s stisnjeno zalustjo.

Dostop do revirja je zelo preprost. S štajerske strani se pripeljemo iz smeri Nazarij, s kranjske pa moramo prečiti prelaz Črničec nad Stahovico. Cesta navadno sledi rečici, zato iskanje obetavnih ribolovnih mest ne bo zahtevno opravilo. Avtomobile pustimo na primernih mestih, za morebitno dovoljenje pa prej vprašamo lastnike zemljišč.

Dreta je manjša rečica, ne širša od 20 m, v kateri prebiva vse polno potočnih postrvi, šarenk in lipanov. Takole je videti pri zaselku Šmartno ob Dreti.

Ulovili smo tudi kar nekaj šarenk. Pri njihovem ribolovu smo bili uspešni s suhimi muhami, posnetki ličink in potezankami.

Ena od številnih potočnih postrvi, ki smo jih ujeli v Dreti.

Ulovljene šarenke so v povprečju merile okoli 35 cm in so bile nekoliko večje od potočnic. Slednje je bilo tudi težje ujeti ...

Ribolov na Dreti

Rečico smo poznali le s fotografij. Revir smo obiskali prvič, poleg tega pa našega obiska nismo obešali na veliki zvon. Vsak še tako dobronameran nasvet o ribolovu pred našim pohodom navadno skali dejanski vtis o revirju. Zdi se nam, da smo se vedno imeli boljše, ko smo tempo ribolova prilagodili lastnim ribiškim

Ko Dreta zapusti naselje, se ribiču pokaže v drugačni, očesu prijaznejši podobi. Tudi tam se postrvi skrivajo skrajda za vsakim kamnom.

Pod jezovi in skalnimi pragovi velja poskusiti z večjim posnetkom ličinke ali z manjšo potezanko. Takšnim mestom smo namenili nekoliko več časa, saj smo si obetali prijem krepkeše ribe.

Ocenjevalni list

Revirje ocenjujemo tako, da vsako izmed sedmih kategorij ocenimo z oceno od 1 do 6. Kategorije so ustrezno ovrednotene, kar pomeni, da sta npr. čistoča vode ali ribja populacija pomembnejši kategoriji kot možnost parkiranja ali dostop do vode.

Vodotok: Rečica Dreta
Revir: Od izvira do sotočja s Savinjo v Nazarju, brez pritokov
Upravljavce: RD Mozirje

Kategorije in vrednost (faktor)	Obrazložitev kategorije	Ocena od 1 do 6	Rezultat (zvezdice)
Kakovost vode 0,20	Čistost vode in okolice vodotoka. Splošna senzorična ocena.	3,5	0,7000
Pestrost ribolova 0,10	Ali je na revirju primeren ribolov za začetnike in izkušene ribiče. Pestrost vodotoka s stališča načina ribolova.	4,5	0,4500
Cena dovolilnice 0,10	Ocena razmerja med kakovostjo ribolova in ceno dnevne dovolilnice.	4,0	0,4000
Ribja populacija 0,30	Možnost ribolova več ribjih vrst v različnih letnih časih.	4,5	1,3500
Pristop do vode 0,075	Zaraščenost vodotoka, udobnost pri ribolovu (metanje).	5,0	0,3750
Dostop do revirja 0,075	Prometna povezanost, možnost primerne parkiranja.	5,0	0,3750
Ocena upravljavca 0,15	Dostopnost do pomembnih informacij, odzivnost informacij, odzivnost in prijaznost upravljavca.	6,0	0,9000
		32,5 točk	4,55 zvezdice

občutkom in ne namigom. Menimo, da tudi tokrat ni bilo drugače.

Muhar, ki časa pač nima na pretek, se bo ribolova ob Dreti lotil tam, kjer lahko v dogledni razdalji začasno pusti prevozno sredstvo in je prepričan, da ga bo le-to (nepoškodovano) čakalo tudi ob njegovih vrnitvi. Sami smo stali na bližino mostov in slednjic našli primerno mesto v zaselku Šmartno ob Dreti. V bližini lesenega mostovža tik ob cerkvi sv. Martina smo povprašali mimoidočega domačina o možnostih za parkiranje, nato pa z žarom v očeh, tako značilnim za ribiče, začeli z nam ljubo dejavnostjo.

Muharja, ki bo pikastim podvodnim prebivalkam ponujal grizljaje ponarejenih žuželk, bo nedvomno presenetila pestra oblikovanost revirja. Čeprav je reka v precejšnjem obsegu regulirana, je dno skorajda nedotaknjeno. Navadno je sestavljeno iz drobnega prodca, ponekod pa ga prekinajo skladi plastovitega apnenca. Le-ti ponujajo podvodne zajede, ki so sijajna skrivališča za potočne postrvi.

Zdi se, da Dreta glede potrebne ribolovne opreme za ribolov ni posebno zahtevna. Ribič bo za muharske užitke potreboval nekoliko krajšo in lažjo muharico, njej primerno vrvico in kolesce ter hlačne škornje z udobnimi čevlji. Priporočamo palico razreda od #3 do #5 (po AFTM) in soliden izbor

Ena od številnih potočnih postrvi, ki so nasedle našim predložkom neobteženega posnetka zajčje uho. Večino rib smo ujeli tako, da smo preloveli obetavno območje, nekaj pa tudi »na videno«.

Ni največja postrv iz Drete, je pa zelo lepa. Tamkajšnje potočnice so biserčki, zaradi katerih smo vzljubili muharjenje.

Potočne postrvi so v Dreti pogoste, zato ribič z ribolovom ne bo imel pretiranih težav.

Med utrujanjem ribe se je ribič postavil v svoj naravni položaj, pred zasekom pa je čepel za majhnim grmom (na sredini fotografije) in upal, da ga riba ne bi opazila. Tokrat je bila sreča na njegovi strani.

Pomladansko obarvana okolica Drete s cerkvijo sv. Martina in hribom Veliki Rogatec (v ozadju)

posnetkov ličink in suhih muh. Sami smo zelo dobro lovili na neobtežene ličinke zajčje uho v olivni in sivo-rjavi barvi. Prav tako so se dobro izkazale nekatere domišljajske ličinke, denimo princ ali izvedba rdečerepke z zlato glavo iz volframa. Vse ribe smo ujeli na trnkah, velikosti #14 in #16, manjši še niso bili potrebni. Poudarimo naj, da smo se načrtno izogibali uporabi suhih muh, vsaj v curkih, kjer so se h gladini dvigovali prav lepi »porcijski« lipani. Če nas je še tako srbelo v zapostitih, smo skušnjava uspešno zatrli. Vsaj do 1. junija.

Prvi pogled na rečico je bil obeta-ven. Postrvi so bile dobesedno povsod! Prevladovala so potočnice do dolžine 30 cm, ki so ždele nad dnom, manjši primerki pa so se klatili po podvodnih sipinah in z dna pobirali nam neznanе zalogaje hrane. Opazili smo tudi kar nekaj šarenk, ki so s svojim obnašanjem nakazovale, da v reki niso dolgo. Z ribolovom smo začeli pri mostu. Tam je reka mirna in globoka približno do pasu. Najprej smo ujeli potočnico, ki se je stiskala k stebri mostu. Prijela je na obteženo izvedbo zajčjega ušesa v temni barvi. Med utrujanjem so se druge rdečepike razbežale, šarenke pa so ostale na svojih mestih. Vložinke! Nič ne de, z veseljem smo se jih lotili. Takoj ko je potočnica odplavala nazaj v svoj element, smo zamenjali muho. Šarenkam smo namenili večjo neobteženo ajdovko

v svetlejših tonih na trnku #12. Ribe so se nemudoma odzvale in druga za drugo napadale kosmate ponaredke. Na odseku Drete, ne daljšem od 20 m, smo se odlično naložili in zadovoljni nadaljevali ribolov pod jezom. Tam smo v odlivnem curku najprej opazili nekaj lepih lipanov; izdala jih je rdeča repna plavut. Skozi bistro vodo smo opazovali njihove elegantne gibe. Tu in tam se je kateri dvignil h gladini in nežno cmoknil. »Še malo pa pridete na vrsto tudi vi,« smo si rekli in se posvetili globljemu delu tolmunca. V njem smo znova ujeli nekaj šarenk in par potočnic. Vse čudovite in borbene ribe.

Ura je odbila poldne in splaknili smo si grlo, da bi potešili vedno večjo žejo. Z ribolovom smo nadaljevali nekoliko višje za gasilskim domom, kjer se v Dretu izliva manjši potok. Trije debeli kleni, ki so ždeli ob obrežnem vejevju, se niso zmenili za naše predložke. Zbranost je začela popuščati, zato smo si privoščili odmor, po njem pa nadaljevali s tokom navzdol. Odpeljali smo se tudi v Nazarje tik nad sotočje s Savinjo. Povsod so nas spremljali ulovi.

Vtisi

Dreta se je izkazala kot odličen muharski cilj, in to iz več razlogov. Presenetil nas je dober stalež potočne postrvi. V času našega obiska sicer nismo ujeli nobene večje, a je tamkajšnji ribolov na nas naredil nad vse lep vtis.

Pri ocenjevanju revirja smo zelo dobre ocene pripisali pestrosti ribolova, ribji populaciji, dostopu do revirja in oceni upravljavca. Revir je tako dobil 32,5 točke (od 42 mogočih) in zelo dobro končno oceno 4,55 zvezdice (od 6 mogočih).

Junij je za marsikaterega muharja najlepši mesec v ribolovnem letu. Nad vodo rojijo številne žuželke, pridružijo se jim tudi zahajalke in ribolov je lahko naravnost sanjski. Z nestrpnostjo odštevamo dneve, ko se bomo k Dreti spet vrnili, tokrat na lipane. Prepričani smo, da bo ribolov na tej štajerski lepotici znova odličen in na naše razvajene muharske obraze narisal širok nasmešek.

Jure Ušeničnik

Izdelava umetnih muh – pri naročilu več kot 10 kosov 30% popust.

Prodaja pripomočkov za muharjenje.

Servisiranje ribiške opreme, krpanje ribiških škornjev in menjava podplatov (enoletno jamstvo).

GSM: 040/225-516, e-naslov: ribistvo.mozina@gmail.com

Ukrivljeni užitki

Aprila sem brisal prah s svojih palic, ki sicer stojijo pripravljene v stojalu, a le redko pridejo zares na vrsto za ribolov, čeprav si tega želim. Ena takih, s katero sem v preteklosti precej lovil, je drobna, 2,7 m dolga paličica z izmenljivimi vrhovi, Byron winklepicker (v nadaljevanju piker).

Gre za enega mojih najstarejših kosov pribora, ki ga še vedno občasno uporabljam, ko si zaželim zares fin talni ribolov, pri katerem se lahko na lahkoten način nalovim različnih rib. Glede na velikosti palice in njeno namembnost (lov manjših rib do kilograma ali dveh) pa se lahko pohvalim, da sem z njo na suho spravil nekaj rib tja do šest kilogramov teže, ki jih lahko štejem za večje.

Če se mi je kateri del pribora zares poplašal, je to prav gotovo ta palica. Približno dve leti je starejša od naše države in v tem času sem z njo lovil praktično na vseh vrstah voda in vse mogoče ribe, razen zares velikih. Kot sem že omenil, je to izrazito drobcena, fina palica, ki je v rokah skoraj ne zaznam, tako lahka je. Ko sem v začetku devetdesetih z njo prišel na Koseški ribnik, so se ribiški znanci in prijatelji nekoliko posmehovali in me spraševali, kaj le bom lovil. »Krap ti jo bo polomil kot slam'co!« sem poslušal njihove pripombe in moram reči, da niso bile povsem brez podlage. Če bi mi v tistih časih prijel krap recimo treh ali več kilogramov teže, bi imel z njim prej kot ne resne težave. Takrat je bil Koseški ribnik namreč precej porasel z vodnim rastlinjem in ne tako kot danes, ko ga v vodi praktično ni več. Zato se takrat niti nisem pretirano trudil preizkušati pravilnosti njihovih trditev v praksi in sem raje lovil drugje, predvsem na vodah z manj ovirami in manj možnostmi, da bi prišla zares velika riba.

Palica deluje krhko in nežno, a ni povsem tako. Namenjena je lovu manjših rib (rdečeperke, rdečeočke, androge, ploščiči in druge podobne ribe) na blizu; nekako od skoraj dobesedno pod nogami pa do 30 ali 40 metrov od brega. Temu primerna je tudi teža meta, ki zajema od nekaj gramov pa vse tja do tridesetih.

Nekajkrat sem z njo lovil na morju, kjer se mi je še najbolje izkazala, ko sva s kolegom iz čolna lovila ribe pred Fieso. Ker čolna namenoma nista zasidrala, naju je počasi nosilo na odprto morje, pri tem pa je 20-gram-

Zaradi rahlega dežja, ki je občasno padal, sem razprl večji dežnik, ki me je popolnoma zavaroval pred mokroto, obenem pa mi je dal občutek, da lovim nekje na pozabljenem ribniku in ne ob priljubljeni sprehajalni poti skoraj sredi Ljubljane.

ski obtežilnik drsal po dnu. Prijemale so predvsem menole, pa še kakšen ribon se je znašel vmes. Ko so se prijemi zredčili, sem vžgal motor in odpeljala sva se na izhodiščno točko. Nekatero morske ribe raje napadejo vabo, ki se premika, kot če je ves čas bolj ali manj pri miru. To sem pogosto izkoriščal tudi pri ribolovu z obale. Če je minilo nekaj časa brez prijema, sem zgolj spremenil lego palice, s čimer se je premaknila tudi vaba v vodi in navadno je sledil prijem.

Poskusil sem se tudi v vijačenju. Dandanes bi temu rekli ultralahko vijačenje. Ko je bila pred leti nekaj časa upravičeno zelo priljubljena blestivka z imenom *cicada* (kovinska umetna vaba, ki jo pripnemo na hrbtne strani), sem si jih nekaj po svoji stari navadi naredil kar sam, od velikih in precej težkih pa vse do skorajda mikromajhnih in peresno lahkkih. Najlažjih nisem mogel zadovoljivo metati z nobeno drugo palico kot s pikerico. Najmočnejša od treh upogljivih konic je bila ravno prav prožna, da je drobceni vabi, name-

njeni požrešnim klenom, dala dober pospešek in je poletela precej daleč. Svoje je k dobremu metu pripomogla tudi dolžina palice.

Po potrebi sem večkrat lovil tudi s plovčkom, predvsem podusti in rdečeočke na Zbiljskem jezeru. Pri tem sem znova izbral najtršo od treh izmenljivih konic, ki so varno spravljene v ročaju palice, kar je dobra in praktična rešitev, saj ni treba s seboj prenašati tulca z dodatnimi konicami, ki ga lahko kje pozabimo. Lovil sem dobro in, kar je najpomembnejše: zlepa se nisem naveličal. Pogosto me je pri tem ujela tema, a sem vztrajal, dokler sem vsaj še malo zaznaval obrise plovca. Seveda sem lahko na določenih mestih lovil tudi z vabo na dnu.

Z njo sem pogosto lovil podusti z vabo na dnu na mirnejših predelih rek. Še najbolj sem se jih na tak način nalovil na reki Vipavi v okolici Renč, pa tudi na Savi. Najbolj mi je ostal v spominu ribolov, ko sem nekega poletnega dne nad mostom čez Savo pri Kresnicah lovil klene. Nekaj dni

pred tem so na tistem mestu dobro prijemale, zato sem se znova nadejal prijema kakega debelega bučmana. Večji kosem belega kruha sem metal pod veje nad vodo nagnjenega drevesa, ki ga zdaj žal ni več. Sistema nisem dodatno obtežil, kosem kruha sem pred metom le namočil v vodo in tako pridobil nekaj potrebne teže. Trnek je bil navezan neposredno na glavni laks, premera 0,17 mm, navit

zaradi česar je bil v njej videti še večji kot v resnici.

Palica je, kot je mogoče presoditi iz zapisanega, veliko prestala, kar se je začelo kazati v njenem videzu: lak se je začel luščiti, plutasti ročaj pa kazati znake staranja. Po dolgotletni uporabi je izgubil mehko in postal neprijeten na otip. Zato sem se lotil prenove, kar je bil cel projekt. Blank sem pobarval na novo, ročaj pa

zgolj nekaj malega pribora: laks za predvezi, paketek trnkov, škarje in nekaj obtežilnikov od 5 do 20 g. Od vab sem vzel zgolj pločevinko koruze ter škatlico z različnimi gumijastimi posnetki koruze, mini bojljev, črvičkov, kasterjev, briketov itn. Nisem pozabil niti na svoje male rumene kroglice, s katerimi sem bil že velikokrat uspešen pri ribolovu. Z njimi sem začel ribolov in ujel prvih

Prijemale so rdečeoke, rdečeperke in androge. Večjih rib – recimo krapov – tokrat ni bilo na spregled, čeprav so pri finem ribolovu pogosto na trnku. Nisem jih posebno pogrešal – »drobiž« mi je nudil obilo zadovoljstva.

Ribolovno mesto sem nakrmil s koruzo iz pločevinke in briketi. Dodal sem še nekaj kepic praškaste krme.

Za obtežitev uporabljam lažje obtežilnike; nekako od 5 do 20 g se še najbolje izkažejo; odvisno od dolžine meta, ki ga želim doseči.

na kolescu Shakespeare sigma žepne velikosti. Namesto klenov sem ujel dva manjša krapa, kar je glede na pribor in vodotok pomenilo pravo adrenalinsko doživetje. S kleni je šlo dosti lažje.

Zapostavljal pa nisem niti različnih ribnikov, predvsem tistih brez obilo vodnega rastlinja in drugih ovir v vodi. Od tega imam še najbolj v spominu serijo ujetih krapov izpred nekaj let, od katerih je najtežji tehtal okoli 6 kg, boj z njim pa se je kar zavlekel. Palica ga je dobro prenesla, seveda tudi z mojo pomočjo in primerno nastavljeno zavoro na kolescu. Za mojim hrbtom se je takrat nabrala množica radovednežev, ki jih je zanimalo, s kolikšno ribo se tako »mučim«. Na koncu sem krapa le uspel spraviti v ravno še dovolj veliko podmetalko,

obrusil in na tak način palico delno obnovil. Če malce pretiravam, sem imel občutek, kot bi imel v rokah spet novo palico. Vsekakor je bila drugačna kot prej.

Aprilski ribolov na ribniku

Ko sem zadnje dni letošnjega aprila premišljeval, kam bi šel na ribolov in na kakšen način bi lovil, sem se odločil za lahek ribolov na ribniku. Ko rečem lahek, s tem mislim na težo pribora in ne na zahtevnost ribolova. Za ribnik sem se odločil tudi zato, ker je bil lovopust na nekatere krapovce, kot so mreine, kleni ipd., že povsem blizu in je prav, da imajo mir, po drugi strani pa sem se že malo zasitil z rečnim ribolovom in sem potreboval spremembo. Tega ribolova sem se zelo veselil tudi zato, ker sem zanj potreboval

nekaj manjših rdečeok, potem pa sem jih zamenjal za koruzno zrno, nameščeno neposredno na trnek. Kadar lovimo z vabo, postavljeno na lasek, si lahko privoščimo nekaj več sproščenosti, saj se riba večinoma ujame kar sama, vključen prosti tek na kolescu pa preprečuje, da bi večja riba palico potegnila s stojala v vodo, če bi ob prijemu malce zaspali. Na omenjeni lahki palici imam dokaj lahko kolesce Shimano 2500 (~ 310 g) z možnostjo vključitve prostega teka. Pri tem ni nujno treba posegati po najvišjem razredu omenjenih kolesc. Moje je iz serije ST, ki spada v nižji razred in sem z njim več kot zadovoljen. Na ročaj palice sem ga pritrdiril z močnejšim lepilnim trakom, kar ni najbolj estetsko, je pa učinkovito. Poseg je bil nujen, saj drsni obročki za pritrjevanje kolesca na ročaj za-

Ciljne ribe za ribolov s pikerjem so tudi ploščiči in babuške. Posebno pri večjih primerkih je utrujanje napeto in adrenalinsko, a palica je brez težav kos tudi njim.

»Face lifting«. Po dolgih letih intenzivne uporabe (in zlorabe) se je z blanka začel luščiti lak, zato sem palico nekoliko pomladil. Na novo sem prebarval blank, dodal nekaj okraskov in obrusil plutovinast ročaj.

Palica ima zelo vsečno in praktično rešitev za shranjevanje dodatnih konic: spravljene so kar v ročaju. So različno upogljive, z njihovo menjavo se prilagajamo razmeram na vodi. Sam sicer največkrat lovim zgolj z najmočnejšo konico, ki je še vedno dovolj občutljiva, da pokaže vsak, še najnežnejši prijem.

radi starosti plute niso več prijeli, kot bi morali, in se mi je nekajkrat zgodilo, da se je kolesce snelo. Drsní obročki so za pritržitev kolesca na ročaj sicer dobra rešitev, ker so zelo lahki, obenem pa lahko kolesce postavimo na poljuben del ročaja, kot nam najbolj ustreza. Dandanes je tovrsten način pritrževanja kolesc vse manj v uporabi, morda le na izjemno lahkih palicah, kjer res šteje vsak gram. Zaradi novih materialov so navojni pritržilniki kolesc, ki so bili v preteklosti bolj kot ne kovinski, tudi že precej lahki, kolesce pa držijo veliko bolje.

Pikerice so namenjene, kot sem že omenil, predvsem ribolovu manjših rib na blizu, od skoraj pod nogami pa vse do 30 metrov in več od brega. Namesto obtežilnika lahko namesti-

mo manjši krmilnik, vendar sam še najraje lovim brez njega, zgolj z vabo na trnku in obtežilnikom. Prosto vabo oz. krmo pa na mesto ribolova nastreljam s fračo ali zmečem z roko. Uspešno lahko lovimo tudi povsem brez krmljenja; odvisno od letnega časa in poznavanja vode. Palica oz. njena signalno obarvana konica, ki služi kazanju prijema, zazna že najmanjši dotik ribe z vabo in je zato še posebno učinkovita v času, ko so ribe še bolj »zaspane« in prijemajo nežno in sramežljivo, kar pomeni hladnejši letni čas.

V tistih pomladnih dneh so bile ribe zaradi visokih temperatur že precej aktivne, a se je vmes za nekaj časa tako ohladilo, da so bile ponoči temperature nekajkrat tudi pod ničlo in se je ribja aktivnost malo zmanjšala.

Kljub temu sem tudi zaradi prejšnjih izkušenj pričakoval dober ali vsaj zadovoljiv ribolov.

S fračo sem izstrelil približno četrtno vsebine pločevinke koruze v vodo na nekaj metrov od brega ter v bližino vej obreznega drevesa in grmovja, kjer se po navadi rade zadržujejo ribe. Dodal sem še nekaj kroglic praškaste krme in dobro pest briketov, premera 4 mm, da sem malo »nadišavil« vodo. Ribolov sem začel z malo rumeno kroglico na lasku. Do prvega prijema je minilo morda deset minut, potem pa so si prijemi sledili bolj ali manj drug za drugim, z daljšimi ali krajšimi presledki. Najprej so prijemale rdečeočke in rdečeperke. Kasneje, ko so se prijemi zredčili, sem za vabo neposredno na trnek postavil zrno koruze iz pločevinke. Sistem je ostal obtežen z obtežilnikom, teže 10 g.

Palico sem pod kotom glede na vabo na dnu postavil na posebno stojalo, ki omogoča njeno prestavljanje po njem na različne lokacije. Tako enostavno in brez vrtenja

Nadaljevanje na strani 184

RIBIŠKI INFORMATOR

1 – 2017

R I B I Š K A Z V E Z A S L O V E N I J E

Na podlagi prvega odstavka 2. člena in šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14) je Vlada Republike Slovenije na 130. redni seji dne 13. 4. 2017 pod točko 1.6 sprejela naslednji

SKLEP:

1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Dolgoročni program za zmanjševanje vpliva kormorana na ribje vrste v celinskih vodah.
2. Ministrstvo za okolje in prostor dolgoročni program iz prejšnje točke objavi na svoji spletni strani.

Snežana Džidić,
namestnica generalne sekretarkevlade

DOLGOROČNI PROGRAM ZA ZMANJŠEVANJE VPLIVA KORMORANA NA RIBJE VRSTE V CELINSKIH VODAH (2017–2027)

Kazalo			
UVOD	2	2.1 Možnosti za izvajanje ukrepov	6
1.1 Stanje rib in kormorana	2	2.1.1 Razlogi za pojav problematike	7
1.2 Pravni okvir za zmanjševanje vpliva kormorana na ribje vrste v celinskih vodah	3	2.1.2 Ohranjanje naravnih vodotokov	8
1.3 Strokovne podlage za pripravo programa	6	2.1.3 Aktivno varovanje ključnih odsekov vodotokov ..	9
1.4 Cilji programa	6	2.2 Aktivno varovanje ključnih odsekov vodotokov ..	9
2 UKREPI ZA ZMANJŠEVANJE VPLIVA KORMORANA NA RIBJE VRSTE V CELINSKIH VODAH	6	2.3 Spremljanje učinkovitosti aktivnosti varovanja vodotokov in stanja populacij	11
		PRILOGA 1 – KLJUČNI ODSEKI VODOTOKOV, KI SE AKTIVNO VARUJEJO, IN NAČINI VAROVANJA	12

1 UVOD

1.1 Stanje rib in kormorana

Podatki o stanju rib v slovenskih vodah kažejo, da se populacije rib že leta manjšajo. Ribiška zveza Slovenije in Zavod za ribištvo Slovenije tako navajata podatke o upadu nekaterih najbolj ogroženih ribjih populacij. V obdobju 1986–2007 se je populacija lipana (*Thymallus thymallus*) zmanjšala za 90 %, populacija podusti (*Chondrostoma nasus*) za 80 %, klena (*Squalius cephalus*) za 75 %, potočne postrvi (*Salmo trutta*) za 73 % in mrene (*Barbus barbus*) za 50 %. Po podatkih Zavoda za ribištvo Slovenije upadajo tudi populacije pegunice (*Chalcalburnus chalcoides*), platnice (*Rutilus pigus*), podusti (*Chondrostoma nasus*) in soške postrvi (*Salmo marmoratus*). Slednja je poseben primer tudi, ker je primer vrste z majhno populacijo. Za zagotavljanje ugodnega ohranitvenega stanja takšne živalske vrste je treba pravočasno odpraviti dejavnike, ki jih ogrožajo, tudi

če bistven upad populacije še ni bil zaznan. Ocena stanja ohranjenosti v slovenskem poročilu o izvajanju po 17. členu Direktive o habitatih iz leta 2013 je neugodna za lipana (*Thymallus thymallus*), soško postrv (*Salmo marmoratus*), pegunico (*Chalcalburnus chalcoides*) in platnico (*Rutilus pigus*) v alpski biogeografski regiji.

Razlogi za upad populacij teh rib so različni, od antropogenih sprememb vodnega okolja (npr. regulacij, neprehodnih jezov) do onesnaževanja. Prizadete ribje populacije imajo tudi naravne plenilce, ribojede ptice in vidre. Pri nas je že leta močno izpostavljen veliki kormoran (*Phalacrocorax carbo*), katerega populacija je v zadnjih desetletjih močno narasla. Kormorani so racionalni plenilci rib in plenijo tiste vrste, ki so jim v posameznih vodah najlažje dosegljive. V lipanskem pasu voda je to lipan, vrsta, ki se po svojem naravnem vedenju ne skriva v skrivališča in je zato dodatno izpostavljena plenjenju. V pasu mrene je to podust, ki se med drugim zbira v preddrstne jate na koncu zime in je za

kormorane lahek plen, hkrati je učinek plenjenja na repopulacijo s tem velik. V ranljivejših alpskih in predalpskih rekah je vpliv kormoranov na ribje populacije še veliko večji. Tako so v Savi Bohinjki (Budihna, 1998) kormorani lipansko populacijo zmanjšali za več kot 90 %, podobno tudi v Unici (Ivanc, 2004). Z veliko verjetnostjo lahko trdimo, da je vpliv kormoranov v drugih slovenskih vodah enakega tipa enak, torej uničujoč za ribe. To potrjujejo tudi raziskave v tujini (Kohl, 2002). Poleg plenjenja so na ribah dokazani tudi posredni škodljivi vplivi – rane, izčrpanje, stres, slabši kondicijski faktor. Po plenjenju kormoranov si populacije rib v nereguliranih vodah tudi po hudih izgubah opomorejo, v reguliranih delih pa je okrevanje neprimerno daljše, seveda če plenjenje preneha. Zmanjša se tudi genetska raznovrstnost. Več kot desetletno plenjenje kormoranov v slovenskih vodah vpliva tudi na zmanjšan uplen ribičev, kar velja za večino lovnih vrst rib. Posebno očiten je manjši uplen lipana in podusti.

V 18. in 19. stoletju je bil veliki kormoran razširjen po vsej zahodni in srednji Evropi. V prvi polovici 20. stoletja se je populacija zaradi velikega neposrednega in posrednega vpliva človeka močno zmanjšala na posamezne kolonije v Avstriji, na Nizozemskem, Danskem in Poljskem. Najnižjo točko so populacije dosegle okoli leta 1965. Med letoma 1965 in 1979 se je populacije kormorana pričelo varovati (v Nemčiji so npr. leta 1970 uvedli popolno prepoved streljanja in plašenja kormoranov), kar je povzročilo naglo povečevanje številčnosti evropskih populacij. Po podatkih nevladnih organizacij BirdLife International in Wetlands International se je med letoma 2000 in 2006 število kormoranov v Evropi povečalo za 34 %. Današnje velikost evropske populacije velikega kormorana ocenjujejo na 0,6 milijona odraslih osebkov (ki gnezdijo), celotna jesenska populacija (ko izletijo tudi mladiči) pa znaša okrog 1,6 milijona osebkov.

Veliki kormoran je tudi ena najbolj mobilnih ribojedih vrst ptic. Običajno se veliki kormoran dnevno giblje od svojih prenočišč tudi do 30 km oddaljenih lovišč. Poznani so tudi primeri dnevnih migracij na 50 km in več oddaljena lovišča. Ob pomanjkanju hrane ali zaradi drugih vzrokov (neugodne vremen-

ske ali hidrološke razmere) v okolici prenočišča se kolonija kormoranov hitro preseli na novo lokacijo. Pri tem so kormorani sposobni preleteti tudi večje razdalje, kot npr. s prenočišč na Donavi do obal Jadranskega morja. Ta velika mobilnost omogoča velikemu kormoranu izkoriščanje ribjih populacij po skoraj celotnem evropskem kontinentu, le v času gnezdenja in odraščanja mladičev se njihova mobilnost zmanjša. V Sloveniji se veliki kormoran pojavlja izven gnezditvene sezone, predvsem od septembra do marca, ob meji s Hrvaško pa do maja. Znanih je okoli 30 prenočišč kormoranov, ki so bolj ali manj stalna. Večina prenočišč je lociranih ob večjih rekah, zaradi njihove razporejenosti pa kormorani lahko dosežejo vsa potencialna prehranjevališča v Sloveniji. Pojavljajo se na vseh srednjih in večjih vodotokih v Sloveniji. Nekateri kormorani, ki prenočujejo v Sloveniji, se hranijo izven nje, prav tako pa v Slovenijo prihajajo kormorani, ki prenočujejo v sosednjih državah. Največ kormoranov prenočuje na območju reke Drave. V desetletnem obdobju od leta 2005 do leta 2014 je bilo ob rednem zimskem štetju vodnih ptic največ kormoranov prešteti v letu 2009, in sicer 4.749 (na celinskih vodah 4.525), najmanj pa leta 2014, ko je bilo

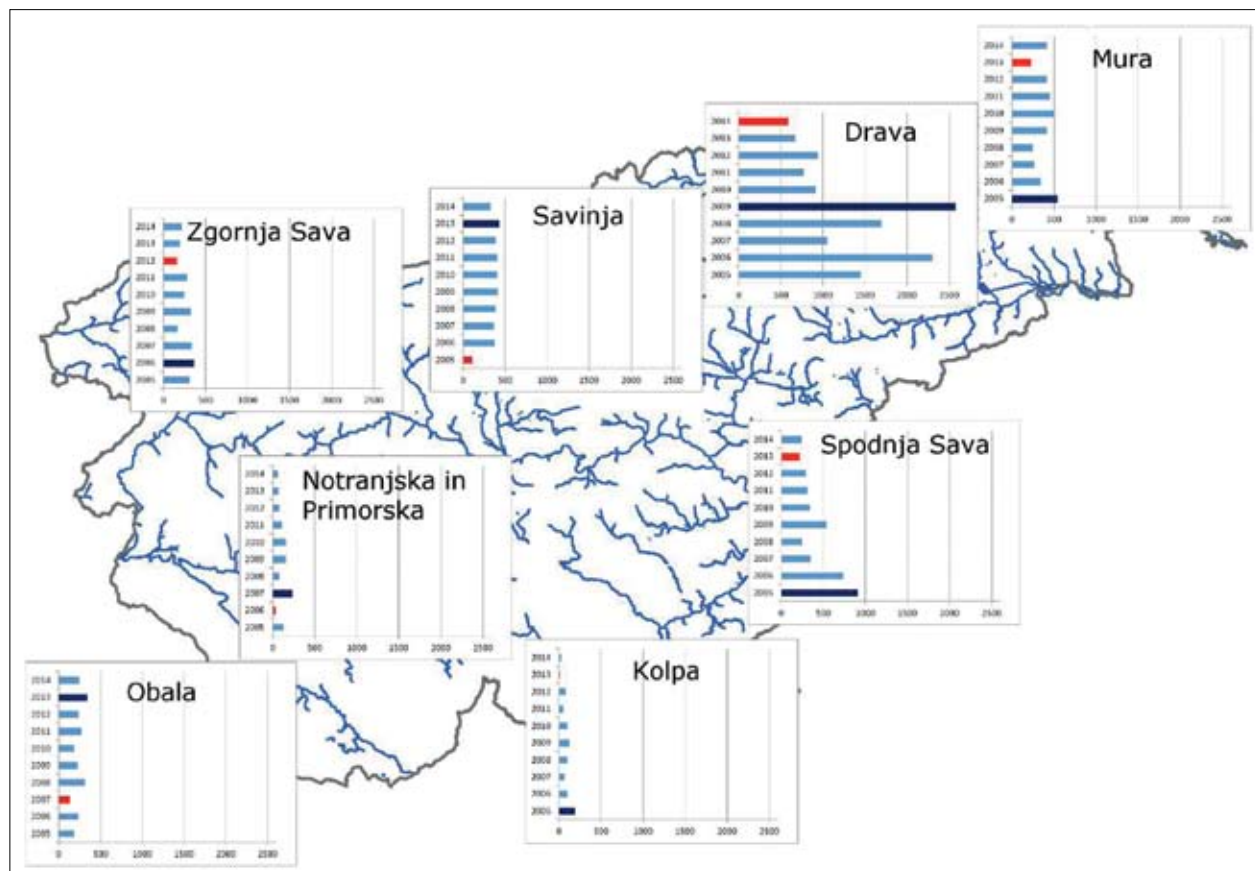
prešteti 2.108 kormoranov (na celinskih vodah pa 1.792 leta 2013).

1.2 Pravni okvir za zmanjševanje vpliva kormorana na ribje vrste v celinskih vodah

Pravni red Evropske unije

Iz Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992, str. 7), zadnjič spremenjene z Direktivo 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju okolja zaradi pristopa Republike Hrvaške (UL L št. 158 z dne 10. 6. 2013, str. 193), (v nadaljnjem besedilu: Direktiva o habitatih) izhaja naloga zagotavljanja ugodnega stanja ohranjenosti rib iz priloge II Direktive o habitatih. V navedeni prilogi so tudi ribje vrste platnica (*Rutilus virgo*), soška postrv (*Salmo marmoratus*) in pegunica (*Chalcalburnus chalcooides*). Direktiva o habitatih nalaga državam članicam od dneva pristopa k Evropski uniji, da preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vzne-
mirjanje vrst, za katere so bila območja Natura 2000 določena¹, če bi tako vzne-

¹ Drugi odstavek 6. člena

Slika 1: Rezultati zimskega štetja kormoranov v Sloveniji v letih od 2005 do 2014 po porečjih oziroma po geografskih regijah (ZZRS 2015, po podatkih DOPPS).

mirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive. Poleg tega Direktiva o habitatih določa, da države članice za posebna ohranitvena območja (POO) določijo potrebne ohranitvene ukrepe, ki po potrebi vključujejo ustrezne načrte upravljanja, pripravljene posebej za ta območja, ali ukrepe, zajete v drugih razvojnih načrtih, ter ustrezne zakonske, upravne ali pogodbene ukrepe, ki ustrezajo ekološkim zahtevam naravnih habitatnih tipov iz priloge I in vrst iz priloge II na teh območjih². Te ukrepe je Vlada Republike Slovenije določila v Programu upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020), ki vključuje tudi ukrepe za zagotavljanje habitata navedenih treh vrst rib. V prilogi V, ki določa trajnostni ribolov, je naveden tudi lipan (*Thymallus thymallus*). Direktiva o habitatih določa tudi, da države članice vsakih 6 let podajo poročilo o izvajanju te direktive in v njem podajo ocene stanja ohranjenosti za vsako od biogeografskih regij (alpsko in celinsko). Ta ocena iz leta 2013 je »neugodno« za lipana (*Thymallus thymallus*), soško postrv (*Salmo marmoratus*), pegunico (*Chalcalburnus chalcoides*) in platnico (*Rutilus pigus*) v alpski biogeografski regiji.

Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L št. 20 z dne 26. 1. 2010, str. 7), zadnjič spremenjena z Direktivo 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju okolja zaradi pristopa Republike Hrvaške (UL L št. 158 z dne 10. 6. 2013, str. 193), (v nadaljnjem besedilu: Direktiva o pticah) določa za kormorana (*Ph. carbo*) splošno varstvo vrste in izjeme od splošnega varstva (vključno z odvzemom iz narave in vznemirjanjem).

Obveznosti obeh direktiv so v celoti prenesene v slovenski pravni red s predpisi o ohranjanju narave.

Leta 2008 je Evropski parlament sprejel Resolucijo (Doc Ref SP(2009)401) o sprejemu Evropskega načrta upravljanja s kormoranom³, za zmanjšanje vedno večjega vpliva kormorana na populacije rib, ribištvo in akvakulture. Evropska komisija je menila, da načrt upravljanja na ravni EU ni primeren ukrep za naslavljanje tega problema v danih okoliščinah (doc ref. SP(2009)401⁴). Kljub temu se

je Evropska komisija aktivno vključila v reševanje te problematike. Izvedla je javno posvetovanje in na podlagi stališč vrste deležnikov in prizadetega ekonomskega sektorja izvedla akcije za zmanjšanje vpliva kormorana na populacije rib, ribištvo in akvakulture. Pripravila je neobvezno priporočilo izvajanja 9. člena Direktive o pticah⁵. V sodni praksi se praviloma potrdi velika večina vsebine neobveznih priporočil oziroma smernic Komisije.

Pravni red Republike Slovenije

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14; v nadaljnjem besedilu: ZON) ureja med drugim varstvo prosto živečih živalskih vrst. Ureja določitev ogroženih živalskih vrst ter živalskih vrst, ki so varovane na podlagi ratificiranih mednarodnih pogodb. Določa zagotavljanje le-teh z varstvom njihovih habitatov in z varstvenim režimom.

Uredba o zavarovanju prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14 in 64/16) določa zavarovane ogrožene in mednarodno varovane prosto živeče živalske vrste, predpisuje pravila ravnanja, poseben varstven režim ter ukrepe varstva in smernice za ohranitev habitatov živalskih vrst, z namenom ohranitve ugodnega stanja teh vrst. Uredba določa živalske vrste, za katere je določen varstven režim za varstvo živali in populacij in med te sodi tudi veliki kormoran. Nadalje uredba določa živalske vrste, za katere so določeni ukrepi varstva habitatov in smernice za ohranitev ugodnega stanja njihovih habitatov in med te sodijo tudi ribje vrste soška postrv (*Salmo marmoratus*), platnica (*Rutilus virgo*) in pegunica (*Chalcalburnus chalcoides*). Živalske vrste, katerih živali in populacije se varujejo, ne morejo biti hkrati predmet lova ali ribolova (npr. veliki kormoran). Živalske vrste, katerih habitat se varuje, pa so lahko hkrati predmet trajnostnega lova ali ribolova (npr. soška postrv in platnica).

Veliki kormoran je vrsta, uvrščena na seznam poglavja A priloge 1 te uredbe kot zavarovana vrsta. Uredba v 5. členu določa, da je prepovedano zavestno poškodovati, zastrupiti, usmrtiti, od-

zeti iz narave, loviti, ujeti ali vznemirjati živali zavarovanih živalskih vrst iz poglavja A priloge 1 te uredbe. Ne glede na navedeno prepoved lahko ministrstvo, pristojno za ohranjanje narave (ARSO kot organ v sestavi), zaradi zagotavljanja koristi varstva živalskih in rastlinskih vrst v skladu s prvo alinejo prvega odstavka 7. člena te uredbe dovoli usmrtitev, odvzem iz narave, ujetje, vznemirjanje ali poškodovanje živali živalskih vrst iz 5. člena te uredbe, če ni druge možnosti in ta ravnanja ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije (veliki kormoran je v ugodnem stanju ohranjenosti). Dovoljenje se v skladu s tretjim odstavkom 7. člena te uredbe izda po uradni dolžnosti ali na podlagi vloge stranke. V skladu s prvim odstavkom 8. člena te uredbe se dovoljenje iz 7. člena te uredbe izda na podlagi strokovnega mnenja, ki ga v obravnavani zadevi v skladu s tretjim odstavkom 8. člena te uredbe pripravi Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14 in 21/16) določa posebna območja varstva oziroma območja Natura 2000, varstvene cilje na teh območjih in varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov, katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije, ter druga pravila ravnanja za ohranjanje teh območij. Med drugim določa območja Natura 2000 za ribje vrste platnico (*Rutilus virgo*), soško postrv (*Salmo marmoratus*) in pegunico (*Chalcalburnus chalcoides*). Določa tudi območja, pomembna za prezimovanje oziroma selitev zavarovanih vrst vodnih ptic.

Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020)

(<http://www.natura2000.si/index.php?id=330>) določa ukrepe za zagotavljanje ugodnega stanja Natura vrst in habitatnih tipov življenjskega prostora. Vlada ga je sprejela 9. aprila 2015, ne vključuje pa ukrepov za zmanjšanje pritiska kormorana na navedene Natura vrste rib. Zato je za to pripravljen ta program.

Zakon o sladkovodnem ribištvu (Uradni list RS, št. 61/06; v nadaljnjem besedilu: ZSRib) ureja sladkovodno ribištvo kot upravljanje ribolovnih virov. Cilji ZSRib so predvsem upravljanje rib na določenih zaokroženih območjih in omogočanje trajnostne rabe rib ter ohranjanje in varovanje naravnih populacij rib, njihove vrstne pestrosti, starostne strukture in številčnosti.

² V prvem odstavku 6. člena

³ European Parliament resolution of 4 December 2008 on the adoption of a European Cormorant Management Plan to minimise the increasing impact of cormorants on fish stocks, fishing and aquaculture (2008/2177(INI)) (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2008-583>)

⁴ Follow-up to the European Parliament resolution on the adoption of a European Cormorant

Management Plan to minimise the increasing impact of cormorants on fish stocks, fishing and aquaculture, adopted by the Commission on 3 February 2009 <http://www.europarl.europa.eu/oeil/spdoc.do?i=16323&j=0&l=en>

⁵ Great Cormoran – Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC (http://ec.europa.eu/environment/nature/cormorants/files/guidance_cormorants.pdf)

Uredba o ribjih vrstah, ki so predmet ribolova v celinskih vodah (Uradni list RS, št. 46/07) določa vrste, ki jih je v celinskih vodah dovoljeno loviti. Ribolov teh vrst je dovoljen le na način, ki je v skladu z ZSRib in ostalimi predpisi s področja sladkovodnega ribištva.

Program upravljanja rib v celinskih vodah Republike Slovenije za obdobje do leta 2021 določa smernice, ukrepe in naloge za ohranjanje ribjih populacij in varstva rib. Določa tudi: »Zaradi nasprotujočih si interesov varovanja rib in varovanja kormoranov je v izdelavi dolgoročni akcijski načrt za zmanjševanje vpliva ribojedih ptic na ribje vrste. Dokument pripravi interdisciplinarna delovna skupina pod vodstvom MOP in MKGP, ob upoštevanju mnenj oziroma argumentov vseh deležnikov, na podlagi katerega se bo uravnavala populacija velikega kormorana v Sloveniji in izvajali ukrepi za zmanjšanje škode na ribjih populacijah.«

1.3 Strokovne podlage za pripravo programa

Za pripravo tega programa je bilo ciljno pripravljeno nekaj dokumentov, poleg tega pa so v zadnjem desetletju strokovnjaki in znanstveniki objavili vrsto študij, izsledkov in raziskav. Na ravni EU je Evropska komisija v okviru akcij za zmanjšanje vpliva kormorana na populacije rib, ribištvo in akvakulture vzpostavila spletno platformo za kormorane (Cormorant Platform) in financirala nekaj projektov in raziskav za pridobitev primernih strokovnih podlag. Ta program temelji predvsem na naslednjih slovenskih strokovnih podlagah:

ZRSVN (2012). Poročilo o delovne skupine za pripravo strokovnega predloga za dolgoročni načrt reševanja konflikta rib in kormoranov

ZZRS (2015): Predlog odsekov vodotokov v posameznem ribiškem območju, ki se jih aktivno varuje ob vsakoletnem prihodu kormoranov

ZRSVN (2015): Kormoran – sprejemljivost območij vodotokov za odvrčanje kormorana

Za pripravo programa so bile uporabljene tudi strokovne podlage, dostopne na spletni strani Evropske komisije – spletne platforme za kormorane

(http://ec.europa.eu/environment/nature/cormorants/home_en.htm).

Uporabljeni so bili tudi strokovni argumenti, predstavljeni v postopkih izdaje odločb (javnih obravnavah, izjasnitvah strank) o posegu v populacijo kormorana v zadnjih petih letih.

1.4 Cilji programa

Cilj (ki izhaja iz ZON) za Natura vrste rib je zagotoviti njihovo ugodno stanje ohranjenosti. Ta program lahko vpliva na doseganje tega cilja po naravi stvari le v delu, ki se nanaša na povečano plenjenje kormorana (ne pa v delu, ki se nanaša na izboljšanje stanja habitata). Zato je cilj tega programa zmanjšati vpliv povečanega plenjenja kormorana na doseganje ugodnega stanja teh vrst rib.

Cilj (ki izhaja iz zakonodaje) za vrste rib, ki niso predmet Uredbe o posebnih varstvenih območjih (Natura 2000), je ohranjanje in varovanje njihovih naravnih populacij, njihove vrstne pestrosti, starostne strukture in številčnosti. Tudi tukaj lahko ta program vpliva na doseganje tega cilja po naravi stvari le v delu, ki se nanaša na povečano plenjenje kormorana. Zato je cilj tega programa zmanjšati vpliv povečanega plenjenja kormorana na populacijska nihanja (vključno s številčnostjo in gostoto) in starostno strukturo do ravni, ki še omogoča viabilnost posamične ribje populacije.

2 UKREPI ZA ZMANJŠEVANJE VPLIVA KORMORANA NA RIBJE VRSTE V CELINSKIH VODAH

2.1 Možnosti za izvajanje ukrepov

2.1.1 Razlogi za pojav problematike

Veliki kormoran lovi ribe, ki jih je največ, zato je njegov glavni plen vedno lokalno dominantna vrsta rib. Na to ali te vrste je njegov negativni vpliv največji. Lovi od majhnih do zelo velikih rib (3–50 cm), v splošnem pa se večinoma hrani s ribami velikosti 10–25 cm, pri podolgovatih ribah do 40 cm.

Različne vrste rib imajo različno ekologijo in biologijo, zato so različno izpostavljene negativnim vplivom plenjenja kormorana. Plenjenju so bolj izpostavljene vrste, ki imajo:

- naravno vedenje, zaradi katerega so bolj izpostavljene plenjenju, in/ali
- kritičen življenjski cikel (drstitev) v času največje prisotnosti kormoranov in/ali
- imajo pomemben del populacije v vodotokih z lastnostmi, ki jatom kormoranov omogočajo zelo uspešno plenjenje.

Vrsta, ki je zaradi svojega vedenja posebej izpostavljena plenjenju kormorana, je lipan (*Thymallus thymallus*), ki se praviloma ne skriva v skrivališča. Enake vedenjske navade ima tudi pegunica (*Chalcalburnus chalcoides*). Manjše

spolno zrele soške postrvi (*Salmo marmoratus*) se v času drsti zadržujejo v plitvinah s prodnatim dnom, kjer so lahko dostopne kormoranom. Hkrati je to tudi velikost ribe, s katero se kormoran najpogosteje hrani. Enake lastnosti ima sicer bolj razširjena potočna postrv (*Salmo trutta fario*).

Ribe so v času ob preddrstnem zbiranju in formiranju v jate v bližini drstič ter ob drstitvi (parjenju) na drstičih še posebej ranljive. Ribe se lahko na teh območjih zbirajo tudi en do dva meseca pred začetkom drstitve. So lažji plen za kormorana, hkrati je možni negativni učinek na velikost populacije posamezne vrste rib večji zaradi vpliva na uspeh razmnoževanja teh rib. Zaradi vznemirjanja, ki ga med ribami povzročajo veliki kormorani, lahko pride do zmanjšane uspeha drsti ribjih populacij. Vpliv kormoranov na drstičih je bistven. Zato so plenjenju kormorana bolj izpostavljene tiste vrste rib, ki se zbirajo v drstitvene jate in nato drstijo v času povečane prisotnosti kormorana (od septembra do marca). Ribje vrste, ki so bolj izpostavljene plenjenju kormorana zaradi svojega časa drstitve, so lipan (*Thymallus thymallus*), soška postrv (*Salmo marmoratus*) in potočna postrv (*Salmo trutta fario*). Na območju srednjega toka Save, Krke, Savinje, Sotle in drugih pritokov v spodnjo Savo ter spodnjega dela Drave sta to zaradi prisotnosti večjega števila kormoranov tudi spomladi še podust (*Chondrostoma nasus*) in platnica (*Rutilus pigus*), ki se v tem času zbirata v preddrstne jate.

Plenjenje kormorana pa posebej vpliva na ribe v manjših zaprtih vodnih sistemih in lahko zmanjša njihovo preživetje. Število rib lahko kormorani zmanjšajo do te mere, da vrsta na tem območju ni več v ugodnem ohranjenem stanju (<http://ec.europa.eu/environment/nature/cormorants/faq.htm>). V Sloveniji je takšnih območij kar nekaj tudi na vodotokih, vključno z manjšimi vodotoki. Zaradi za ribe neprehodnih pregrad, ki so bile zgrajene v preteklosti, delujejo tudi številni odseki vodotokov za te vrste rib kot zaprti vodni sistemi.

V preteklosti so bili za zagotavljanje protipoplavne varnosti številni vodotoki v Sloveniji regulirani na način, da so močno spremenili naravno morfologijo vodotoka. S tem so ribe izgubile skrivališča, zaradi pregrad se je zmanjšala mobilnost in možnosti za umikanje. Posledično se je za vrste rib, ki imajo velik del populacije na tako spremenjenih vodotokih, povečala izpostavljenost plenjenju.

Že kadar nastopa samo ena oblika izpostavljenosti povečanemu plenjenju v času povečane prisotnosti kormorana, lahko v

specifičnih razmerah ta vodi do bistvenega zmanjšanja populacije določene vrste rib na posameznem območju.

Poleg naštetih oblik izpostavljenosti povečanemu plenjenju je pri soški postrvi (*Salmo marmoratus*) treba upoštevati, da je primer vrste z majhno populacijo, na katero deluje Alleejev učinek. Alleejev učinek določa odnos med sposobnostjo obstanka vrste v odvisnosti od gostote populacije. Močan Alleejev učinek pomeni, da je sposobnost obstanka vrste močno odvisna od gostote populacije. Pri populacijah, za katere sumimo, da bi Alleejev učinek lahko bil močan, je treba varovalne ukrepe izvajati dosti prej in ne šele takrat, ko se populacija zmanjša do te mere, da je obnovitvena sposobnost močno okrnjena. Zato je treba pravočasno odpraviti dejavnike, ki jih ogrožajo, tudi če bistven upad populacije še ni bil zaznan.

Možnosti za zmanjševanje plenjenja kormoranov

Možnosti za zmanjševanje plenjenja kormoranov, ki so prepoznane na ravni EU (spletna stran Evropske komisije - EU Cormorant Platform), so zlasti preprečevanje kormoranom, da se hranijo na določenih izbranih območjih (praviloma pomembnih za ohranjanje ribjih vrst v upadanju), in omogočanje, da se hranijo na drugih območjih, ki so manj pomembna za ohranjanje rib. To je mogoče doseči skozi nabor odvračalnih metod, streljanja kormoranov za zmanjšanje njihovega števila in za povečanje uspešnosti odvracanja ter kombinacijo obojega.

Vznemirjanje do ravni, da vrsta (ne posamezni osebk) neha območje uporabljati, zlasti pa odvzem iz narave (streljanje oziroma lov), sta predmet posebnega postopka, ki je predpisan v 9. členu Direktive o habitatih ter v slovensko zakonodajo prenesen z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. Ta določa, da je treba prej preveriti obstoj drugih zadovoljivih možnosti. Druge zadovoljive možnosti se v skladu s tolmačenjem Evropske komisije⁶ nanašajo na druge možnosti za zmanjšanje plenjenja kormoranov. Druge možnosti za izboljšanje stanja ohranjenosti rib v tem kontekstu niso relevantne (npr. izboljševanje habitata rib). Izboljšanje stanja ohranjenosti rib skozi izboljšanje njihovega habitata za Natura vrste rib v Sloveniji sicer naslavlja že Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020).

Druge možnosti za zmanjšanje plenjenja

kormoranov, ki so v splošno v Evropi v uporabi na lokalno omejenih površinah, so postavitve svetlečih se barvnih vrvic in postavitve skrivališč.

Postavitve vrvic svetle barve preko pomembnejših delov vodotokov glede na mnenje ZRSVN sicer obstaja, vendar samo ta ukrep ne da zadostnih učinkov. Ta ukrep je učinkovit na omejenih in manjših območjih, tu gre predvsem za manjše stoječe vodne površine za namene gojitve rib (npr. ribnike). Te rešitve niso primerne in učinkovite ter so tehnično v praksi neizvedljive na večkilometrskih odsekih vodotokov, ki so lahko obsežnih širin, strmih sotesk ali hitrih pretokov, na vseh pa poteka tudi veliko drugih različnih rab vode, in vrvice te rabe ovirajo. Ta ukrep ne more v dovolj velikem obsegu zagotoviti zmanjšanja pojavnega povečanega plenjenja kormorana.

Postavljanje skrivališč v vodotoke je ukrep, ki ga je fizično možno izvesti le v omejenem obsegu. Tak ukrep lahko pomembno negativno vpliva na javni interes zagotavljanja protipoplavne varnosti, zato je potencial za umeščanje skrivališč prostorsko izjemno omejen. Tak ukrep ne more zagotoviti zmanjšanja pojavnega povečanega plenjenja kormorana v dovolj velikem obsegu.

2.1.2 Ohranjanje naravnih vodotokov

Ohranjanje obstoječih naravnih vodotokov v naravnem stanju je ukrep, ki preprečuje dodatno povečano plenjenje kormorana v času povečane prisotnosti kormorana na tiste vrste rib, ki niso izpostavljene povečanemu plenjenju zaradi svojega vedenja (opisano v poglavju 2.1.1). Na vodotokih z ohranjeno naravno morfologijo in pretokom je veliko skrivališč za ribe in omogočena večja mobilnost ter s tem umikanje kormoranom, seveda samo za tiste vrste rib, ki imajo prirojeno skrivanje pred kormoranom. Ukrep ohranjanja obstoječih naravnih vodotokov v naravnem stanju se izvaja, ZON določa sodelovanje ZRSVN v postopkih priprave načrtov upravljanja voda, letnih programov urejanja voda, v postopkih presojanja planov in posegov kot tudi pri prostorskem načrtovanju. V vseh teh postopkih zagovarja interese varstva narave, podaja usmeritve ter sodeluje v postopkih usklajevanja. Zakonska možnost sodelovanja pri pripravi prostorskih planov in posegov pa še ne pomeni, da so tehnične rešitve, ki lahko zagotavljajo boljši habitat vrste, sprejete. Interes varstva narave se v teh postopkih tehta z interesom zagotavljanja protipoplavne varnosti

in predlagane tehnične rešitve, kadar zmanjšujejo protipoplavno varnost, niso sprejete. Dodatno v Sloveniji vodotoki, ki so v pretežno naravnem stanju, predstavljajo predvsem življenjski prostor za tiste vrste rib, ki jih ta program ne naslavlja.

V Sloveniji se je stanje habitatov na večini vodotokov poslabšalo pred letom 2004, vključno z izgradnjo hidroelektrarn in postavitvijo za ribe neprehodnih pregrad. Za zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ribjih vrst se je sedaj pojavila tudi možnost spreminjanja manjših delov reguliranih vodotokov v naravne – renaturacije. Takšni posegi v vodotoke pa so pogosto lahko v nasprotju z ukrepi za zagotavljanje protipoplavne varnosti. Zato so renaturacije šele v povojih, za bolj ogrožene Natura vrste rib na območjih Natura 2000 jih določa Program upravljanja območij Natura 2000 (na Muri, Dravi, porečju kraške Ljubljanice, Dravinji in zg. delu Krke). Ti projekti izboljšanja habitata z renaturacijami se ne morejo začeti izvajati prej kot v par letih, izvedba ukrepov za zmanjšanje pojavnega povečanega plenjenja kormorana je nejasna zaradi morebitnih nasprotij z zagotavljanjem protipoplavne varnosti. Tudi če bodo takšni ukrepi izvedeni, pa bodo dali učinke šele nekaj časa po izvedbi. Ribe bodo tudi v teh primerih izpostavljene povečanemu plenjenju kormoranov, dokler projekti ne bodo zaključeni.

Oba ukrepa ne zmanjšujeta povečane izpostavljenosti rib plenjenju kormorana pri tistih vrstah rib, ki so izpostavljene povečanemu plenjenju zaradi svojega vedenja.

2.1.3 Aktivno varovanje ključnih odsekov vodotokov

Ukrepi za izboljšanje stanja ohranjenosti habitatov Natura vrst rib na vodotokih, ki so v pretežno naravnem stanju, se izvajajo skozi priprave načrtov upravljanja voda, letnih programov urejanja voda, v postopkih presojanja planov in posegov kot tudi pri prostorskem načrtovanju. S temi ukrepi se ne da zmanjšati negativnega vpliva povečanega plenjenja kormorana tam, kjer so vodotoki morfološko že močno spremenjeni. Ukrepi renaturacij so načrtovani v omejenem obsegu, učinke pa bodo predvidoma dali šele čez 5 ali več let. Nobeden od naštetih ukrepov ne zmanjšuje povečanega plenjenja kormorana na tiste vrste rib, ki so izpostavljene povečanemu plenjenju zaradi svojega vedenja (lipan, pegunica, deloma soška postrv). Postavljanje skrivališč v vodotoke in postavitve vrvic svetle barve preko pomembnejših

⁶ European Commission 2013: Great Cormorant - Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC.

delov vodotokov sta ukrepa, ki ne moreta preprečiti povečanega plenjenja kormoranov na več sto kilometrih vodotokov, izpostavljenih povečanemu plenjenju kormorana, in zato nista druga možnost za preprečevanje povečanega plenjenja kormorana. Oba ukrepa se lahko učinkovito uporabljata samo na ribnikih, ribogojnicah in drugih manjših stoječih vodnih telesih. Postavljanje skrivališč v vodotoke je težko izvedljivo tudi na manjših delih vodotokov (npr. tolmunih) zaradi možnosti zmanjševanja protipoplavne varnosti.

Zato je glavni ukrep aktivno varovanje ključnih odsekov vodotokov pred plenjenjem kormorana, kar obsega vznemirjanje velikega kormorana ter odvzem iz narave z odstrelom na teh odsekih. S tem se doseže prehranjevanje velikih kormoranov v odsekih vodotokov, kjer ni ogroženih vrst rib ali vpliv nanje ni pomemben.

2.2 Aktivno varovanje ključnih odsekov vodotokov

Plašenje in odstrel kormorana imata pozitiven vpliv na populacije ogroženih vrst rib, saj lokalno omogočata preživetje večjemu številu osebkov določene vrste, ker se s tem ukrepom zmanjša vpliv plenilca. Veliki kormoran je zelo mobilna vrsta, ki se lahko hitro preseli in si poišče druge vire hrane. V tem programu obravnavane vrste rib pa so zelo nemobilne (dodatno zaradi umetno ustvarjenih pregrad in jezov) in marsikje brez možnosti skrivanja. Dolgoročno se z izvajanjem ukrepov omogoča uspešnejša drst in s tem ugodnejše ohranitveno stanje populacij različnih vrst rib. Lokalno in časovno omejeni ukrepi odvrčanja kormoranov od določenih vodotokov nimajo nikakršnega negativnega vpliva na ugodno stanje populacije kormorana. Plašenje kormoranov se na ključnih odsekih vodotokov izvaja s povečanim vznemirjanjem na določenih odsekih vodotokov in z uporabo sredstev za plašenje. Odstrel manjšega števila kormoranov je pripomoček pri plašenju, ker predstavlja okrepitev metode odvrčanja s plašenjem, na katero se brez odstrela sicer kormorani navadijo. S to metodo bo dosežena odvrnitev kormoranov od ključnih odsekov vodotokov, posledično zmanjšanje plenjenja prizadetih ribjih vrst s strani kormorana ter nato ohranitev populacij teh rib in sposobnosti njihove uspešne drsti. Hkrati pa bo zmanjšanje števila kormoranov v populaciji minimalno, njegova populacija pa je že tako v ugodnem stanju. Odvzem z odstrelom je na posameznem odseku vodotoka omejen na število, določeno v prilogi 1 tega programa.

Ključni odseki vodotokov, ki se aktivno varujejo z vznemirjanjem in odvzgom velikih kormoranov iz narave z odstrelom, so navedeni v prilogi 1 tega programa.

Vznemirjanje in odvzem kormoranov iz narave z odstrelom sta dovoljena upravljavcem lovišč, katerih lovišča se v skladu z Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah nahajajo na odsekih vodotokov, določenih v prilogi 1 tega programa. Odvzem iz narave lahko izvajajo le osebe, ki za izvajanje lova izpolnjujejo pogoje, določene s predpisi, ki urejajo lov, in na način, ki je v skladu s temi predpisi. Vznemirjanje lahko izvajajo tudi upravljavci ribiških okolišev ribiške družine in Zavod za ribištvo Slovenije, katerih ribiški okoliši se v skladu z Uredbo o določitvi meja ribiških območij in ribiških okolišev v Republiki Sloveniji nahajajo na odsekih vodotokov, določenih v prilogi 1 tega programa.

Ukrepa vznemirjanja in odvzema ptic iz narave z odstrelom se ne izvajata na odsekih tistih vodotokov, ki predstavljajo območja, pomembna za prezimovanje zavarovanih vrst vodnih ptic, ki niso veliki kormoran. Ne izvaja se tudi na odsekih tistih vodotokov, ki predstavljajo območja, pomembna za pozno jesensko ali zgodnjo spomladansko selitev zavarovanih vrst vodnih ptic v tistem obdobju, ko je vznemirjanje zaradi varstva ribjih populacije še smiselno. Z ukrepi vznemirjanja na teh območjih bi lahko ogrozili ugodno ohranitveno stanje teh vrst ptic. Ta območja so določena v Uredbi o posebnih varstvenih območjih (Natura 2000), s časovnim obdobjem, pomembnim za vodne ptice, razvidnim v Programu upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020), Prilogi 6.1. Območja, ki zajemajo celinske vode in so pomembna za prezimovanje, so:

- Cerknjsko jezero (SI5000015),
 - Črete (SI5000027),
 - Drava (SI5000011),
 - Mura (SI5000010),
 - Sečoveljske soline (SI5000018),
 - Strunjan (SI5000031),
 - Škocjanski zatok (SI5000008).
- Območja, ki zajemajo celinske vode in so pomembna za selitev, so:
- Cerknjsko jezero (SI5000015),
 - Črete (SI5000027),
 - Drava (SI5000011),
 - Sečoveljske soline (SI5000018),
 - Strunjan (SI5000031),
 - Škocjanski zatok (SI5000008).

2.1 Spremljanje učinkovitosti aktivnosti varovanja vodotokov in stanja populacij

Cilja tega programa sta zmanjšati vpliv povečanega plenjenja kormorana na

doseganje ugodnega stanja Natura vrst rib in na prevelika populacijska nihanja (vključno s številčnostjo in gostoto) in starostno strukturo do ravni, ki še omogoča viabilnost posamične ribje populacije drugih prizadetih ribjih vrst.

Spremljanje doseganja ciljev za Natura vrste rib obsega spremljanje stanja njihove ohranjenosti. To podrobneje določa že Program upravljanja območij Natura 2000 (2015–2020), zlasti priloga 6.5, ki določa tudi izvajalce (ZZRS) in vire financiranja. Povečano plenjenje se odraža na bistveno spremenjenih številčnosti in gostoti, na spremenjenem uspehu drsti, spremenjeni starostni (in velikostni) strukturi prizadetih vrst rib in povečanem deležu poškodovanih rib.

Spremljanje doseganja ciljev za druge vrste rib, ki so predmet tega programa, obsega spremljanje velikosti njihovih populacij. To podrobneje določajo predpisi s področja sladkovodnega ribištva, zlasti v okviru vodenja ribiškega katastra in nalog javnega Zavoda za ribištvo Slovenije. Zaradi izvajanja tega programa je v okviru navedenih načinov spremljanja stanja treba večji poudarek nameniti spremljanju stanja drstišč in ribjih populacij tistih vrst, ki jih obravnava ta program, in to na ključnih odsekih varovanja, navedenih v Prilogi 1 tega programa.

Spremljanje učinkovitosti ukrepov je vezano na izvajanje samih ukrepov in mora dati podatke o uspehu odganjanja, vključno z ugotovitvami, kateri načini aktivnega varovanja odženejo kormorane. Izvajalci ukrepov so zato dolžni poročati o izvedenih ukrepih, ki vključuje naslednje podatke: ime ribiške družine ali lovske družine, ime območja – odseka na vodotoku, datum in čas plašenja, število opaženih velikih kormoranov, opis načina plašenja, opis učinka plašenja in število iz narave odvzetih velikih kormoranov. Sestavni del vsakega poročila mora biti tudi karta merila, ki ne sme biti manjša kot 1 : 50.000, iz katere je mogoče razbrati mesta odvrčanja. Ribiška zveza Slovenije mora Agenciji Republike Slovenije za okolje poslati končno poročilo o izvedenih ukrepih za preteklo zimsko sezono vsako leto do konca junija.

Za ugotavljanje učinkovitosti izvedenih ukrepov in njihovo morebitno prilagajanje se spremlja tudi okvirna številčnost prezimujočih kormoranov v Sloveniji. Ta se spremlja v okviru izvajanja mednarodnega monitoringa vodnih ptic, utečene mednarodne akcije, ki poteka že preko 20 let. Dodatno se okvirna številčnost prezimujočih kormoranov ugotavlja s štetjem na skupinskih prenočiščih.

Priloga 1: – ključni odseki vodotokov, ki se aktivno varujejo, in načini varovanja

Ključni odseki vodotokov, ki se aktivno varujejo z vznemirjanjem in odvzemom velikih kormoranov iz narave z odstrelom, so navedeni v spodnji tabeli. Na posameznem območju je dovoljeno odvzeti iz narave z odstrelom največ toliko osebkov, kot je navedeno v tretjem stolpcu tabele. Vznemirjanje in odvzem velikih kormoranov iz narave z odstrelom se na v spodnji tabeli navedenih odsekih lahko izvaja v obdobju, ki je v tabeli navedeno v drugem stolpcu.

Območje	Obdobje	Št. osebkov
Soča s pritoki		23
Soča – gorvodno od Tolmina do Čezsoče	1.9.–28.2.	
Soča – dolvodno od izliva vodotoka Vogršček	1.9.–28.2.	
Idrijca, Nadiža, Bača, Trebušica	1.9.–28.2.	
Vipava – od AC mostu pri Vipavi do jezua HE Gradišče	1.9.–28.2.	
Zgornji tok Save s pritoki		10
Sava Bohinjka – od Laškega Rovta do sotočja s Savo Dolinko	1.9.–28.2.	
Sava - od sotočja Save Dolinke in Save Bohinjke do Kranja	1.9.–28.2.	
Tržiška Bistrica – od Podbrezja do izliva v Savo	1.9.–28.2.	
Kokra – od Predoselj do Kranja	1.9.–28.2.	
Sava Dolinka od prodne pregrade Hrušica do Save v Šentjakobu, Kamniška Bistrica		12
Sava Dolinka od HE Moste do sotočja s Savo Bohinjko	1.9.–28.2.	
Sava Dolinka od prodne pregrade Hrušica do prodne pregrade Javornik	1.9.–28.2.	
Sava od HE Medvode do mostu pri Mednem	1.9.–28.2.	
Sava od mostu pri Tacnu do Šentjakoba	1.9.–28.2.	
Nevljica – od Srednje vasi pri Kamniku do izliva v Kamniško Bistrico	1.9.–28.2.	
Radomlja	1.9.–28.2.	
Sora s pritoki		5
Selšica – od Železnikov do sotočja s Poljanščico	1.9.–28.2.	
Poljanščica – med izlivom potoka Račeva in Zabrežnik	1.9.–28.2.	
Poljanščica – dolvodno od Hotavelj	1.9.–28.2.	
Sora – do izliva v Savo	1.9.–28.2.	
Unica, Obrh	1.9.–28.2.	5
Ljubljanica s pritoki		5
Ljubljanica – od izvirov do izliva Podlipščice	1.9.–30.4.	
Ljubljanica – od Podlipščice do izliva v Savo	1.2.–30.4.	
spodnji tok Borovniščice, Bistre in Ljubije	1.2.–30.4.	
Mali Graben, Horjulščica, Gradaščica	1.9.–30.4.	
Savinja s pritoki		21
Savinja – gorvodno od mostu pri Petrovčah	1.9.–30.4.	
Dreta, Hudinja	1.9.–28.2.	
Vogljajna – od Šentjurja do Celja	1.2.–30.4.	
Mirna		5
od jezua v Dolenjem Boštanju do izliva v Savo	1.2.–30.4.	
Krka s pritokom		19
Krka – gorvodno od Straže	1.2.–28.2.	
Krka – od Lešnice do izliva v Savo	1.2.–31.5.	
Radeščica	1.9.–31.5.	
Kolpa		6
Od Osilnice do državne meje s Hrvaško	1.9.–30.4.	
Lahinja	1.2.–30.4.	
Drava s pritoki		23
Drava – »Črneški zaliv«	1.2.–30.4.	
Drava – od sotočja z Mežo do Sv. Boštjana	1.2.–30.4.	
Reka – Trbonsko jezero in nasproti ležeče drstišče Ribiče (Karavaning)	1.2.–30.4.	
Drava – od izliva Radeljskega potoka do izliva Brezniškega potoka	1.2.–30.4.	
Drava od izliva Javniškega potoka do HE Ožbalt	1.2.–30.4.	
Drava – od Malečnika do Hajdoš	1.2.–30.4.	0
Drava - Gutcmandlova jama	1.9.–28.2.	0
Meža – od izliva Šentanelške reke do izliva v Dravo	1.9.–30.4.	
Mislinja – od izliva Suhodolnice do izliva v Mežo	1.9.–28.2.	
Dravinja od roba območja Nature 2000 Drava do sotočja z reko Dravo	1.2.–30.4.	0
Rižana od izvirov do AC mostu	1.9.–28.2.	5
Skupaj		139

Nadaljevanje s strani 176

ročice kolesca spremenjamo napetost laksa. Primerno stojalo sem si v devdesetih letih naredil kar sam iz aluminijaste palice, premera 4 mm, in je povsem dobro služilo namenu, a je bilo nekoliko okornejše za prenos in ni bilo nastavljivo po višini. Zdaj takšna lastna iznajdljivost ni več potrebna, saj jih lahko kupimo, niso draga in če jih kje ne izgubimo, nam služijo dolga leta. Nakup se vsekakor izplača, če se resneje ukvarjamo z ribolovom s pomočjo krmilnika, saj

Čar ribolova na tak, lahko rečem zelo fin pribor je med drugim tudi v tem, da nikoli ne vem, katera in kako velika riba bo pobrala ponujeno vabo. V glavnem so to manjše ribe, vmes pa lahko »udari« tudi kakšen krap. Če naletimo nanje, bodo na trnku v glavnem oni in le vmes bo prišla na vrsto kakšna manjša ribica. To sem že doživel in je bilo zelo zanimivo. Ravno zaradi te možnosti imam na kolescu močnejši laks, premera 0,22 mm, s predvrstico, 0,20 ali 0,18 mm, in sem tako na suho spravil že marsikaterega krapa.

Posebno oblikovana stojala za ribolov s pikericami in palicami za ribolov s krmilnikom omogočajo postavljanje palice na različna mesta in s tem uravnavanje napetosti laksa brez potrebe po obračanju ročice kolesca. Moje je že precej staro, a še vedno uporabno, prav na začetku pa sem si enega naredil sam iz aluminijske palice.

bo tako namensko stojalo omogočilo boljšo zaznavo prijema, s tem pa v celoti olajšalo ribolov. Povsem dobro je mogoče loviti tudi brez njega s pomočjo dobre stare rogovile.

Laks sem napel le toliko, da je bila konica rahlo zakrivljena v smeri vabe. Taka postavitev omogoča tudi zaznavo tistih prijemov, ki se pokažejo s popuščanjem laksa.

Ribolovno mesto, ki sem si ga izbral tokrat, je zanimivo. Sredi urejene okolice deluje precej divje in leži nekaj nižje sprehajalne poti, ki vodi okoli ribnika. Zato ima lahko ribič občutek zasebnosti, kar je pri tako obljudenih ribnikih, kot je Koseški, včasih prav dobrodošlo. Še posebno dober občutek sem imel, ko sem zaradi nekaj kapelj dežja razprl velik dežnik, pod katerega sem se dobesedno skrila in pred seboj nisem videl ničesar, razen vodo ter bičje levo in desno. Kot da lovim kje sredi gozda in ne skoraj sredi Ljubljane.

Medtem se je konica palice znova zakrivila. Narahlo sem zategnil, trenutek za tem pa se je v moji dlani znašla manjša rdečeoka. Prijem se pokaže kot stopnjujoče se krivljenje konice in takrat je čas za zateg in nikakor ne, ko se le-ta samo strese. Glede na letni čas in temperature vode ter s tem povezano ribjo aktivnostjo je prijem lahko že komaj zaznaven premik konice palice. Kako in kdaj zategniti, pa se naučimo zgolj s prakso in v daljšem obdobju ukvarjanja s tovrstnim ribolovom.

Naslednja riba, ki je zakrivila konico palice, je bila tudi rdečeoka. Te majhne ribice so za ribolovni šport zelo zanimive, saj se srčno borijo in nudijo lep odpor. Sledila je rdečeperka, približno enake velikosti. Tudi te so borbene, morda še nekoliko bolj kot rdečeoke in lahko zrastejo precej velike. Če vam bo prijela kakšna kilogramska, bo na vrsti dober »dril«. Takšne so bile včasih na Cerkniškem jezeru (pa tudi

težje) kar pogoste. Tudi na Koseškem ribniku sem sem in tja ujel kakšno in tokrat sem si obetal prav to. Vmes sem z roko vrgel v vodo nekaj zrn koruze in briketov, da bi zadržal ribje zanimanje.

Potem je začel pihati napovedani južni veter. Čeprav vetra ne maram preveč, me ni motil, enako je veljalo tudi za ribe. Zdi se mi celo, da so prijemale še boljše. Med njimi so se pogosteje začele pojavljati androge, ki jih je v ribniku precej in nekatere so prav velike za svojo vrsto. Androge so precej podobne ploščičem, (posebno mlade primerke obeh vrst je težje ločiti) in povsem zadovoljive športne ribe z nekaj več sluzi, a bog pomagaj. V ribniku domuje tudi nekaj lepih ploščičev. Bil sem zadovoljen in sem nadaljeval z ribolovom, tudi ko se je veter dvignil do take mere, da sem moral zložiti dežnik. Ker je dež ponehal, ga niti nisem več potreboval, razen za kritje pred pogledi mimoidočih.

Sproti sem po malem krmil, vsakič z nekaj zrn koruze in briketi, prijemi pa so se vrstili. V nekem trenutku, ko sem zapeto rdečeoko spravil na površino, je mimo nje planila lepa ščuka, vendar jo je zgrešila, a dvoma o tem, da je bila otepajoča ribica njen cilj, ni bilo. Ščuk je v ribniku precej, zato se opisani primer velikokrat zgodi, saj se na krmljenem mestu po navadi zbere več živahnih rib, kar ščukam ne uide in so večinoma v bližini. To so včasih, ko je bil lov ščuk na živo ali mrtvo ribico še precej priljubljen, izkoriščali ribiči, ki so na določeno območje s krmljenjem privabili več rib – plena, zavedajoč se, da jim bodo ščuke sledile. Potem jim je preostalo le, da so prežečim ščukam ponudili lahek plen na trnku.

Tokrat se s kakšnimi velikimi ribami nisem srečal, sem se pa kljub temu dobro nalovil. Zato sem za naslednji dan načrtoval ponovni ribolov, a ga je preprečil še močnejši veter. Lahko bi sicer lovil v zavetrju, a bi moral loviti na drugi strani ribnika, česar pa nisem želel, čeprav brez posebnega vzroka.

V naslednjih dneh se je vetru pridružil še močnejši dež, tako da sem lovil bolj skozi domače okno, nekaj uric pa sva z Goranom »odločila« še v bližnji kavarnici. Vsekakor se bo s prihajajočimi toplimi dnevi ribja aktivnost še povečala in ne dvomim, da mi bo kakšen krap omogočil zvrhano mero ukrivljenih užitkov.

Lenart Levičar Bahtijari
lenart.bahtijari@t-2.net

Okrogla obletnica proslavila Argentinca

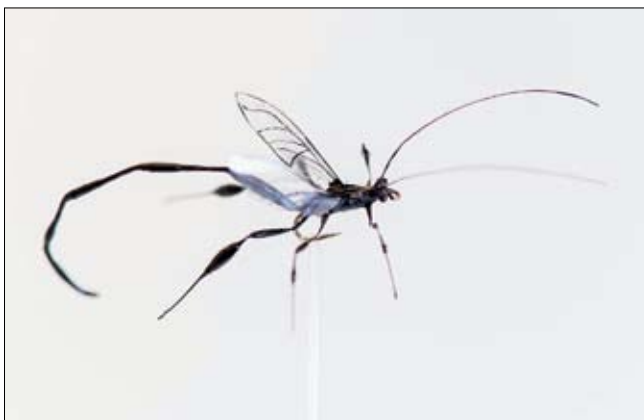
Muharska vezalska komisija pri Ribiški zvezi Slovenije (RZS) je letos razpisala natečaj 30. Odprtega prvenstva Slovenije za najboljšo umetno muho, ki že 19. leto zapored šteje tudi kot Državno prvenstvo v vezanju umetnih muh. Muhe je ocenjevala komisija v sestavi Luka Hojnik (predsednik) ter člani Denis Obad, Boštjan Podbevšek in Saša Erlih. Po osmih letih našega dela smo bili v medsebojnih pogovorih soglasni, da je čas za spremembe. Svet se spreminja in člani komisije smo v zadnjih letih zaznali spremembo klime med vezalci. Skupaj s pristojnimi na RZS bomo poskušali najti pravo formulo za naprej. Zato uvodni del namenjamo pisnemu apelu, ki naj pripomore k nadaljnji rasti prvenstva, predvsem pa k njegovi prilagoditvi zdajšnjemu času.

Slovenska šola muharjenja in vezanja muh se je uveljavljala s članki dr. Božidarja Voljča v glasilu Ribič v začetku sedemdesetih let in dosegla višek v knjigi Muharjenje. Skupina avtorjev – dr. Tomo Korošec, dr. Božidar Voljč, dr. Jože Ocvirk in Lucijan Urbančič – ki so se označili kot

vrstniki, je v letu 1984 predstavila enciklopedičen pogled na muharjenje in Slovenijo umestila na zemljevid peščice dežel, kjer je ribiški javnosti v domači besedi na dosegu roke osnovno in naprednejše muharsko znanje. Dve leti po izdaji knjige so se avtorji odločili dvigniti nivo vezanja

muh in v okviru RZS organizirali prvo Odprto prvenstvo Slovenije za najboljšo muho, ki je tlakovalo pot natečaju do danes.

V vmesnem času je nesluten razvoj svetovnega spleta in družbenih omrežij terjal drugačen način razmišljanja ter nove načine pri

American Pelecinis Wasp, avtor Mauricio Sebastian Tanoni, Argentina

Golden Stonefly, avtor Simon Urbas, Slovenija

Od leta 1988 do 2017 so ocenjevalne žirije (muharsko vezalske komisije) delovale v naslednjih sestavah:

1988: dr. Tomo Korošec, predsednik, ter člani Berndt Tatschl (Celovec), Lucijan Urbančič in dr. Božidar Voljč;

1989: dr. Tomo Korošec, predsednik, ter člani Marjan Fratnik (Milano), Edgar Pitzenbauer (Regensburg), Berndt Tatschl (Celovec), Lucijan Urbančič in dr. Božidar Voljč;

1990: dr. Tomo Korošec, predsednik, ter člani Marjan Fratnik (Milano), Berndt Tatschl (Celovec), Lucijan Urbančič in dr. Božidar Voljč;

1991: dr. Tomo Korošec, predsednik, ter člani Marjan Fratnik (Milano), Edgar Pitzenbauer (Regensburg) in dr. Božidar Voljč;

1992: dr. Tomo Korošec, predsednik, ter člani Marjan Fratnik (Milano), Edgar Pitzenbauer (Regensburg), Berndt Tatschl (Celovec) in dr. Božidar Voljč;

1993 – 1997: dr. Tomo Korošec, predsednik, ter člani dr. Martin Janko, dr. Jože Ocvirk in dr. Božidar Voljč;

1998 in 1999: Igor Holy, predsednik, ter člani mag. Andrej Ferlan, dr. Tomo Korošec, Dušan Štih in dr. Božidar Voljč;

2000: Igor Holy, predsednik, ter člani mag. Andrej Ferlan, Dušan Štih in dr. Božidar Voljč;

2001 in 2002: Igor Holy, predsednik, ter člani mag. Andrej Ferlan, Tomaž Modic, Dušan Štih;

od 2003 – 2007: mag. Andrej Ferlan, predsednik, ter člani Ivo, Kajžnik, Tomaž Modic in Dušan Štih;

2008: mag. Andrej Ferlan, predsednik, ter člana Tomaž Modic in Dušan Štih;

od 2009 do 2017: Luka Hojnik, predsednik, ter člani mag. Saša Erlih, Denis Obad in Boštjan Podbevšek.

Olivers Tandem Streamer, avtor Peter Gašpar, Slovaška

Mouse, avtor Peter Gašpar, Slovaška

Olive Nymph, avtor Loris Zecchinello, Italija

Salty Gamechanger, Gabriele Zingaro, Italija

Wespe, avtor Karl Flick, Avstrija

Caenis spent, avtor Loris Zecchinello, Italija

Dark tail, avtor Simon Urbas, Slovenija

Green Caddis Pupa, avtor Rok Košmrlj, Slovenija

Chris Bottoms Up, Christopher Krysciak, Kanada

širjenju informacij. Tako si dandanes promocije natečaja brez podpornih digitalnih aktivnosti enostavno ni več mogoče zamisliti. Klasični tiskani mediji izgubljajo svoje bralce, vsebine »na zahtevo« postajajo nova realnost. Zato bomo člani muharske vezalske komisije skupaj z vodilnimi razmislili, kako naprej, saj si prvenstvo s tako tradicijo (je namreč najstarejše v Evropi) to navsezadnje tudi zasluži. S primernejšo promocijo na spletu in aktualizacijo vsebin po digitalnih kanalih, predstavivijo dosežkov skozi desetletja in navsezadnje nekoliko samopromocije, ki RZS ne more biti v škodo (ribiški sejmi, ki se jih udeležuje RZS, so npr. odlična priložnost za to), lahko natečaj le pridobi.

Pa se vrnimo k letošnjemu prvenstvu. Komisija je v ocenjevanje prejela 52 vzorcev iz osmih držav: Argentine, Avstrije, Hrvaške, Italije, Kanade, Nemčije, ZDA in Slovenije. V zadnjih letih opažamo rahlo zmanjšanje števila prejetih vzorcev, hkrati pa moramo priznati, da se njihova kakovost povečuje, konkurenca pa je precej enakovredna. Veseli nas,

da se tudi slovenski vezalci uspešno merijo s svetovno smetano.

Ocenjevanje poteka ustaljeno v skladu s pravilnikom. Izdelke ocenimo po naslednjih merilih: razmerje med vezalnimi prvini, trdnost in tehnična dovršenost izdelave, ustreznost izbire gradiva, splošen vtis in inovativnost. Po končanem ocenjevanju preračunamo skupno število točk za posamezni izdelek, strokovna služba RZS pa jih pripiše njihovim avtorjem in oblikuje sezname po vrstnem redu, uvrščenih za posamezne kategorije.

Rezultati Odprtega prvenstva za najboljšo umetno muho 2017

V skupni razvrstitvi Odprtega prvenstva je s 385 točkami od 400 mogočih zmagala muha iz kategorije realistični posnetki z imenom *American Pelecinis Wasp* vezalca **Mauricia Sebastiana Tanonija** iz Argentine pred drugo uvrščeno potezanko *Oliver's tandem streamer* in tretje uvrščeno muho *Mouse pattern* iz kategorije »suhe

muhe«; oba izdelka izpod rok avtorja **Petra Gašparja** iz Slovaške. Zmagovalec odprtega prvenstva v absolutni konkurenci Mauricio Tanoni bo kot nagrado poleg dovolilnic, ki jih za vse najvišje uvrščene prispevajo slovenske RD, za kar se jim še posebno zahvaljujemo, prejel ročno izdelano vezalsko delovno mizico, izdelek mizarskega mojstra Klementa Paljka.

V kategoriji ličinke je letos zmagala muha *Golden Stonefly*, starega znanca natečaja, **Simona Urbasa** iz Slovenije (351 točk), drugo mesto je osvojil vezalec iz Italije, **Loris Zecchinello**, s posnetkom *Olive Nymph*, tretje mesto pa je pripadlo vezalcu **Roku Košmrlju** za umetno muho *Green Caddis Pupa*.

V kategoriji potezanke je najvišje posegel **Peter Gašpar** iz Slovaške z izdelkom *Oliver's tandem streamer* (375), na drugo mesto se je uvrstil **Gabriele Zingaro** iz Italije s posnetkom *Salty Gamechanger*, treje mesto pa je osvojil **Christopher Krysciak** s posnetkom *Chris' Bottoms up* iz Kanade.

V kategoriji realističnih posnetkov

Orange Streaked Spinx Moth, avtor Mitch Gunner Svaty, ZDA

Mušica, avtor Branko Gašparin, Slovenija

Majska muha, Zlata večernica, avtor Martin Šircelj, Slovenija

Rovka, avtor Matjaž Moder, Slovenija

Red Spinner Spent, avtor Gregor Novak, Slovenija

Bukefal, Aleksandra Urbas, Slovenija

Mayfly in water, avtor Rok Košmrlj, Slovenija

Banana, Branko Gašparin, Slovenija

Glowbugfish, avtor Simon Urbas, Slovenija

je največ točk (385) dosegel **Mauricio Sebastian Tanoni** iz Argentine s posnetkom *American Pelicans Wasp*, na drugo mesto se je zavihtel **Karl Flick** iz Avstrije s posnetkom ose *Wespe*, tretje mesto pa je zasedel vezalec iz Združenih držav Amerike **Mitch Gunner Svaty** s posnetkom *Orange Streaked Spinx Moth*.

Med suhimi muhami je s 362 točkami prvo mesto dosegel **Peter Gašpar** iz Slovaške s posnetkom *Mouse pattern*, sledi mu posnetek *Caenis spent* **Lorisa Zecchinella** iz Italije, tretje mesto pa je pripadlo domačemu vezalcu **Simonu Urbasu**, ki je prepričal s posnetkom *Dark tail*.

Rezultati 19. Državnega prvenstva v vezanju umetnih muh

Odprto prvenstvo Slovenije za najboljšo umetno muho 2017 je prineslo tudi naslove slovenskih državnih prvakov v vezanju umetnih muh v vseh štirih kategorijah.

Državni prvak v kategoriji ličink

je s 351 točkami postal **Simon Urbas** s posnetkom *Golden Stonefly*, drugo mesto je pripadlo **Roku Košmrlju** s posnetkom *Green Caddis Pupa* in tretje vezalki **Aleksandri Urbas** za umetno muho *Bukefal*.

V kategoriji potezank je s 324 točkami postal državni prvak **Matjaž Moder** s posnetkom *Rovka*, drugo mesto je pripadlo **Branku Gašparinu** s potezanko *Banana*, tretje mesto pa je zasedel **Simon Urbas** z *Glowbug fish*.

V kategoriji suhih muh je državni prvak postal **Simon Urbas** s 333 točkami, ki jih je dosegel s posnetkom *Dark tail*, drugo mesto je pripadlo **Branku Gašparinu** s posnetkom *Mušica* in tretje **Roku Košmrlju** s posnetkom *Mayfly in water*.

V kategoriji realističnih posnetkov je prvo mesto dosegel **Martin Šircelj** s posnetkom *Majska muha - zlata večernica*, drugo mesto pa Gregor Novak s posnetkom *Red Spinner spent*. To sta tudi edina domača vezalca, ki sta s svojima izdelkoma sodelovala v omenjeni kategoriji prvenstva.

Ob letošnji okrogli obletnici bo slovesna podelitev priznanj in nagrad za udeležence ob zaključku prvenstva v soboto, 10. junija, v domu ribičev RD Radovljica z začetkom ob 10 uri. Nagrajenci obeh natečajev bodo o podrobnostih prireditve ter druženja s pogostitvijo in ribolovom na vodah RD Radovljica pravočasno obveščeni. Ob tem se nadejamo udeležbe čim širšega kroga vezalcev ter njihovih privržencev in se veselimo prijetnega druženja ob vodi. Panoji z vsemi muhami udeležencev natečaja bodo na ogled v prostorih Ribiškega doma RD Radovljica, nagrajene muhe pa bodo, vključno z vsemi drugimi, našle svoje častno mesto v vitrinah, kjer se bodo pridružile nagrajenim najboljšim posnetkom s prejšnjih prvenstev.

Za konec se v imenu Muharsko-vezalske komisije RZS zahvaljujem vsem sodelujočim, zmagovalcem pa iskreno čestitamo. Nadejamo se vaše udeležbe na 31. Odprtem prvenstvu Slovenije 2017!

Besedilo: mag. Saša Erlih, fotografije: Luka Hojnik

LOV RIB Z UMETNO MUHO

Dober začetek nove tekmovalne sezone

V aprilu so se začela tekmovanja državnega prvenstva v lovu rib z umetno muho v vseh treh kategorijah. V kategoriji članov in članic v državni ligi tekmuje 46 tekmovalcev v enajstih ekipah, v kategoriji veteranov tekmuje 23 posameznikov, v kategoriji mladih članov pa sodeluje dvajset tekmovalcev. V članski kategoriji tekmovanja potekajo v ekipni in posamezni konkurenci, medtem ko v kategoriji veteranov in mladih tekmovalcev potekajo samo v posamični konkurenci. Ti tekmovalci tekmujejo tudi po prilagojenih pravilih, ki jih je določila muharska tekmovalna podkomisija, sprejel pa jih je UO RZS.

Kot prvi so na tekmovališče (ribnik v Ljubnem) stopili člani. Ljubenski ribnik je bil precej zahteven za ribolov, toda tekmovalci so bili dovolj »nabrušeni« za prvo tekmo. V takšnih razmerah se je najbolje znašel Aljoša Crkvenjaš, sicer aktualni selektor naše članske reprezentance. Nalovil je največ šarenk in si priboril prvo mesto, takoj za njim, na drugem mestu je pristal Rok Šparovec, lanski državni prvak in član lanske zmagovalne ekipe Bleda, tretji pa je bil še vedno odlični Danilo Bižal iz medvoške ekipe. Med ekipami ni bilo nič novega. Prvi so bili zopet Blejci, druge Domžale, le na tretje mesto se je prebila druga ekipa Jesenic.

Drugo tekmo so člani odločili na reki Krki v Šmihelu pri Žužemberku. Stanje na vrhu se ni kaj dosti spremenilo: posamično zmago je ponovil Aljoša Crkvenjaš, drugo mesto je zaslužno pripadlo Marjanu Kolarju iz Medvod, s tretjim mestom pa je presenetil Rok Svetec iz Koroške RD. Ekipa so ponovile uvrstitev z Ljubnega: prva je bila ekipa Bled, druga ekipa Medvod in tretja Jesenice 2. Če so v ljubenskem ribniku prevladovali šarenke, pa so na Krki ulovili precej več potočnic.

Mladi tekmovalci so s državnim prvenstvom pohiteli zaradi avgustovskega svetovnega prvenstva, ki bo na Savinji. Prvo in drugo tekmo so opravili na mozirskem delu Savinje. Mladi so pokazali obilo znanja in spretnosti. Prvo tekmo je dobil Lovro Mencinger z Bleda, drugi je bil Matej Čebul iz Koroške RD in tretji Žan Valentinčič iz Tolmina. Popoldanska tekma je

Ljubenski ribnik je dokaj zahteven za ribolov, vendar to izkušenih tekmovalcev ni preveč motilo.

Na tekmi na Krki so bili najboljši Marjan Kolar (RD Medvode), Aljoša Crkvenjaš (RD Bled) in Rok Svetec (Koroška RD).

zelo premešala vrstni red. Tokrat je slavil Nejc Pesjak z Ljubnega, drugi je bil Tilen Zamernik, prav tako z Ljubnega, in tretji Maj Ivančič iz Tolmina. Čez štirinajst dni so se mladi pomerili na Savinji, tokrat na trasi RD Sempeter. Če so na mozirskem delu Savinje prevladovali šarenke in lipani (ti niso štel v ulov), so na tem delu Savinje ulovili kar nekaj belih rib; prevladovali so mreje, dolge tudi krepko več kot 50 cm. Take razmere je najbolje izkoristil Luka Pesjak iz

Ljubnega pred Nejcem Ropretom z Bleda ter Lovrom Mencingerjem, prav tako iz Bleda. Rezultati prvih tekem kažejo izenačenost tekmovalcev, saj se je na vrhu zamenjalo kar nekaj mladih muharjev.

Kot zadnji so se na prvi tekmi pomerili veterani. Mozirski trofejni revir je bil pravi izziv, tako da trofejnih potočnic in šarenk do 60 cm ni manjkalo. Ulovili so tudi mreje, dolge 70 cm in več. Na koncu so rezultati pokazali, da je največ točk zbral

Edo Januš iz Medvod, drugo mesto je pripadlo Radetu Milenkoviču (Novo mesto) in tretje Danilu Bižalu iz Medvod.

Vse tekme za državno prvenstvo so bile solidno organizirane, prav tako je bil vodostaj rek skoraj idealen za ribolov. Upajmo, da se bodo take razmere nadaljevale in da bomo letošnje državno prvenstvo brez zapletov in odpovedi pripeljali do jesenskega zaključka.

Drago Ornik

Prvomajski lov ščuke na Blejskem jezeru

Že v začetku aprila sva se z bratrančevim sinom Jožetom dogovorila, da bova šla 2. maja skupaj na lov ščuke. Odločila sva se, da bova lovila na Blejskem jezeru.

Prišel je težko pričakovani dan in Jože je ob 8. uri zjutraj prišel pome. Ribolovne dovolilnice sva kupila že dan prej. S težavo sva našla »brezplačni parkirni prostor« in upala, da naju ne bo pričakal za brisalec zataknen pozdrav redarske službe.

Na Bledu je bilo oblačno, hladno in izredno vetrovno dopoldne. Iz Mlina sva se mimo rezervata za ciprinide odpravila

Vrnil sem se na svoje mesto. Severni veter z zasneženih Karavank je tako zelo pihal nasproti, da moja lahka silikonska vaba ni poletela prav daleč. Ob počasnem navijanju in občasnem kratkem potegu je nekaj metrov od mene vabo napadla manjša ščuka, vendar jo je zgrešila. Še nekajkrat sva vrgla vsak svojo vabo in se po lesenem podestu ob obali premaknila naprej. Vse do izposojevalnice čolnov in

tik pod površino in zelo čofotala, čeprav je sprostil zavoro na kolescu. Minilo je nekaj sekund in ščuka se je naprej borila v globlji vodi, da čofotanja ni bilo več. Videl sem, da je Jože kljub mladosti vrhunsko utrudil ščuko in jo povsem mirno pripeljal v plitvino. Pomagal sem mu jo spraviti na kopno in osvobodila sva jo vabe, k sreči zapete za zunanji del gobca; merjenje je pokazalo 85 cm. Jože mi je ponudil svoj mobilnik, da sem ga fotografiral skupaj s ščuko. Vse skupaj se je zgodilo tako hitro, da v vodo vrnjena ščuka ni rabila niti trenutka, da bi si opomogla, ampak je takoj, z enim samim naglim gibom, izginila v temni globini. Jože se je pomaknil naprej od roba pomola in mi sporočil, da za robom vidi ščuko, večjo od enega metra. Videla pa ga je tudi ona in se hitro umaknila v varno globino. Nadaljevala sva z ribolovom, ko je Jože vzkliknil, da jo ima in da vleče močneje kot prejšnja. Vabo sem potegnil iz vode in ga opazoval, kako

Uspešen ribolovni dan na Bledu

proti Zaki in pri tabli, ki označuje konec rezervata, začela z ribolovom. Jože je navezal svetlega »storma«, jaz pa sem poskusil s silikonskim posnetkom žabe, ki mi jih je nekaj izdelal ribiški prijatelj. Za predvez nama je služila jeklena predvrstica, dolga 25 cm.

Komaj sem v visokih gumijastih škornjih stopil v vodo, je Jože zaklical: »Imam jo, pa ni velika.« Prihital sem do njega in še v vodi pri obali zagledal od kratkotrajnega boja umirjeno polmetrsko ščuko. Petnajst centimetrov dolgo vabo je požrla v celoti. Pomagal sem mu, da je ščuko rešil neprijetnega zalogaja. Jaz sem ji odprl gobec, on pa je s koničastimi kleščami previdno odpel trnek enojček iz njenega neba. Ščukica je nekaj časa mirovala v plitvini, češ: »Kar naglejša se me!«. Nato je kot torpedo švignila v globine jezera. Jože je pokomental: »Če bodo danes takole prijemale, bo pa še veselica ...« Spomnil sem se na pokojnega očeta, tudi ribiča, ki je ob takšnih priložnostih dejal, da prvi dobiček ne gre nikoli v mošnjiček. Tega Jožetu seveda nisem rekel ...

kolov, na katere so pričvrščene vrvi, ki označujejo progo za tekmovalne čolne, se ni zgodilo nič, razen tega, da sva oba zapela in izgubila po nekaj vab. Z ribolovom sva nadaljevala med vrvmi in koli. V nekem trenutku, ko sem z vabo vijugal med njimi, sem zagledal kakih 80 cm veliko ščuko, kako je sledila moji vabi. Voda je bila precej plitva, tako da sem ščuko in vabo zelo dobro videl. Kolikor sem tisti trenutek premogel zbranosti, sem vabo spustil na dno in jo nekajkrat s kratkimi potegi in dvigi vlekel naprej k sebi. Tudi ščuka se je ustavila in s proti dnu spuščeno glavo zavzela značilen položaj za napad. Vsak trenutek sem pričakoval, da bo zagrabila, vendar je »profesorica« zasumila, da je plen, ki sem ji ga ponujal s palico, neužiten in nevaren. Poravnala se je in se začela počasi vzvratno odmikati. Sledil je nagel obrat in že je ni bilo več. Medtem je Jože lovil na širokem lesenem pomolu pri velikih betonskih stopnicah. Komaj sem se približal, že je začel utrujati borbena ščuko. Prijela mu je skoraj pod nogami,

je zbrano utrujal borbena ribo. Povsem umirjeno jo je pripeljal v doseg mojih rok in v trenutku je pred nama v mokri travi ležala prekrasna ščuka. Opazila sva, da je vaba zapeta zelo globoko in da riba krvavi. Ščuka je tako močno stiskala gobec, da sva ji ga komaj razprla. Trnek je bil zapičen v njegov spodnji del ust za jezikom. Med tem ko sva skušala nemirno ščuko s kleščami rešiti vabe, sva na sprehajalni poti nad nama zaslišala skupino japonskih turistov. Kot v zboru se je iz njihovih ust razlegal njihov glasni, navdušujoči in široki oooo. Nisva se pustila motiti, čeprav sem bil videti s kleščami v roki kot srednjeveški zoboderec. Ko sva ščuki odstranila trnek, se je krvavitev ustavila. Nisva je fotografirala, niti merila, saj sva si bila enotna, da je treba ribo kar najhitreje vrniti v vodo. Položil sem jo vanjo in čvrsto držal za predel pred repno plavutjo. Veselilo naju je, da se je krvavitev resnično ustavila. Ščuka je takoj začela odpirati in zapirati škržna poklopca, kar je bilo dobro znamenje. Ko je nekajkrat jasno nakazala, ▶

da želi odplovati, sem jo izpustil. Bila je lepa ščuka, močne telesne zgradbe, dolga približno en meter.

Kmalu za tem je Jožeta po telefonu poklical mlajši brat Matej in Jože mu je na hitro povedal, da je ujel že tri ščuke. Ko je končal pogovor, mi je povedal, da se nama bosta brat in oče pridružila popoldne. Do restavracije Prešeren nisva imela nobenega prijema več. Od telefonskega klica je minilo več kot uro, ko sta se nama pridružila še Jožetov oče in brat. Mi trije smo šli v restavracijo na zasluženno okrepčilo, mlajši Matej

pa je takoj začel z ribolovom. S terase smo opazili, da ima ukrivljeno palico in da se bori z ribo. Boj je trajal kratek čas, saj se mu je riba odpela. Kasneje je povedal, da se mu je odpela ščuka, dolga približno 90 cm.

Več kot dve uri je trajalo, da smo prelovlili območje od restavracije Prešeren, mimo hotela Toplice, do mostička v Mlinu, pod katerim odteka voda iz jezera. Jožetov oče in mlajši brat sta odšla loviti precej daleč stran od naju. Obiskal naju je tudi čuvaj RD Bled in pregledal dovolilnice. Pogovorili smo se o najinem

ribolovu tistega dne in se prijateljsko poslovili. Pred slovesom sem mu dejal, da verjetno nikoli več ne bo doživel, da bi na Bledu sočasno lovili ščuko štirje Zajci. Zasmeljal se je in z roko pomahal v pozdrav.

Do mraka sva jaz in Jože ujela vsak po eno ščuko: moja je merila 75, njegova pa 95 cm. Z Jožetom sva tisti dan lepoto Bleda doživela tudi kot ribiča in sklenila, da se bova še vrnila. Resnično je bil do popolnosti srečen dan, saj naju je vozilo pričakalo brez redarjevega pozdrava.

Rajko Zajc

Ribič v vrtcu

Ko je enkrat lanskega novembra zet Tilen s triletno hčerko Luno prišel iz vrtca, mi je povedal, da so vzgojiteljice izrazile željo, če bi jih lahko obiskal oblečen kot ribič. Vrtec Brod stoji namreč blizu našega doma in v vrtcu skušajo malčke seznaniti z ljudmi, ki se ukvarjajo z dejavnostmi, ki so za otroke še posebno zanimive.

Malčke so dotlej obiskali že policist v uniformi, vojak in športniki različnih disciplin. Kar dolgo je trajalo, da smo se dogovorili za termin mojega obiska. Razlogov je bilo več: enkrat so bili otroci odsotni zaradi bolezni, skupaj s starši so bili na počitnicah, največji razlog pa sem bil jaz. Saj veste, tistim, ki so v pokoju, vedno primanjkuje časa ...

Končno smo se dogovorili za datum obiska. Kar precej sem razmišljal, kako naj se predstavim in s katero zvrstjo sladkovodnega ribolova naj seznanim malčke. Odločil sem se za predstavitev muharjenja. Na dan obiska sem si že doma oblekel hlače iz neoprena,

muharski telovnik, si nadel kapo in polaroidna očala. V prtljajnik sem zložil nekaj prozornih škatlic z muhami, v tok pospravljeno štiridelno palico, mrežo podmetalko in preparat potočne postrvi, delo žal pokojnega mojstra Romana Vertačnika. Pred vrtcem sem uspel najti pristo parkirno mesto. Na hrbet sem si pripel podmetalko, v eno roko vzel tok s palico, v drugo pa preparat ribe. Tako opremljen (ali pa našemljen) sem se prek parkirišča odpravil k malčkom. Ko so me zagledali delavci, ki so opravljali zunanja dela pri vrtcu, so od presenečenja prenehali z delom. Pričakoval sem kakšen zbadljiv komentar, pa ga ni bilo. Prišel

sem pred vhod, nad katerim je pisalo Snežinke in pozvonil. Že skozi steklo sem zagledal nasmejano vzgojiteljico, kako hiti po hodniku, da bi mi odprla vrata. Povedala mi je, da me otroci že nestrpnost pričakujejo. Takoj ko sem vstopil, so me pozdravili z glasnim vzklikom: »Ribič!« Postavljeni so bili v polkrog, med njimi je bila tudi moja vnučka Luna. Na vzgojiteljčino vprašanje, zakaj imam tako visoke škornje, mi je najbolj v spominu ostal odgovor punčke, ki je rekla, da zato, da me riba ne poškrabi. Medtem ko sem sestavljal palico in skozi obročke vtikal vrvice, se je nekdo oglasil, da nimam trnka na koncu. Otroci so neverjetni opazovalci. Tako sestavljeno palico sem jim jo dal v roke in presenečen opazoval, kako nesebično in umirjeno so si jo podajali eden drugemu. Na vprašanje, če ujete ribe vse pojem, sem jim razložil, da kakšno tudi, preostale pa izpustim. Nato je sledila predstavitev umetnih muh. Z dotikanjem so poskusili, iz kakšnega materiala so in kako oster je lahko trnek. Najbolj sta jim bili všeč večji potezanki za lov sulca. Predstavil sem jim tudi preparat potočne postrvi in s prstki so lahko poskusili, kako ostre zobe ima. Ob koncu mojega obiska smo se razporedili po tleh še za »gasilsko« fotografijo.

Med malčki sem se mudil skoraj eno uro. Pred odhodom sem jim povedal, da imamo ribiči, ko smo za vočo, tudi svoj pozdrav. Ob srečanju ali ob slovesu se pozdravljamo s pozdravom *Dober prijem!* Ko sem jih zapuščal in odzdravil nasvidenje, je bilo enkratno slišati iz malih grl: »Dober prijem!«

Še eno lepo doživetje, za katerega se je treba včasih tudi malo potruditi ...

Po tem obisku v vrtcu sem razmišljal, da bi bilo dobro naše sladkovodne ribe in ribištvo na podoben način predstaviti v osnovni in srednji šoli pri predmetu biologija. Takšna predstavitev bi imela večjo težo, če bi bila nosilca RZS in Zavod za ribištvo Slovenije. Vsi ugotovljamo, da so mladi (v večini) dobesedno »okupirani« z internetom. Prepričan sem, da bi marsikoga navdušili za obisk naših voda in dejavnosti, povezane z njimi.

Rajko Zajc

Malčki iz enote Snežinke vrtca na Brodu so se takole zbrali za skupinsko fotografijo z ribičem.

Made in Slovenia 2

Takoj na začetku naj pojasnim, zakaj sem za naslov uporabil angleški zapis in ne slovenskega, kot bi bilo sicer pravilno. To sem storil namenoma, ker sem želel na tak način izraziti svoje prepričanje, da se izdelki naših domačih izdelovalcev lahko povsem enakovredno merijo z izdelki s tržišča made in ..., in sicer tako po kakovosti izdelave kot po uporabnosti in so nemalokrat še boljši. Številko 2 pa bom pojasnil v nadaljevanju zapisa.

Pravzaprav bi ga lahko napisal že pred skoraj 25 leti. Takrat sem namreč v prvi številki svoje ribiške revije Ribolov v članku z naslovom Made in Slovenia predstavil inž. Toneta Pravsta iz Škofje Loke, pri katerem sem nekaj let pred tem kupil svoj prvi pravi muharski primež. Še zlasti zato, ker je primeže (in še nekatere druge stvari) izdeloval tudi sam, sem takrat sklenil o njem in njegovih izdelkih napisati nekaj besed. Če bi nadaljeval v tej smeri, bi bil naslednji prav gotovo na vrsti Drago Keržič iz Kranja. Pri njem sem tam enkrat leta 1993 naročil nekaj drobnih lesenih škatlic, ki sem jih skupaj s tremi umetnimi muhami slovenskih avtorjev v vsaki uporabil kot promocijsko darilo. Drago je med izdelovalci muharskega ribiškega pribora tako ali drugače prisoten že četrto desetletje, zato bo tudi ta prispevek temu primerno daljši, kot bi bil pred leti.

Pred ribolovom

Ko sem jo prvo soboto po prvomajskih praznikih mahal proti ribniku Žeje na pravzaprav že lani dogovorjeni ribolov, sem bil še posebno dobre volje že zaradi ribolova samega po sebi (z Dragom naj bi lovila krape in druge ribe v ribniku), vedel pa sem tudi, da ne bom mogel zdržati brez vprašanj po najnovejših izdelkih iz programa Sava, pod katerim ponuja znamenite muharske primeže, muharska kolesca in drugo drobno, večinoma orodje za vezanje muh.

Drago Keržič je vsestranski ribič. Čeprav je še najbolj muhar in sulčar, pa z velikim veseljem lovi krape in druge ribe s tehniko beličarjenja.

Del ribnika v Žejah pri Naklem. Pravzaprav sta dva, med seboj povezana ribnika, nastala v sedemdesetih letih na območju nekdanje struge Tržiške Bistrice. Ravno prav sta velika za lagoden ribolov in uživanje.

Tokrat nisem zgrešil poti, kot se mi je primerilo ob lanskem obisku prav tam organiziranega ribiškega boljšega sejma. Zato sem čas, ki sem si ga vzel za rezervo, porabil za ogled ribnika. V bistvu sta to dva med seboj povezana ribnika v upravljanju RD Tržič. Nad njima je še en ribnik, ki je t.i. komercialni, kjer je mogoče loviti postrvi, vsak zase pa je ravno prav velik za lagoden ribolov s krmilnikom ali plovcem.

Ribolov

Kakšnih 15 minut za menoj je prispel Drago. Najprej sva izbrala mesto za ribolov, potem pa

zamešala nekaj krme. Drago je svojo zasnoval na podlagi starega kruha, jaz pa sem zamešal običajno praškasto krmo z dodatkom melase. Pazil sem, da je nisem – kot po navadi – naredil preveč, saj sem jo nameraval uporabiti zgolj in samo za »odišavljanje« ribolovnega mesta, za sam lov pa sem si že doma pripravil nekaj manjših PVA-mrežic (kompresse), ki sem jih napolnil z briketi, namenjenimi krmljenju gojenih krapov. Mrežico sem enostavno pripel na trnek z vabo (mala rumena kroglica) in to je bilo v glavnem vse, kar sem si zamislil. Lovil sem na dnu kakih 15 m od brega s palico z izmenljivimi konicami, kot rezervno pa sem ▶

Krapi so dobro prijeli in oba sva jih ujela nekaj. Živahno dogajanje je vzbudilo precej zanimanja pri mladih. Kdo ve, morda je ob meni bodoči član naše bratovščine?

Drago je za lov krapov uporabljal vabo na podlagi kruha, ki jo je, dobro pregneteno, takole nastavil na trnek. Po ujetih ribah sodeč je okus dobro zadel.

Takšen je bil prvi muharski primež, ki ga je Drago naredil za svoje vezalske potrebe, kmalu pa je našel pot tudi do drugih vezalcev doma in na območju nekdanje Jugoslavije.

Štiri generacije muharskih kolesc Sava. Prvi z leve je prototip in sploh prvo kolesce, ki ga je izdelal Drago in ga še vedno pokaže s posebnim ponosom.

Iz prvega primeža izpred 30 let in več je nastal sodoben in praktičen izdelek, ki vsakemu vezalcu umetnih muh precej olajša delo. V njegove čeljusti lahko vpnemo majhne in velike trnke, zaradi kakovostnega materiala, iz katerega je izdelan, pa bo brez težav služil dolga leta.

pribora. V tistem času (okoli leta 1980) je bilo namreč precej težko nabaviti kakovostno opremo. Ko je z vijačenja »presedlal« na muharjenje, si je kupil, kar je bilo pač na voljo. V glavnem je bil to pribor iz takratne Češkoslovaške, občasno pa še kaj z Zahoda. Prva njegova muharica je bila znamke Germina, njej je sledila muharica znamke Shakespeare, rumene barve, ki so ji rekli kar makaron. Z njima je nekako šlo, večjo težavo pa mu je povzročalo slabo kolesce, na katerem je že v eni sami sezoni uničil kakovostno muharsko vrvico. Zato se je odpravil v Italijo in si kupil precej drago kolesce znamke Daiwa. Tu pa se je zgodba z izdelavo muharskega pribora pravzaprav začela. Drago si je rezervni kolot za novo kolesce naredil kar sam, hkrati pa se je vprašal, zakaj ne bi poskusil izdelati kar celotnega kolesca. Lotil se je naloge, hkrati pa je z željo, da bi si sam vezal umetne muhe, izdelal svoj prvi enostavni muharski primež, ki je bil, kot sam pravi, primeren tistemu času in znanju.

Muharska kolesca

Že na prvem ribiškem sejmu na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani je ribiški javnosti ponudil svoje muharsko kolesce. »Na sejmu smo bili le štirje: Lučo (Lucijan Urbančič, oče slovenske muharice Soča, podrobno opisani v knjigi Muharjenje, op.a.), inž. Pravst iz

Drago Keržič praktično od samega začetka svoje muharske poti muhe veže sam. Rešitve za težave, ki so se pri tem pojavljale, je sproti vključeval v razvoj svojih muharskih primežev.

Muharski primeži Sava so našli svoje mesto pri mnogih vezalcih po svetu. Tudi med profesionalci, ki zvežejo več tisoč umetnih muh na leto.

si izbral mesto skoraj neposredno ob bregu na moji desni, kamor sem vrغل za dve pesti koruze iz pločevinke. Drago se je odločil za ribolov s pomočjo plovca, t.i. angleža oz. vaglerja, svojo priljubljeno metodo lova rib v tem in v drugih ribnikih. Na trnek je postavil testeno kroglico iz zmesi, s katero je nakrmil predel, na katerem je nameraval loviti. Na takšno vabo je, kot mi je povedal, ujel že kar precej krapov. Sonce je sililo izza dreves bližnjega hriba, ko sva nastavila vsak svojo vabo na izbrano mesto v vodi.

O mojem soribiču

Drago je vsestranski ribič, največ pa muhari in sulčari. Deset let svoje ribiške poti pa je zgolj in samo muharil. Prizna, da je nekaj časa menil, da je beličarjenje precej enostavno, ko pa je poskusil ujeti krapa in druge beličarske ribe, je spremenil mnenje. Trenutno ga še najbolj zaposluje muharjenje na morju, sicer pa si želi čim več ribjih vrst ujeti z muharico.

Kljub bližini reke Save, nad katero je živel v Kranju, je z ribolovom začel razmeroma pozno. Kot otroka ga je namreč bolj privlačila tehnika, predvsem izdelovanje modelov letal in raket. Ko je bil že v službi, je na dolgotrajno nagovarjanje dveh svojih kolegov, ki sta občasno vijačila na Zarici, poskusil še sam. Z opremo za vijačenje, ki mu jo je kupila žena, ko sta bila na Češkoslovaškem, in znanjem, pridobljenim iz knjižice o vijačenju, ki jo je izdala znana firma DAM v srbohrvaškem jeziku, je na svojem prvem ribolovu dosegel precej boljši rezultat od kolegov. Takrat se je začela zgodba z ribičijo. Nekajkrat je kupil ribolovno dovolilnico, potem pa je stvar postajala vse bolj resna, zato se je včlanil v RD Tržič, katere član je ostal vse do danes, ko si ne zna predstavljati življenja brez ribolova ali vsaj sprehoda ob vodi.

Najbrž ga je ravno ljubezen do tehnike in konstruiranja pripeljala do tega, da je tudi sam začel z izdelavo predvsem muharskega

Škofje Loke, nek starejši možak, ki je pletel mreže, čigar imena se ne spominjam (to je bil Alojz Vizjak, op.a.) in jaz,« se spominja. Nastop na sejmu ni bil poceni, a se je vseeno splačalo, predvsem pozneje, ko so se pridružili še razstavljalci iz preostalih delov takratne Jugoslavije. Kolesca, ki jih je predstavil, so bila precej inovativna, saj niso imela ragljice in so delovala tiho. Ljudje so se sprva tej »pomanjkljivosti« čudili, dandanes pa so, kot vemo, skoraj vsa razpoložljiva kolesca na trgu brez tega glasnega dodatka. Trenutno je na trgu že četrta generacija muharskih kolesc Sava.

Muharski primeži

Podobna je zgodba z muharskimi primeži. Prvega si je izdelal za začetku osemdesetih za lastne potrebe vezanja umetnih muh, potem pa ga je ponudil še drugim vezalcem. Zdaj ga je razvil do te mere, da je z njim dosegel prepoznavnost (da ne rečem slavo) praktično

Šaš, kot ga veže Drago Keržič

Slika 1: Na hrbtišče dolgohrbtnika, a # 10, navijemo zeleno kosminje z lesketajočimi se vlakni.

Slika 2: Prek kosminja navijemo rjavo mikasto pero iz petelinjega skalpa. Za izdelavo različnih šašev (zelenoš, srebrač, cimetaš itn.) uporabimo temu primerno obarvana ali naravna peresca in materiale.

Slika 3: Za izdelavo krilc izberemo pero iz petelinjega skalpa zelene barve. Uporabimo peresca, ki zaradi predolgh mik niso primerna za mikanje muh. Na približno polovici peresa upognemo mike nazaj, na drugi polovici pa jih pustimo v naravnem položaju.

Slika 4: Pero prepognemo in sestavimo obe polovici v celoto. Tako dobljeno krilce navežemo na trnek, kot to po navadi počnemo pri šaših.

Slika 5: Na tak način izdelan šaš se odlikuje z lepo silhueto, odlično plovnostjo in pravilno lego na vodni gladini.

Slika 6: Za izdelavo krilc lahko namesto enega uporabimo dve peresci. V tem primeru je silhueta še bolj naravna. Mik, ki ostanejo pri glavi po pritrditvi krilca, ni treba odrezati, saj pomagajo k plovnosti in bolj naravnemu videzu muhe.

po vsem svetu. Tudi na tako zahtevnem tržišču, kot je ameriško. Ponudba primežev je različna in sega od enostavnega do tistega višjega razreda, na katerega je mogoče dodati graviran zapis po želji naročnika. Na njih ne manjka tehničnih rešitev za težave, ki nastajajo pri vezanju umetnih muh. Rotacijski primež je izdelal že precej prej, preden so ga začeli množično izdelovati drugi izdelovalci, za prihodnost pa ima Drago na zalogi še nekaj izvirnih izboljšav in inovacij. Dejstvo, da umetne muhe veže sam in svoje primeže uporablja tudi v praksi, je velika prednost, saj konstrukcijske rešitve sproti prilagaja težavam, ki se pojavljajo pri vezanju. Pri končnem izdelku je najpomembnejša praktična uporabnost, šele potem prideta na vrsto videz in cena. Temu so prilagojene tudi nekatere tehnične rešitve, ki omogočajo lažje delo med vezanjem. Sestavne dele izdeluje iz najkakovostnejšega materiala, zato primeži dobro služijo tudi poklicnim vezalcem umetnih muh, ki izdelujejo velike serije.

Na začetku je bilo za njegove primeže največ zanimanja vezalcev z območja nekdanje Jugoslavije, predvsem iz BiH, zdaj pa primeže prodaja še v Nemčijo, Italijo, ZDA in drugam. Zelo ga veseli, da se je v zadnjem času povečalo povpraševanje tudi doma. Reklamacij glede kakovosti izdelave in materiala skorajda ni; v vsem tem času sta bili morda le dve ali tri. Najbolj iskan in cenovno najdstopnejši je osnovni model.

Drago je vsem, ki se z nakupom primeža in vezavo umetnih muh srečujejo prvič, na voljo za osnovne informacije, saj svoje vezalsko in tehnično znanje prav rad deli z drugimi.

0 voblerjih in sulcih

Drago se je kot ljubitelj lova sulca podal tudi v izdelavo kot voblerjev, namenjenih predvsem lovu te plemenite ribe. Voblerji imajo odlično akcijo (način gibanja voblerja pri vleki skozi vodo), kot posebno prednost pa Drago poudarja, da je žica, na kateri so trnki, napeljana skozi celotno voblerjevo telo in bi tudi, če bi ob silovitem prijemu močnejše ribe vobler razpadel (za kar je malo možnosti), riba ostala zapeta. Nanje je sam ujel štiri sulce, večje od enega metra, vsaj deset podobnih pa so ujeli drugi ribiči. Pred leti je izdelal posebno serijo voblerjev za Staneta Vidmarja (pevec, svetovni popotnik in izjemen ribič, op.a.), ko se je odpravil na lov nilskega ostriza, ki ima zelo močno čeljust in zraste do spoštljivih velikosti, tako da lahko voblerje iz mehkejšega lesa (npr. balsa) povsem uniči. Sam uporablja sambo, ki je nekoliko trša od balse. Voblerji so mu velik izziv, pomanjkanje časa pa mu preprečuje, da bi se resneje posvetil izdelavi. Kljub temu upa, da bo uspel izdelati vsaj manjšo serijo za prihodnjo sulčarsko sezono. »Če ne uspem prej, bom pa v penziji!« se je pošalil.

Aktiven je bil tudi pri delu ribiške družine. Kar nekaj let je bil član UO in ribiški čuvaj, tako da vode v upravljanju RD Tržič, pred-

vsem Savo, izredno dobro pozna. Že na samem začetku si je s somišljeniki prizadeval za ponovno naselitev sulca v Savo, kjer ga skoraj ni bilo več. Z vložkom mladic sulca ni bilo zadovoljivega rezultata, zato so kasneje nadaljevali z vlaganjem merskih sulcev, ki so se dobro »prijeli«. Zaradi zaščite sulcev so bili med prvimi v regiji, ki so ukinili vijačenje na postrv z blestivko. V preteklosti je organiziral tečaje vezanja umetnih muh in muharskega meta predvsem za najmlajše člane.

Do sulcev ima Drago prav poseben odnos in čeprav jih redno lovi, že dolga leta ni nobenega uplenil in, kot sam pravi, tega tudi v prihodnje ne namerava. S sulčelovov ima kar veliko zanimivih zgodb, prijetnih, pa tudi tistih manj veselih. Posebno znana je zgodba o ulovu velikega sulca v Savi in o velikem, okoli 120 cm dolgem sulcu iz iste reke, ki se je ob neki priložnosti Dragu pustil celo pobožati. Meni, da je sulcev v Savi kar veliko, kar pa ne velja za druge ribe, ki jih je manj kot pred leti. Drugačno je stanje v Tržiški Bistrici, ki je še posebno v osrednjem delu toka v okolici Tržiča in dolvodno zelo bogata z ribami.

Poleg navedenega Drago z veseljem poprime za razna popravila ribiškega pribora, kot je menjava obročkov na palicah, popravilo zlomljenih palic, redno servisiranje in popravilo ribolovnih kolesc, muharskih in stacionarnih. O tem se pripravlja napisati nekaj člankov za naše glasilo, kar z veseljem ▶

pričakujemo, saj prav takšnih nasvetov precej primanjkuje. »Od opreme je možno popraviti skoraj vse, kakšen del pa tudi narediti, v kolikor se ga ne da več kupiti,« je še povedal. Seveda zagotavlja rezervne dele in servis za vse lastne izdelke.

Konec ribolova in drugo

Preden sva nekaj po poldnevu odšla na kosilo v bližnji ribiški dom, sva poleg drugih rib uspela ujeti še vsak nekaj borbenih krapov, teže med dvema in tremi kilogrami. Pošteno so nama ukrivili palici, s čimer sva bila več kot zadovoljna in priznati moram, da sem si takega ribolova samo želel, nisem pa ga v resnici pričakoval. Ribnik Žeje me je v tem pogledu prijetno presenetil. Kot sem že omenil, je ravno prav velik za lagoden in neobremenjen ribolov z različnimi tehnikami. Sam zaradi skoraj neprekinjene akcije nisem uspel loviti še malo s plovcem na rezervnem mestu, kamor sem na začetku zmetal nekaj koruze iz pločevinke. Prav gotovo bi bilo tudi tam precej aktivno. Upam, da je krapom teknilo sladko zrnje, ki so ga pojedli in se pri tem za spremembo niso napičili na trnek. Meni ocvrsti kalamari vsekakor so. Holesterol sem seveda odmisllil.

Doberšen del popoldneva sem potem preživel pri Drago doma, točneje v njegovem muharskem in inovatorskem kotičku, kjer sem se med drugim seznanil tudi z njegovimi začetnimi stvaritvami s področja muharskih kolesc, primežev in drobnega vezalskega orodja, ki ga Drago razvija že celih 35 let. Poleg tega sem si z zanimanjem ogledal najnovejše dosežke s tega področja, ki so se že uveljavili na zahtevnejših muharskih trgih po svetu. To me ne čudi, saj Drago za izdelavo uporablja zgolj najboljše materiale.

Za konec tega izredno zanimivega in prekratkega druženja je Drago za bralce Ribiča pokazal vezavo posnetka mladoletnic oz. ločnice ali šaša po muharsko. Posebnost njegovih šašev so krilca, izdelana iz prepognjenih mikastih peres petelinjega skalpa. Uporablja predvsem tista, ki jih zaradi njihove velikosti ne uporabljamo za mikanje muh, ker so mike predolge. Tako narejena muha ima izboljšano že tako dobro plovnost, ki jo imajo šaši ne glede na to, po katerem postopku so narejeni. Muha lepše in bolj naravno sede na vodno gladino, silhueta pa je za ribe izredno privlačna. Drago je priporočila za lov v soparnih poletnih večerih, ki so pred nami.

Če zapišem, da čas v ribolovu in prijetni ribiški družbi zelo hitro beži, ne bom povedal nič novega. Komaj se zaveš, že je dan okoli. Da je Drago Keržič spoštljiv in strasten ribič, ni nobenega dvoma. »Poglej te dlake, stari!« mi je, ko je beseda na nanesla na sulca, pokazal roko, na kateri so dlake res stale pokonci in pričale o njegovi veliki strasti, ko je govoril o tej ribi in ribolovu nasploh. Poleg tega je prijeten in zanimiv sogovornik, več en iskalec novega (naš urednik je pred leti, v Ribiču, 6/2006, svoj zapis o njem naslovil Uporni inovator), ki ima v glavi vedno nove in nove ideje. Zato bi lahko brez napora preživel v njegovi družbi precej več kot le en dan. Zanimivih zgodb, vprašanj in odgovorov zlepa ne bi zmanjkalo.

Lenart Levičar Bahtijari
lenart.bahtijari@t-2.net

Muhe za vse iz

Vrhunec muharske sezone se bliža in ribe postajajo vse bolj izbirčne. Več muharskih kolegov mi je že namignilo, da je skrajni čas, da predstavim svojo serijo posnetkov malih enodnevnih, ki jih redno uporabljam na naših rekah. To so namreč tisti posnetki, ki jih že nekaj desetletij štejem kot »delovno orodje« ali pa »obvezno opremo« ob odhodu na ribolov. Od tod tudi njihovo ime – delovne.

Nekaj muharjev jih morda že pozna, predvsem z muharskih taborov ali pa z medmrežja. Marsikdo z malo daljšim muharskim stažem pa bo z njimi morda odkril kaj zanimivega in uporabnega za svoj lokalni revir. Največja prednost omenjenih posnetkov je ravno njihova vsestranskost, saj sem doslej z njimi uspešno lovil praktično povsod, ne samo v Sloveniji. Z manjšimi odstopanji od temeljnih idej (velikost, teža, barva) se lahko z njimi spopadem z marsikatero muharsko situacijo.

Zavoljo sistematičnosti in preglednosti je najbolje, da začnemo z ličinkami in počasi prehajamo med razvojnimi stopnjami do odraslih osebkov. Vsi vemo, da se muharske ribe veliko večino časa prehranjujejo pod vodno gladino. Nekateri avtorji govorijo celo o 90 do 95 % njihovega prehranjevalnega časa. Dober muhar se mora zato temu prilagoditi in se pripraviti na dejstvo, da bo za uspešen ribolov verjetno večino časa lovil na ličinke. Sam ribolov pod gladino niti ni velika težava in v Sloveniji imamo že zelo veliko pravih mojstrov tega načina. V zadnjih letih pa opažam, da je za marsikoga večja težava ribolov na vodni gladini ali tik ob njej. Slednje naj ostane tema za kdaj drugič, mi pa se raje posvetimo izdelavi ličinke.

Ličinka

Za praktično vse zadke iz serije »delovnih« muh in ne samo za posnetke ličinke potrebujemo vezno nit ustreznih barve, močnejšo črno nit ali tanko žičko za rebranje in največkrat še fibre peres, iz katerih naredimo rep. Za izdelavo posnetka izberemo močnejši trnek za ličinke v zeleni velikosti muhe. Sam najraje uporabljam običajna modela TMC 3769 in 3761 v velikostih od #10 do #18; najpogosteje uporabljam velikosti od #12 do #16. Prvi model je malo podaljšan in je bolj uporaben v zahtevnejših in poletnih razmerah (tanjši in naravni posnetki), drugi pa bolj omogoča obteževanje ličinke s svinčnimi žičkami

Slika 1: Posnetek ličinke

Slika 4 in 5: Dva primera mokrih muh

in izdelavo krajših (manjših) muh z bolj odprtim trnkom. Seveda lahko uporabimo tudi manjše in večje modele trnkov za ličinke, predvsem tiste, ki so rahlo ukrivljeni, s katerimi lahko potem še bolj posnemamo običajno naravno ukrivljenost ličinke.

Izdelavo zadka začnemo z uvezovanjem repa. Če želimo težjo ličinko, jo najprej primerno obtežimo. Največkrat uporabim svinčeno, za resnično majhne posnetke pa tanko volframovo žičko. Moj najljubši material za rep je kakovostno petelinovo pero v olivnih odtenkih, grahasto olivno ali pa črno. V toplejših obdobjih raje uporabimo malo svetlejših barve, v hladnejših pa temnejše. Uvežemo ga v razmerju glede na velikost muhe in ne pretiravamo s številom fiber. Bolje jih je uporabiti manj kot preveč. Več fiber pomeni večjo trdnost repa, posledično pa manj gibanja in ličinka lahko zato slabše tone. Z izbiro barve vezne niti

mene

za zadek določimo tudi osnovno barvo posnetka. Za posnemanje naših najbolj znanih enodnevnih – modrokrilih zelenk iz družine Baetidae – najraje uporabljamo različne olivne odtenke. Pomembna je tudi debelina niti, saj s

Slika 2: Posnetek levinke

Slika 5

tanjšo nitjo lahko bolj natančno izdelamo zadek v lepo vretenasto obliko, z debelejšo pa ga naredimo hitreje in z manj potrebnimi navoji. Za rebranje zadka in členkast videz najraje uporabljamo odporno kevlarso črno nit, debeline 3/0, ki jo pred uporabo zasukam, da postane okrogla. Če jo zategnemo dovolj močno, bo muha ostala cela dalj časa in uspešno kljubovala raznim poškodbam in ribjim zobem. Zadek ličinke je s tem končan. Kot sem že omenil, je pomembno, da je zadek dovolj naravno tanek in vretenast oziroma, da prehaja od tankega pri repu do vedno debelejšega proti oprsju.

Naslednji korak so zametki kril, ki prekrivajo oprsje ličinke. Uvežemo jih tam, kjer smo zaključili zadek, in sicer nazaj v smeri proti repu. Za zametke kril uporabimo tanko neoprensko gumo, ki jo predhodno narežemo na širino, ki je prilagojena velikosti trnka

oz. posnetka. Lahko uporabimo tudi kateri koli drug material, kot so na primer fibre fazanovih peres ali umetni raztegljivi trakovi za izdelavo postranic. Pazimo le, da izberemo dovolj temne odtenke. Bolj ko se omenjene ličinke v naravi približujejo trenutku rojenja in preobrazbi v levinko, temnejši so namreč njihovi zametki kril.

Za izdelavo oprsja in nožic uporabimo kosminje iz zajčje dlake ali pa katere podobne živali, ki ima vmes posamezne daljše dlačice. Najbolje je

Slika 3: Posnetek levinke, ki na vodni gladini plava s popljenim zadkom.

Slika 6: Suha muha

izbrati barvo, ki je čim bolj podobna barvi zadka. Kosminje navijemo po oprsju dovolj rahlo, da bomo kasneje lahko z iglo potegnili ven nekaj daljših dlačic, ki bodo posnemale nožice. Kosminje lahko izdelamo v zanki ali pa vezno nit razcepimo z iglo in vmes nanese omenjene dlačice, da že ob navitju štrlijo iz oprsja. V obeh primerih jih po možnosti z nekim hrapavim predmetom počesemo v smeri navzdol in nazaj, da dobimo silhueto oprsja z nožicami. Ko je oprsje končano, ga prekrijemo s predhodno uvezanim trakom, ki ponazarja zametke, pričvrstimo spredaj pri ušescu in ličinko zaključimo z nekaj skritimi vozli. Zgornji del oprsja nato polakiramo z običajnim lakom za vozle s toliko plastmi, da nastane gladka odsevna površina.

Mokra muha

Naslednji stadij posnemamo z muho, ki

jo uvrščamo nekje med ličinke in suhe. Najbolj je uporabna, kadar so ribe že usmerjene na vodno gladino, vendar se vidno hranijo nekaj centimetrov pod njo. Imenujemo jo mokra muha in z njo lahko lovimo tudi globlje, če jo primerno obtežimo. Moja vezava omenjene mokre muhe je precej enostavna. Zadek je enak kot pri ličinki, le da jo po navadi vežemo brez repa. Oprsje izdelam iz kosminja v podobni barvi in naredim odebelitev, ki pomaga, da se muke peres, ki sledijo spredaj, med ribolovom preveč ne poležejo. Pred oprsje nato na hrbtno stran uvežemo eno ali dve puhasti peresi naravne barve (lahko tudi kaj drugega v sivo modri barvi), spredaj pa še tri do štiri navoje mehkejših peres, kot sta na primer kokoš ali jerebica. Glede barve je najbolje zopet izbrati olivno ali pa t. i. »dark dun«. Tiste z manj izkušnjami pri vezavi mokrih muh naj opozorim še na eno malenkost. Po navadi vsa tako imenovana mehka peresa, za razliko od petelinjih, vežemo tako, da najprej uvežemo vrh peresa in navijamo proti bazi. Pri tem pazimo, da vsak navoj že med vezanjem z roko rahlo popravimo v smeri nazaj.

Predzadnja levitev – vzpenjač (ang. Emerger)

Prehod v stadij levinke oziroma faza predzadnje levitve je velikokrat izziv za večino muharjev, saj je po navadi povezana z izrazito selektivnim hranjenjem. Ribe namreč najlažje ulovijo enodnevnico prav med levitvijo, kot pa prej ali celo kasneje, ko je že zmožna leteti. Poleg tega je tudi v naravi vedno precej osebkov, katerih preobrazba je okrnjena (kriplji oz. angl. cripple flies). Taki so še posebno številni med močnimi rojenji in jih ribe najlažje ujamejo. Najbolje je, da za izdelavo posnetka izberemo trnek ločnik, ki omogoča, da se polovica muhe potopi v vodo. Tak je na primer trnek TMC 212Y. Tudi pri tem posnetku je zadek enak kot prej, le da lahko po želji na mestu repa uvežemo kakšen svetleč material, s katerim lahko posnemamo lev, ki ga enodnevnica ravno zapušča. Sam puščam zadek brez repa, saj je tako veliko verjetneje, da bo muha plavala pravilno in tudi vezava je precej bolj enostavna. To pomeni, da bo zadek pri metu največkrat v vodi, oprsje pa na gladini, kar je tudi cilj tega posnetka. Na bazi zadka uvežemo eno do dve puhasti peresi naravne barve v smeri nazaj. Za izdelavo oprsja ponovimo postopek s kroglico kosminja, kot sem opisal pri mokri muhi. Zatem puhasto pero rahlo prepognemo naprej, da dobimo zametke kril v

obliki dobro vidne zanke (zankasta krila, angl. loop wing), ki posnetku omogoči plavanje in dobro vidljivost. Zaključimo s skritimi vozli in dobimo enostavno in učinkovito muho, ki je ena od tistih nepogrešljivih v muharski škatlici.

Omenjeni stadij lahko zelo uspešno posnemamo tudi z navadno Fratnikovo puhovko ali pa Klinkhamerjem oz. katerimikoli drugimi muhami, vezanimi z vodoravno navitim petelinjim

Druga različica suhe je precej podobna, le da navpično nad predel oprsja uvežemo v čopek eno puhasto pero ali pa kakšen plavajoč umeten material v modro sivi barvi. Za obročkom privežemo mikasto pero in ga po hrbtišču trnka navijemo tako, da med mikami ostane omenjen, navzgor štrleč čopek. Ta različica suhe muhe je primerna za malo večje posnetke in kadar želimo boljšo plovnost ter vidljivost na večjih razdaljah.

Slika 7: Suha muha z uvezanim puhastim čopkom

Slika 8: Upehanka s puhastimi krili

Slika 9: Upehanka s krili iz antronskih vlaken

peresom, da uporabimo že omenjeni členkast zadek.

Suha muha

Pri suhi muhi uporabljamo tri osnovne posnetke. Prva dva sta pravi suhi muhi, visoko na gladini in dobro vidni, tretja pa predstavlja zadnji stadij življenja enodnevnice oziroma upehanko. Izбира trnkov je zelo velika, saj pri tem lahko uporabimo večino klasičnih modelov.

Zadek je pri vseh zopet enak kot pri ličinki in v rep lahko uvežemo malo več mik, da zagotovimo plovnost. Prva različica ima še enostavno navito petelinje pero spredaj in muha je končana. Tudi pri tem najraje uporabljamo modro-sive barvne odtenke, v zadnjih letih pa tudi dvobarvna (črnoprogasta) petelinja peresa (angl. badger), s katerimi dobimo barvni učinek oprsja, ne da bi oprsje sploh izdelal. Ta enostavna različica je zelo primerna za zahtevnejše ribolove na krajših razdaljah.

Zadnja iz delovne serije je poslednji stadij enodnevnice – upehanka. Zadek je običajen, lahko pa polovico mik razcepimo na obe strani pod kotom 45° in pridobimo na plovnosti. Namesto navitega mikastega peresa vodoravno privežemo po eno puhasto pero na vsako stran. Tako nastane posnetek enodnevnice z razprtimi krili. Za boljšo plovnost lahko oprsje prekrijemo s tankim neoprenskim trakom tako, kot pri ličinki. Namesto puha lahko uporabimo kakšen plavajoč umeten material. Barvo kril zelo dobro posnema naravni puh ali pa modra oz. bela umetna krila. Pazimo, da niso predebela. Za barvo zadka prav tako uporabljamo največ olivne odtenke oziroma posnemam tisto, kar opazim v danem trenutku. Pri posnemanju upehank sta zelo uspešni tudi citronska in rjava rdeča barva, še posebno v poletnih mesecih.

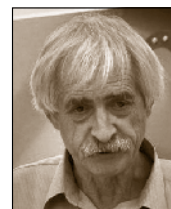
Ne pozabimo, da je vse, kar sem omenil, le osnova, na kateri lahko z malo domišljije gradimo naprej. Spreminjamo lahko kar koli, od velikosti in oblike do obtežitve in prilagodimo opisane posnetke našim potrebam.

Na koncu še nekaj v razmislek. Opažam, da dandanes marsikdo na težke ribolovne razmere in če ribe redno zavračajo muhe, odgovori z uporabo majhnih posnetkov, s katerimi je vedno mogoče prelisčiti nekaj radovednežev. Morda je vendarle bolje žrtvovati nekaj časa, da ugotovimo, s čim se takrat ribe resnično hranijo in pridemo naslednjic bolj pripravljeni, predvsem pa z novo izkušnjo.

Tomaž Modic

Milan Cvilak - Žila

(1955–2016)

Prvi aprilski dan je med ribiči odjeknila pretresljiva novica, da je iz naših vrst mnogo prezgodaj za vselej odšel naš Milan Cvilak. Dolgoletne težave s sladkorno boleznijo,

posledice poškodbe z električnim tokom in še druge težave je bilo preveč, da bi sicer velik borec v tem boju uspel zmagati.

»Ko sem zapuščal Sv. Trojico in pesniške ribiče – sonce je z razkošno svetlobo poznega poletja oblivalo štajerske gorce, kot bi hotelo pridati svoje prijetnemu spominu, ki sem ga odnesel s seboj domov – sem mislil na Milana, skromnega ribiča iz Slovenskih goric, a toplega in velikega srca, kjer je, kot sam pravi, prostora za mnogo otrok,« je v prispevku o Milanu Cvilaku v Ribiču, 10/2004, zapisal njegov urednik Igor Holy. Milan Cvilak je bil glavni motor te prireditve, motor dela z mladimi na širšem območju Lenarta, izjemen motivator in iskren prijatelj. Z mladimi je aktivno delal več kot 25 let in v teh letih vzgojil številne ribiške tekmovalce, ki so v vsem tem času redno osvajali najvišja mesta na pionirskih, mladinskih in kasneje tudi na članskih državnih prvenstvih. Bil je idol vsem nam mladim ribičem in prav zaradi njegove odkritosti, odprtosti, pozitivnosti ter svojega prirojenega čuta za delo z mladimi je marsikateri »mulc« sploh začel loviti ribe. Kot dolgoletni predsednik komisije za delo z mladimi in ŠTK je bil pobudnik in mentor številnih ribiških krožkov na osnovnih šolah v okolici in si tako prizadeval to lepo dejavnost približati mladini, kar je domači družini lahko v ponos, vsem drugim pa zgled.

Ribolov mu je pomenil ogromno; njegovi začetki segajo v rano mladost, ko je kot devetleten deček v družbi očeta začel spoznavati prve skrivnosti ribolova, ki mu je bil nato zvest več kot pol stoletja. Ni se mu odrekel vse do dni, ko mu je zdravje to še omogočalo. Vidno opešan je zadnja leta v družbi starejšega ribiškega prijatelja Srečka Lipovnika, dolgoletnega predsednika RD Pesnica – Lenart, preživel ure in ure ob ribnikih v okolici Maribora, kjer je živel. Do zadnjega je obiskoval tekme športne sekcije podjetja Henkel, kjer je bil zaposlen do upokojitve leta 2012. Leta 2009 je med tekmovanjem v Radizlu pri Mariboru med ribolovom doživel težko nesrečo. S trinajstmetrsko palico štek se je med ribolovom dotaknil žice visokonapetostne napeljave in le po srečnem naključju preživel udarec električnega toka.

Bil je navijač NK Maribor, kjer mu je

za razliko od ribiških tekmovalnih družbo delala življenjska sopotnica Milenka. Bil je strasten filatelista, zagovornik delavskih pravic (v podjetju Henkel je opravljal funkcijo predsednika sindikata) in velik zabavnež. Vedno dobre volje je stresal šale iz rokava, nasmejal mlade ribiče in vse, ki so se znašli v njegovi družbi, kjer je bilo vedno prijetno, pristno in zelo sproščeno vzdušje. Nikoli ne bom pozabil prve ujete podusti v Loki v reki Dravi, kjer je v svojih vitalnejših letih lovil na dolge polagalke, trenutka, ko me je trinajstletnega, premočenega do kože, preoblačil med tekmo prvega državnega prvenstva v samostojni Sloveniji na Šmartinskem jezeru, ali njegove nepopisne sreče, ko mi je z nasveti in predvsem dobro motivacijo pomagal do zmage prvega dne na Mladinskem svetovnem prvenstvu na Nizozemskem. Fantje smo rasli z njim, Milan pa se je z nami staral, čeprav prave starosti na žalost vseh ni dočkal. Veliko prezgodaj nas je zapustil, star komaj 62 let. Nejc, Grega, Mitja, Emina, Janja, Darko, Andrej in številni drugi smo izgubili ribiškega očeta, slovenski tekmovalni ribolov pa veliko osebnost.

Danes sem izjemno ponosen, da smo mu leta 2013 prav njegovi varovanci prinesli srebrno medaljo s klubskega svetovnega prvenstva v Italiji. Ni bil z nami, a je bil hkrati najbolj zaslužen, da ima RD Pesnica - Lenart takšno generacijo tekmovalnih ribičev.

Žila, neizmerna hvala za vse lepe trenutke ter za vso tvojo predanost in srčnost, ki smo je bili deležni.

*Andrej Bauman,
RD Pesnica - Lenart*

Štefan Szöke

(1953–2016)

Mnogo prezgodaj je v triinšestdesetem letu starosti ribiške vrste in zeleno bratovščino za vselej zapustil Štefan Szöke, naš zvesti član, ljubitelj narave, Murskih mrtvic in vsega,

kar se je dogajalo v RD Lendava

Aktiven član RD Lendava je postal leta 1976. Njegov spoštljiv odnos do narave, društva in kolegov je prispeval, da je leta 2008 postal član Upravnega odbora RD Lendava, kjer je ustvarjalno deloval vse do leta 2015.

Dragi Štefan, širša okolica te je poznala kot izvrstnega kuharja. Ti si pripravil in spekel najboljše ribe, skuhal najboljšo ribjo čorbo in lendavski bograč, za kar si prejel nešteto priznanj.

Hvala ti za vse. Ohranili te bomo v trajnem spominu!

RD Lendava

Povabilo na praznovanje Dneva slovenskih ribičev Kamniška Bistrica 2017

Ribiška zveza Slovenije je leta 2014 sprejela sklep o Dnevu slovenskih ribičev, ki ga ribiči na rečinskih vodah praznujemo vsako leto 20. junija. RD Bistrica Domžale s tem namenom organizira že drugi praznik, ki bo letos na Kamniški Bistrici. Namen dogodka je združiti ribiče, člane in nečlane ter širši javnosti predstaviti ribolov, ribiško upravljanje, ribolovne revirje, vrstni sestav rib v vodah, novosti pri tehnikah ribolova ter druge zanimivosti voda, s katerim upravljamo v Bistriškem ribiškem okolišju.

Datum in časovni termin:

– sobota, 10. junij 2017, od 9. do 15. ure¹.

Lokacija ob Kamniški Bistrici:

– zelenica ob prostoru za piknike pri Turističnem društvu Radomlje (ob tenis igrišču) na Škrjančevem,
– dogodek bo potekal v okviru prireditve Pohod ob reki, ki povezuje, od Domžal do Kamnika.

Namen dogodka:

– ribiči in neribiči (člani, nečlani) se boste lahko preizkusili v praktičnem muharjenju pod vodstvom naših izkušenih mentorjev,
– demonstracijska predstavitev muharjenja – 15 minut (ob: 9.15, 12. in 14. uri),
– prikaz vezanja umetnih muh,
– info pult s promocijskimi izdelki in drugimi zanimivostmi,
– hitri ribolov v lovu največje ribe za pokal ob praznovanju Dneva slovenskih ribičev – na določeni trasi (ob 10. in ob 13. uri) za domače in gostujoče ribiče – muharje. Prijave so mogoče do zapolnitve mest na: rd.bistricadomzale@gmail.com ali na tel. št. 070 797 676. Razglasitev rezultatov bo ob 15. uri.

Program:

– 9.00 nagovor predsednika RD Bistrica Domžale,
– 9.15 - demonstracijska predstavitev muharjenja in izvedba programa.

Upravni odbor RD Bistrica Domžale

¹ V primeru neustreznega vodostaja ali močnega dežja se dogodek lahko prestavi na soboto, 17. 6. 2017.

Natečaj RZS za največ poslanih fotografij za projekt Ujemite naravo!

Ribiška zveza Slovenije razpisuje natečaj za prva tri mesta po številu poslanih fotografij za projekt Ujemite naravo!. Pri tem bomo upoštevali fotografije rib in drugih vodnih in obvodnih organizmov, ki bodo objavljeni na spletni strani Biportal.si.

Pri določitvi prvih treh mest bomo upoštevali stanje števca prispelih fotografij na dan **31. oktober 2017**.

Nagrade za dosežena mesta bodo ribolovne dovolilnice za leto 2018.

1. mesto: dnevna ribolovna dovolilnica za revir Unica (ZZRS) ali tridnevna ribolovna dovolilnica za lov krapovcev ali plenilk na Blejskem jezeru,
2. mesto: dnevna ribolovna dovolilnica za revir Soča (RD Tolmin) ali dvodnevna ribolovna dovolilnica za lov krapovcev ali plenilk na Kočevskem jezeru,
3. mesto: dnevna ribolovna dovolilnica za revir Sava (RD Radovljica) ali dneva ribolovna dovolilnica za ribolov krapovcev ali plenilk Šmartinskem jezeru.

Lep pozdrav in dober prijem!

*Mag. Igor Miličič,
sekretar RZS*

*Dr. Miroslav Žaberl,
predsednik
Ribiške zveze Slovenije*

Prekajena marinirana postrv v solati in ribja čorba »po moje«

Narava si je končno nadela prijaznejši obraz in topli sončni žarki naravnost neustavljivo vabijo k druženju stran od vsakdanjega vrveža.

Kot že nekajkrat poprej so se prijatna ribiška družina in njihovi prijatelji zbrali streljaj od mestnega središča prestolnice, v objemu njenega zelene razkošja ob ribiškem domu RD Barje. Tam so si barjanski ribiči ob zavedanju vrednosti prijateljskih druženj uredili letno kuhinjo, kjer je mogoče pripraviti marsikaj okusnega; odvisno od mojstra, ki stopi vanjo, pravzaprav. Gojko Škorič je tudi tokrat presenetil s preprostimi, a okusnimi mojstrovčinami. Ne prvič in k sreči ne zadnjič ...

Prekajena marinirana postrv v solati

- Za 25 oseb potrebujemo:
- 3 do 4 kg filejev prekajene postrvi
 - 1 kg vložnih gob šampinjonov
 - 1 kg vložnih kumaric
 - 1 kg vložnih čebulic – srebrnjaka
 - dve glavici česna
 - ½ kg peteršilja – zelenje
 - 1 kg ješprenja
 - 2 kg paradižnika češnjevca
 - 1,5 kg svežih špargljev
 - 1 kg mlade čebule
 - dve sveži rdeči papriki
 - dve sveži zeleni papriki
 - 1 dl jabolčnega kisa
 - 1 dl oljčnega olja
 - 1 l grškega jogurta
 - balzamični kis – po okusu

Prekajena marinirana postrv v solati

- dva šopka drobnjaka
- en šopek listov koromača
- 1 kg kitajskega zelja
- sok dveh limon
- sol
- poper
- sladkor

Ješprenj damo kuhat. Ko je kuhan, ga operemo in shladimo. Šparglje operemo, očistimo in damo kuhat v slano vodo. Prekajeni postrvi odstranimo kožo in kosti, da dobimo čiste fileje in jih zdrobimo na manjše koščke. Svežo, kuhano in vloženo zelenjavo zrežemo na majhne koščke. Iz kisa, olja, soli in popra naredimo »dressing«. Vanj dodamo nasekljan peteršilj, drobnjak, koromačeve liste, grški jogurt in malo balzamičnega kisa. Na koncu dodamo še limonin sok in malo sladkorja. Vse dobro zmešamo in damo za pol ure v hladilnik.

Narežemo kitajsko zelje in ga položimo na dno posode, v kateri bomo servirali solato.

Zmešamo kuhan ješprenj, narezano zelenjavo in koščke prekajene postrvi. Vse prelijemo s pripravljenim dressingom, dobro premešamo in pustimo nekaj časa počivati. Poskusimo in po potrebi še malo začínimo.

Tako pripravljeno solato stresemo na narezano kitajsko zelje in postrežemo.

Pri jedi priporočamo belo suho vino.

Ribja čorba »po moje« (na Gojkov način)

Za deset oseb potrebujemo:

- 4 kg rib – krap, ščuka, som, smuč
- pet čebul

Ribe očistimo in filiramo. Iz glav in obrezkov skuhamo ribjo osnovo. Ribje fileje narežemo na večje kose, damo v posodo ter polijemo s kisom in vinom. Čebulo, česen in preostalo zelenjavo naribamo in dušimo na oljčnem olju. Ko je zelenjava zdušena in

Ribja čorba »po moje« (na Gojkov način)

- štiri večje korenine korenja
- dve korenini peteršilja
- dva šopka zelenja peteršilja
- dve korenini pastinaka
- ½ kg gomoljne zelene
- ½ kg stebelne zelene
- tri glave česna
- dve sveži rdeči papriki
- dve sveži zeleni papriki
- 1 kg paradižnika
- dva lovorova lista
- 6 dag sladke paprike v prahu
- 1 dl vinskega kisa
- 2 dl oljčnega olja
- dve neškropljeni limoni
- timijan – po okusu
- baziliko – po okusu
- 4 dag pekoče paprike v prahu
- ½ l belega suhega vina
- 6 l vode
- sol
- poper

nastane gosta kaša, dolijemo malo vode in kuhamo. Dodamo na drobne kocke narezano svežo papriko, papriko v prahu ter posolimo. Dolijemo ribjo osnovo in nadaljujemo s kuhanjem. Dodamo še pekočo papriko v prahu in olupljen paradižnik, narezan na večje koščke, začimbe in kose rib ter nadaljujemo s kuhanjem. Dodamo še kuhano meso očiščenih ribjih glav, iz katerih smo skuhalo ribjo osnovo. Dolivamo ribjo osnovo, naribano limonino lupino in sok. Poskusimo in po potrebi še začínimo. V čorbo zakuhamo vodne žličnike, testenine ali riž. Na koncu potresemo še sesekljan peteršilj in postrežemo.

Pri jedi priporočamo suho rdeče vino.

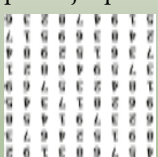
Borut Jerše

ŽENSKE KOPALKE, KI NE ZAKRIVAJO PRSI (ORIGINALNO)		POJAVNA OBLIKA SNOVI (DVE BESEDI)	SLOVENSKI LITERAT (MARKO); IZ: SARKOV	OTOK V JUŽNIH SPORADIH (V BESEDI PESIMIST)	POGOSTO MUSLI-MANSKO MOŠKO IME	VELIKI BLOKI LEDU NA PRELOMU LEDENIKA	DELO NA STATVAH			
VOZNIK TAKSIJA										
OSTANEK POJEJEDENE-GA SADEŽA										
PRA-STARA MERA										
ROMAN VITOMILA ZUPANA (iz črk: VELNATI)										
JAZ (LATINSKO)					SESTAVIL JOŽE PETELIN	KARL JASPERS LEVJI MLADIČ				
PRIPADNIK SASOV					1.GENERALNI SEKRETAR OZN	TREBUŠASTA POSODA				
OSEBA IZ BIBLIE										
PRIROJENO, NEHOTENO VEDENJE ALI REAGIRANJE, NAGON	LISTINA, S KATERO SE KAJ POTRJUJE	ZDRUŽITEV, ZGOSTITEV	DRŽAVA NA BLIŽNJEM VZHODU	SLOVITI ŠPARTANSKI VOJSKOVODJA	KONICA OKRAJŠAVA ZA "ONTOLOŠKI"		VIKTOR ERJAVEC CESTNO VOZILO	IME PESNIKA MERMOLJA	ŠALJIV IZRAZ ZA ITALIJANA	
ČRKA GRŠKE ABECEDE							VRSTA KITA (IZ ČRK: LAVRAN)			
LITERARNI IZRAZ ZA NOTRANJOST							OVČKA VISOKA GORA V GRŠKI TESALJI			
MOČNA ČUSTVENOST							PREBIVALEC ČESKE SREDOZEMSKA RASTLINA			
SLAVNI ČEŠKI LUTKAR (JIRI)					SKRIVNOSTNO HIMALAJSKO BITJE	GRŠKA FILOZOFSKA ŠOLA PARIŠKI GANGSTER		NEKDANJI POLITIK MARKOVIČ	PTIČ SRŠENAR	IME PLAVALKE ISAKOVIČ
IME NEKDANJEGA JGANDSKEGA POLITIKA AMINA			PREJŠNJE IME AFRIŠKEGA JEZERA MALAVI				NERED BENGALSKI PESNIK 20. STOL. (IZ: SAD)			
SUKANEC			STRANSKA STAVBA HOTELA VILKO AVSENIK							
LAŽNA ŽALJIVA IZJAVA O KOM						OKAMENELA SMOLA IGLAVCEV				
STANOVSKI KOLEGA						PERZIJSKA KRALJICA, KI JE REŠILA JUDE				

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična uganka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9 × 9 s števili od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi samo enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3 × 3. V mreži so nekatera števila že zapisana. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek, pri težjih pa tudi nekoliko kombinato-rike oziroma poskušanja in vračanja.

Tale sudoku je med lažjimi. V koliko minutah ga boste rešili?

	5		6			1		
8			5		4		7	3
		3		9				8
9	6					3		5
		4		3				9
	7		9		6			
7			1				8	
	4					5		7
	1	9	4	7				

Rešitev križanke:

V	R	L	S	E	S	I	R	V	A	O	L
R	V	L	N	V	J	V	L	E	L	E	T
V	S	N	V	D	N	V	P	D	E	F	I
S	O	V	N	V	S	V	S	V	J	A	I
			V	O	L	S	V	K	N	J	L
H	E	Č	L	S	O	N	L	S	V	R	S
V	C	I	C	A	O	V	N	R	I	N	O
T	A	V	R	V	N	N	O	T	I	S	I
			E	L	S	T	O				
E	I	T	A	S							
K	J		O	E							
N	V	L	I	V	T						
R	A	M	E	R	A						
E	K	R	I	Z	E						
L	S	I	S	I	T						

Majevka (foto: Hany Bany)